కృతజ్ఞత

వెండు వేసవికాలంలో ఒక రోజు రాత్రి, వెన్నెల ముమ్మరంగా కాస్తోంది. పెదపంతులుగారి లోగిలిముందు ఆరు బైట వేసిన తెల్లటి పక్కల మీద ఆ వెన్నెల విరగబడి నవ్వుతూ పొర్లాడింది.

వెండికొండపై పరమేశ్వరుడివలె ఆ తెల్లటి పక్కవేసిన మంచం పైన పెదపంతులుగారు సభాభిముఖవదనులై మందహాసముతో నీలి మాకాశాన వెలిగిపోతున్న చంద్రుణ్ణి చూస్తున్నారు. కొంచెం దూరంలో పెదరైతు బంగారయ్య గొంతుకిలా కూచుని పొలం సంగతులు చెపుతు న్నాడు. అరుగు చివర దూరంగా నిల్చున్న పాలేరు ముళ్ళకర్ర పిడిమీద పెట్టుకున్న చేతిముణుకులమీద గడ్డం ఆనించి కబుర్లు ఆలకిస్తున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యంగారి సతీమణి కామేశ్వరి, పెదపంతులుగారి భార్య సుందరమ్మా గుమ్మం మెట్లమీద కూర్చున్నారు. వాళ్ళ తలలో తురుము కున్న మల్లెపూల చెండ్లూ, మరువం పరిమళాలు గుబాళిస్తున్నాయి.

హఠాత్తుగా ఒక పెద్ద గావుకేక గాలిని బద్దలు చేస్తూ వినవచ్చింది. అందరూ ఉలికిపడ్డారు.

"ఆగరా! ఆగు! విశ్వాస ఘాతకుడా! సిగ్గులేదూ! ఆగు" అంటూ అరుస్తూ మహా వేగంతో పరిగెత్తుకొచ్చాడు వెర్రి వెంకన్న. పంతులుగారి ఇంటిగుమ్మం ముందుకొచ్చేసరికి ఆగిపోయాడు వగుస్తూ.

వెంకన్న నెత్తికి తలపాగా చుట్టాడు. ఒక నల్ల చింకికోటు తొడుక్కున్నాడు గోచీ పెట్టుకున్నాడు. చేతిలో చింతబరికె వుంది.

గభాలున వెంకన్న రోడ్డు మధ్య మఠం వేసుకుని కూచున్నాడు. ఎదురుగా అతని నీడ పడుతోంది. నీడలో చెప్పటం మొదలు పెట్టాడు. తన గోల—

"చూశావుటయ్యా! అదీ సంగతి. అప్పుడా గజేంద్రుడు పెట్టిన గోలకి, లక్ష్మీదేవితో చదరంగం ఆడుతున్న విష్ణుమూర్తి అదిరిపడ్డాడు. చెవులు గింగుర్లెత్తిపోయాయి. అప్పుడేం చేశాడో తెలుసోయ్? సిరికిం జెప్పడు శంఖచక్ర యుగమున్-ఆగాగు, అక్కడాగు. ఏవిటీ! మళ్ళా అను ఆముక్క. సిరికిం జెప్పడూ? అవును. వాడిష్టం, మధ్య నీదేమిటోయ్ సిరికే కాదు, గిరికూడా చెప్పడు. ఆఁ! చెప్పడు. వాడేం వాడి సొమ్ము తిన్నాడా ఏమన్నానా! అంచేత చెప్పడంటే చెప్పడోయ్. ఊఁ! తరవాత శంఖ చక్ర యుగమున్ చేదోయి సంధింపడే పరివారమున్ జీరడు. ఆగాగు అలా ఆగు. జీరడ మేవిటీ! ఎవర్ని జీరడం? పరివారాన్నే! హారి! ఎందుకురా! పాపం వాళ్ళు వెట్టిచాకిరీ చేసినందుకు జీరమంటావా? విశ్వాసం వున్నవా డెవడేనా ఆ పని చేస్తాడా అంట! అసలు విష్ణుమూర్తెవరను కున్నావ్? సాక్షాత్తు దేవుడు, అంచేత అతడు జీరతాడా? జీరడని తాత్పర్యం. ఎంత దేవుడైనా అతగాడికి విశ్వాసం ఉంది. మా నేస్తం కామోజీ గాడికి విశ్వాసం లేదు. వాడు నాకు ద్రోహం చేశాడు. మోసం చేశాడు. నన్ను తన్నేడు. పదేళ్ళ స్నేహం మంట గలిపేశాడు దౌర్భాగ్యుడు. ఒరేయ్ కామోజీ! నువ్వు బాగుపడవ్, నీ కళ్ళుపుట్టవ్ రేయ్. ఆగు వస్తున్నా

అబ్బె అబ్బె ఆగు. నీకా్్యమా...."అంటూనే జింకని తరిమే పులివేగంతో ఎవర్నో తరుముకుంటూ పరిగెత్తుకు పోయాడు.

ఎవరికీ నవ్వు రాలేదు—వెంకన్న వెఱ్ఱి వేదాంతానికి. ఎందుకో భయం వేసింది. అతని వాక్ శుద్ధికీ, ఈ స్థితికీ సంబంధం అంతుపట్టలేదు. పెద పంతులుగారు కూడా ఎపుడూ అతన్ని చూడలేదు. అందరూ జాలిగా చూశారు పరిగెడుతున్న వెంకన్నవైపు.

దూరంగా నించున్న పాలేరు కొంచెం సందేహంగా నవ్వాడు. అందరూ వాడి వంక చూశారు. తుపుక్కున పక్కకి ఉమ్మి వేసి ఉషారుగా వాళికి తెలిసింది చెప్పబోయాడు. "యీడి పేరు యెఱ్ఱెంకడు బాబయ్యా. వ్యామ్మలాయనేటండి. అయితేనేం. మతిసెడ్డది. దుళ్ళసంతకాడ తూమ్మీద కూకుని ఓ పద్దేలు సదివేత్తాడు, ఓడినో అమ్మా ఆలి చేసి తిడతాడండి. ఏ వూరోడో ఓరికీ తెల్దు. ఎఱ్ఱి నంజకొడుకు. థూ!"

రైతు బంగారయ్య గసిరి కొట్టాడు "ఛీ! యెదవా—యెదవా అని. నువ్వలా గుండెహె. పెద్దోరి ముంగల ఏటిరా ఆ మాటలు. ఎదవ నోటి కొచ్చిందల్లా పెడపెడా ఓగేయడమే? చుద్దీబద్దం నేదు నోటికి. యెదవా యెదవాని."

"వాణ్ణి తిట్టకయ్యా. పాపం వాడికి తెలిసిందేదో చెప్పాడు. తప్పే ముందిలే" అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పెద పంతులుగా రావలిస్తూ తమ అభిప్రాయం వెళ్ళబుచ్చారు "పాపం....ఎవళ్లో....బదిగి చెళిశవాళయి యుళ్డాడు....హాయ్....—.... స్నేహితు డెవడో....హమ్మ....స్నేహితుడెవడో నమ్మించి ద్రోహం చేశాడు గావును. మతిపోయుంటుంది."

"అంతే మరి! స్నేహితులన్నాక ఆమాత్రం విశ్వాసం వుండద్దూ. సాయం చెయ్యా చెయ్యాలి పొందా పొందాలి. పాలిచ్చి సాకిన ఎదు

జ్ఞామ్మని పొడిచిన వెధవలు బాగుపడతారా అని" అన్నది కామేశ్వరమ్మ గారు జనాంతికంగా.

సుందరమ్మ అందుకుంది." మనిషన్నాక ఆ మాత్రం బుద్ధుండద్దూ. కుక్కకుంది విశ్వాసం. ఛీ...."

"అంతేనం డంతేనండి" అంటూ వంత పలికాడు బంగారయ్య.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు తలగడా కిందనించి పొగాకుతీసి తుంపడం మొదలెట్టారు చుట్ట నిర్మాణానికి నాందిగా.

అందరూ ఏకగ్రీవంగా ఛీత్కరించిన ఈ మహద్విషయంతో తనకేం సంబంధం లేనట్లుగా, కేవలం చుట్ట చుట్టుకోవడం ఒక్కటే జీవిత పరమావధి అన్న ధోరణితో తలవంచుకొని ఏతత్కార్య నిర్వహణైక లక్ష్య నిమగ్నులై ఉన్న సుబ్రహ్మణ్యంగారి ముఖావం పంతులుగారికేం నచ్చలేదు. తక్కిన జనం, అంటే, యిద్దరుస్త్రీలూ, రైతూ, పాలేరూ కూడా యిదే అభిప్రాయంలో ఉన్నారని రూఢి చేసుకొని ఇంక ఉండబట్టలేక అడిగేశాడు పంతులుగారు. "ఏవండీ బావగారూ! మీరేమంటారు? నేనన్నది రైటేనా అని."

సావధానంగా వంచిన తల యెత్తకుండా సుబ్రహ్మణ్యం గారు తిరుగు ప్రశ్న వేశారు "నువ్వనేది ఏమిటి అసలు?" అని.

"రెడ్డొచ్చె మొదలాడమన్నారట" అంది కామేశ్వరమ్మగారు నవ్వుతూ.

"రెడ్డి మొదటినించి యిక్కడే ఉన్నాడుగా! ఎటొచ్చీ అతని కర్థం కాలేదంతే. కోన్లే మొదటొస్తేనేం మధ్య నొస్తేనేం - రెడ్డి నాటకం చూడాలంటే మళ్ళీ ఆడొచ్చుగా." అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"మీ కవిత్వాలు నాకు రావుబాబూ. ప్రతిదానికీ సవాలక్ష చదువుతారు" అన్నదావిడ.

"పోన్లే నీకు రాకపోయినా మన పంతులి కొచ్చుటలే. ఏదో చెప్తున్నాడుగా. మానవుడూ, కృతజ్ఞతా, స్నేహం - అని...." అంటూ ఛలోక్తి విసిరారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు, చుట్టంటిస్తూ.

పంతులు కోపం బుస్సుమంది. "కవిత్వాని కేపుంచండి. ఉన్న మాట అన్నాను. మనిషన్నాక విశ్వాసం వుండాలంటాను. వెధవది కుక్కకి ఉందికదండీ కృతజ్ఞత!"

చిద్విలాసంగా పొగవదిలి, నెమ్మదిగా నోట్లో చుట్టతీసి, శ్రద్ధగా దాని కొండి దులిపారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. అర్ధ నిమీలిత నేత్రులై పది క్షణాలు మౌనం వహించారు. తరువాత తాపీగా జవాబిచ్చారు.

"చూడు పంతులూ. మనుష్యుల బతుకులు సూత్రాలమీద నడవ్వు. నువ్వు నాకు మహోపకారం చేశావనుకో, నేను విశ్వాసం కొద్దీ నీకో వెయ్యి రూపాయలు దొరికే ఛాన్సు ఇప్పించాను. నావల్ల నీకు డబ్బొచ్చిందన్న విశ్వాసంతో నువ్వు నాకు వంద రూపాయలిస్తావు. నా పరిస్థితుల కొద్దీ "ఛా ! వీడు నాకు వందే ఇచ్చాడు కృతఘ్నుడు." అంటాను నేను.

"చూశావా ! వీడికి వంద కరుకులు దోసిట్లో పోస్తే అవి పుచ్చుకొని నన్ను తిడుతున్నాడు" అంటావు నువ్వు. నాదృష్టిలో నీకు విశ్వాసంలేదు. ఇలాంటివి ఇదమిద్ధమని చెప్పలేం"

"నిబద్దేనండి ఆ ముక్క" అన్నాడు బంగారయ్య.

పంతులుగారు ఆలోచనలో పడ్డారు.

"కథ చెప్తారు విను సుందరమ్మా"అంది కామేశ్వరమ్మగారు నవ్వుతూ.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు మందరస్థాయిలో ప్రవచించారు.

"నీ కళ్ళఎదట మంచివాడు అపర్దిష్టపాలై అడుక్కు తింటూంటే- ఒకొక్కసారి నువ్వే ఆ మంచివాడవయితే నీకీ కృతజ్ఞతలో నమ్మకం పోతుంది. మా వూళ్లో సింగారం, దీక్షితులూ యాభైఏళ్ళనించి స్నేహితులు. సింగారం పెంపుడు కుక్క విశ్వాసం లేకుండా ఆ స్నేహితుల మధ్య అపోహలు కల్పించింది. మరి అన్నేళ్ళ స్నేహం ఏ గంగలో కలిసిందో కానీ ఇద్దరూ ఇపుడు పరమశత్రువులు. పచ్చగడ్డి వేస్తే భగ్గుమంటుంది. వాడు వెధవంటాడు సింగారం. సింగారం వెధన్నర అంటాడు దీక్షితులు.

చూడు పంతులూ ఇలాంటివి చూస్తే కృతజ్ఞతనే మాటలో అర్థం కనిపించదు. స్వార్థం కనిపిస్తుంది. దానికోసం వెతకడంకన్నా ఆంధ్రుల్లో ఐకమత్యం సాధించడం సులభమేమో అనిపిస్తుంది. నవ్వకు. సింగారం కథ వింటే నువ్వల్లా నవ్వవ్. చెప్తాను విను. చిన్నదేలే. ఈ చుట్టయ్యేలోగా పూర్తిచేస్తా."

(సుబ్రహ్మణ్యేన ఉవాచ : ఇతి కథా ప్రారంభః)

"అనగనగా మీకు తెలీని ఊళ్ళో, ముత్యాలమ్మ గుడి వీధిలో దీక్షితులని ఒక సద్బ్రాహ్మణు డుండేవాడు. సంత బజారులో జవహర్లాలు కాఫీహోటలు పొరుగున సింగారం అనే వణిగ్వరు డుండేవాడు. పరమ నిష్ఠాగరిష్ఠులు,బహుశ్రుతులు, పరేంగితజ్ఞులు అని పేరందిన సద్వంశంలో జన్మించాడు దీక్షితులు. దిట్టమైన కోమటింట అవతరించాడు సింగారం. సింగారం బట్టల వర్తకం చేసేవాడు. దీక్షితులు తాత పువ్వు లమ్మినవాడు, సింగారంతాత కట్టెలు అమ్మేవాడు. ఇపుడు దీక్షితులు కట్టెలమ్ముతున్నాడు. సింగారం పువ్వులు విరజిమ్మగల స్తోమత సంపాదించాడు.

ఈ కథకి నాంది ఏమిటంటే ఈ బ్రాహ్మడికీ, ఆ కోమటికీ పొత్తు కుదరటం. ఇందులో ఒక విచిత్రం ఉంది. వాళ్ళ పొత్తు పోట్లాటతో

ప్రారంభమయింది. నేనూ దీక్షితులూ గోచీలు పెట్టుకుని గోళీ లాడుకుంటు న్నాం ఒకరోజు మధ్యాహ్నం. మాకు పదేళ్ళుంటాయేమో అప్పుడు. సింగారం నా క్కూడ్దిగా తెలుసు. ఎక్కడ్నించో వచ్చి, నుంచుని మా ఆట చూస్తున్నాడు. బొడ్డుకిందకి చెడ్డీ కట్టుకుని, బొజ్జ బైట పడేసుకుని, బంతర్నాయిలా ఉండేవాడు సింగారం. ఆవేళ బెల్లపు జీడి తింటున్నాడు.

"దీక్షితులు ఆట ఆపి వాడివంక చూశాడు. జీడి చూడగానే నోరూ రింది. మట్టి చేతులు పిర్రలకి తుడుచుకుంటూ, సింగారం దగ్గర కెళ్ళాడు. ఎగాదిగా చూశాడు. నిర్లక్ష్యంగా జీడి చీకుతున్నాడు సింగారం.

"ఒః చెడ్డీ నీది గాదు" అన్నాడు దీక్షితులు.

"నాదే" అన్నాడు సింగారం శ్రద్ధగా జీడిని చూస్తూ.

"నీది కాదు మీ తమ్ముడిది."

"కాదు నాదే. మాకు తమ్ముడు లేడు"

"అయితే నీ చిన్నప్పటిది."

"పోన్లే. నా యిష్టం" అన్నాడు సింగారం. కొంచెం అవతలగా నించున్న ఆంబోతుని చూస్తూ.

"దీక్షితులి కింక ఏం చెప్పాలో తోచలేదు. సింగారం జేబులోంచి జీడితీసి నావేపు చూశాడు.

"జీడి కావాలా సుబ్బులూ"

" అక్కర్లేదు. కానీ నీ యిష్టం. ఇస్తే ఇయ్యి" అంటూనే జీడి అందుకున్నాను నేను. దీక్షితులికి మరీ నోరూరింది—

"జీళ్ళు బాగుంటాయి" అన్నాడు గుడ్లు మిటకరించి.

సరే అప్పుడు సింగారం యింకో జీడి తీసి, "నీ క్కూడా జీడి కావాలా?" అన్నాడు.

"అవునని" తల పరికించాడు దీక్షితులు.

అవునని తల పంకించాడు దీక్షితులు. జీళ్ళు తింటూ గోళీకాయలాట సాగించాం. సింగారం సుంచుని ఆట చూస్తున్నాడు. దీక్షితులి గోళీకాయ ఒకసారి సింగారం కాలివగ్గరకొచ్చి ఆగింది. చిరునవ్వుతో చిద్విలాసంగా ఆగోళీని కాల్తో తన్నాడు సింగారం.

ఆట మధ్యలో చెడిపినందుకు దీక్షితులికి వళ్ళు మండిపోయింది. పిడికిళ్ళు బిగించి సింగారం మీద కెళ్ళాడు. "ఎవడ్రా నిన్ను తన్న మన్నది-పెద్ద పానకంలో పుడకలాగ" అన్నాడు.

సింగారం వెకిలిగా యికిలించాడు నా వంక చూసి. "నేను జీడీ పెట్టాగా ఆ మాత్రం గోళీ తంతే ఏం?" అన్నాడు.

"పోన్లేరా దీక్షితులూ వదిలెయ్. జీడి పెట్టాడుగా" అన్నా నేను. దీక్షితులు వదిలేశాడు. "జీడి పెట్టావుగానీ లేపోతేనా" అంటూ చూపుడు వేలుతో సింగారం బొజ్జమీద పొడిచాడు. ఆట ఆడేశాం.

ఇళ్ళకి వెళ్ళే సందర్భంలో దీక్షితులు గంగడుపిల్లిలా మొహం పెట్టి వీడ్కోలు చెప్పాడు. సింగారం రెండడుగులు వేసి కొండముచ్చులా మొహం పెట్టి - "హాం!" అన్నాడు.

కానీ ఆ సాయంత్రం పది జీడి కడ్డీలు తెచ్చాడు సింగారం వాళ్ళ నాన్నకి తెలీకుండా. స్వయంగా దీక్షితుల్ని పలకరించి వియ్యపురాలి జీళ్ళూ, బెల్లపుజీళ్ళూ కూడా ఇచ్చాడు: చీకటి పడే సరికి ఇద్దరూ చెట్టా పట్టాలేసు కుని తిరిగారు. చూశావూ పంతులూ - పదోపేట వాళ్ళకి పొత్తు కుదిరింది, రోజురోజుకీ వాళ్ళ స్నేహం దృఢతరమైంది. కలసి ఆడుకున్నారు. కలసి చదువుకున్నారు. కష్టం సుఖం చెప్పుకున్నారు. దరిమిలాను వాళ్ళు పెద్ద వాళ్ళయ్యారు. ఈ విధంగా యిద్దరూకలిసి నాలుగు పుష్కరాలు చూశారు.

ఊళ్ళోవాళ్ళ కెంతో చిత్రంగా వుండేది వాళ్ళ స్నేహం. దీక్షితులు ఏదవా డయినా నోరువిప్పి సింగారాన్ని ఏనాడూ కానీ అడుగలేదు. సింగారం కూడా - కావాలా అని అడగడు. తనే తెలుసుకుని డబ్బో దస్కమో సంభారాలో పంపేవాడు ఇంటికి.

"దీక్షితులికి పిత్రార్జితమైన లోగిలి లొకటి మిగిలింది. అది వినా పొలం గిలం లేదు. ఆ యింటి వెనకున్న దొడ్లో పెరట్లోనూ దోస కాయలో పొట్లకాయలో కాపించి సంతకి పంపేవాడు. పోతే ఏదో అచ్చెన్నా బుచ్చెన్నా పోట్లాడుకుంటే వాళ్ళ మధ్య దూరి తగవు తీర్చి అయిదో పదో తెచ్చుకునేవాడు. అదీ ఇదీ లేకపోతే రామమందిరంలో కూర్చుని చౌదరికీ నాయుడికీ సలహాలు చెప్పేవాడు.సాయంత్రం మట్టుకు సింగారం గుడివేపు రాగానే, ఇద్దరూ కలసి పొలాల వైపు పోయి లోకాభి రామాయణం మాట్లాడుకునే వారు. సింగారాన్ని ఆకర్షించినవి దీక్షితుల ఋజువర్తనా, సౌజన్యమూనూ. ఊళ్లోవాళ్ళుకూడా ఇందుకే అతన్ని గౌరవించేవారు. అతని మాట పాటించేవారు. ఈవిధంగా ఏళ్ళ తరబడి సాగింది వాళ్ళ స్నేహం. ఊళ్ళో వాళ్ళ కెంతో చిత్రంగా వుండేది వీళ్ళ ధోరణి..,చూశావూ పంతులూ, ఇళ్ళూ, వేషభాషలూ, మన స్తత్వాలూ,ఆఖరికి పెళ్ళాలూ కూడా రోజురోజుకీ మార్చేస్తున్న ఈ పాడు రోజుల్లో వీళ్ళు కేవలం ఇంత సక్రమంగా, బొత్తిగా ఇంత కల్తీలేని ప్రేమతో స్నేహి తుల్ని మార్చుకోకుండా బతుకుతున్నారంటే చిత్రంగాదూ! ఎంత స్నేహ మయినా, మరీ బొత్తిగా అన్నాళ్ళా! పల్లెత్తు పొల్లుమాట కూడా వాళ్ళ నోటంట దొల్లలేదంటే నమ్మ బంగారయ్యా"

"మంచోళ్ళనోట మంచిమాట రాక యింకేటొస్తదండి బాబయ్యా" అన్నాడు బంగారయ్య చతికిలబడుతూ.

"ఎందుకు రావయ్యా? మనిషిలో వుండే చిత్రమే అది. మంచీ చెడూ కలిస్తేనే మనిషి-ఏడు రంగులు కలిస్తే తెలుపయినట్లు. "అనగనగా

ఓ రాజూ రాణీ ఉండేవారూ-వాళ్ళకి కొడుకూ కూతురూ పుట్టారూ-రాజ్యం సుభిక్షంగా వుండేది-రోజులు హాయిగా వెళ్ళేవే కానీ యిలా వుండగా ఒక నాడేమయిందంటే—"ఆవటాని ఎన్ని వేల కథలు చెప్పుకుంటామయ్యా అదంతే! భగవద్విలాసమే అంత. ఏదో ఓనా దేదో పోటీ జరుగుతుంది, చిన్న అపశ్రుతి పలుకుతుంది ఆ జీవితమనే వీణమీద. ఒక్కోసారి ఆ అపశ్రుతి దిద్దటం జరిగి పాట సాఫీగా సాగిపోతుంది. కానీ — ఏది చూశావూ—కానీ ఒక్కోసారి ఆ అపశ్రుతి దిద్దటంలో తీగ తుప్పుక్కున తెగి వూరుకుంటుంది. అపుడా వీణ వాయించే ఆసామీకి చిరాకేసి వీణమీద కోపంవచ్చి దాన్ని తోసేస్తే వీణ భగ్నవీణవుతుంది. అయినా ఇదంతా మన కెందుకులే—ఏదో కవులూ గట్రా పుస్తకాల్లో రాసుకేడిచేది—కథ కానిద్దాం.... ఒరేయ్ పాలేరబ్బాయి—నీపేరేమిటోగానీ అలా ఎంత సేపు నించుంటావ్—కూచో కూచో—ఆఁ! సరేనయ్యా—ఆ విధంగా రోజులు సాఫీగా జరిగి పోతున్నాయి. ఒక రోజు పొద్దున్నే దీక్షితులు వంటింట్లో కూచుని, కూర తరగడం రూపేణా పెళ్ళానికి వంట సాయం చేస్తున్నాడు. బయట నించి కేక వినపడింది. దీక్షితులి భార్య వెళ్లి తలుపు తీసింది. ఆ వచ్చిన మనిషి సరాసరి వంటింట్లో జొరబడి పోయాడు.

"ఏవండోయ్. దీచ్చితులుగోరూ—చింగారంగోరు తమర్ని ప్రెన్న పడంగా లగేసుకు రమ్మన్నారు" అన్నాడు.

"ఏమిట్రా కథా?" అన్నాడు దీక్షితులు ఆశ్చర్యంగా. సింగారం ఎన్నడూ ఈ విధంగా యింటికి కబురంప లేదు. దీక్షితులు భార్యకి తమ స్నేహం రుచించదని అతనికి బాగా తెలుసు. అసలే ఆవిడ గయ్యాళి. కాకి నలుపంటే కాదు తెలుపనే రకం.

ఈ కబురు వినగానే ఆవిడ గంయ్యిమంది "అయ్యో హయ్యో నీ కేం పోయేకాలం వచ్చిందిరా అంట వెధవా—శూద్రాడివలా వంటింటి

మీదికొచ్చి పడిపోతే ఎలాగా! నా మడి మంటి గడ్డలైనట్టే వుంది. నవ్వుతా వేమిట్రా నీ నవ్వు నట్టేట కలవా. ముందవతలకి నడువు దాలుగాయి వెధవా అని అన్నా! మరీ బరితెగించి పోయారమ్మా!"

కబురు తెచ్చిన తొందర్లో సరాసరి వంటింట్లో కొచ్చేసిన అపిరయ్య నవ్వుకుంటూనే వీధి గుమ్మంలో కెళ్ళాడు. వాడికీ ధోరణి బాగా అలవాటే.

కంద దుంపం చెక్కు తీసి చెయ్యి కడుక్కొంటున్న దీక్షితులిగారి మీదకి తిరిగిం దావిడ విసురు. "ఇంకేం-దయచెయ్యండి దర్బారుకి. జోడు గుర్రాల బండి బయట కాసుక్కుంది గావును. వెళ్ళండి వంటా వార్పూ ఆఖరికి కూర తరగకుండా నేనే చేసుకేడుస్తాను. రవ్వంత జాలిలేదు కదా మనిషికి." అంటూనే దీక్షితులి కంటి ముందరే ఆవిడ పెద్దపెద్ద అంగలేస్తూ వాకిట్లోకి బయల్దేరింది.

దీక్షితులు గోచి సవిరించుకుంటూ ఆవిడ వెనకాలే వచ్చాడు. "అవునే! ఒసే! నువ్వుండవే. నేను కనుక్కుంటాగా ఏవిటో, ఏవిట్రా అపిరయ్యా? ఏవిట్రా సంగతి? సరిగ్గా చెప్పి ఏడు" అన్నాడు.

"ఏంటేంటి బాబుగోరూ! బోలెడుందది. నిన్న రేత్రి చింగారం గోరు మామూలుగానే బువ్వ తిని తొంగున్నారంట, మూడు జాము లప్పుడు కామోసు —— ఏడు కొండల యెంకటేశ్వరులోరు ఆ పడాన్న కల్లో కాపడి ముంద రయ్యగోర్ని యీడ్చి లెంపకాయ కొట్టారటండి. ఆకాడ్నుంచి "ఎదవా నీకు బుద్ధుందా ? నా కొండకొత్తానని మొక్కున్నావు గందా. ఎగదొబ్బుదామని ఎత్తేశావుగానీ సంపేత్తా కబడ్దార్. ఇపుడు నెగిచి నాకూడా రారా"అంటా జబ్బగట్టిగా ఒట్టుకుని నిల్దీసినారంటండి. అయ్యగోరు పెద్ద పెద్ద కేకలేసి ఎంటనే తెలివి తెచ్చుకుని, మమ్మ ల్నందర్నీ లేపి కల సెప్పి, ఎంటనే కాళ్ళూ మొగం కడుక్కుని రేపే కొండకొత్తానని సామికి దణ్ణవెట్టారండి. పొద్దు పొడిచేవరకూ మా కోరికీ

కంటిమీద కునుకు నేదండి. ఆ ఎంకన్న మా త్తెం గురించి ఊసులాడు కుంటూ కూకున్నామండి, అదీ సంగతి-అయ్యగోరు ఇప్పుడ్యాల్నే ఉప్పుడు కొండకి బయల్దేరినారండి. అంతా అరిజంటు." అంటూ ఒగిర్చి, "అమ్మా కూసిని మంచీ లొయ్యండి. చల్లని తల్లి." అన్నాడు అసిరయ్య.

"దీక్షితులు భార్య పూర్తిగా చల్లబడి పోయింది. "పరగడుపున మంచినీళ్ళివ్వ్రటా వెర్రి వెధవా!" అంటూ లోపలికెళ్ళి అన్నంవార్చిన వేడి గంజిలో కొంచెం ఉప్పూ, మజ్జిగా వేసి తెచ్చింది. ఈ లోగా దీక్షితులు నీర్కావిపంచె కట్టి, విభూది తీర్చిదిద్ది, అంగవస్త్రం కప్పుకుని, పంచాంగం చంక పెట్టుకుని కిర్రు చెప్పులు తొడిగి బయలుదేరాడు సింగారం ఇంటికి.

"ఎకాయెకిని సింగారం ఇంటికిచేరేసరికి, గుమ్మంలో రెండెడ్ల బండి పూన్చి సిద్ధంగా ఉంది. సామాన్లు సర్దేశారు బండిలో. సింగారం, అతని పెళ్ళాం, ఆవిడ ముసలితల్లీ ముగ్గురూ పసుపు బట్టలు కట్టుకున్నారు. సింగారం పట్టెవర్ధనాలు తీర్చి దిద్దారు. దుకాణం నౌకరు గుమ్మంలో నించున్నాడు చేతులు కట్టుకుని. ఇరుగూ పొరుగులు సింగారం భార్యచేతికి వాళ్ళ వాళ్ళ మొక్కుబడులూ అదీ తెచ్చిస్తున్నారు. కొందరు తిరపతి పటాలూ పటిక బెల్లం తెమ్మని డబ్బు లిస్తున్నారు.

"దీక్షితులిని చూడగానే సింగారం పరమానందభరితుడు అయి పోయాడు. "రావయ్యా! రా! నీ కోసమే ఆగాను. ముహూర్తం మించి పోతోంది. రైలుకి వేళయిపోతోంది. మరేం లేదు, నీతో ఒక్క-ముక్క-ఒక్క-విన్నపం-ఒక్క ప్రార్ధన చెప్పుకోవాలి. రెండు ముక్కల్లో చెప్పేస్తా. నా గదిలోకి రా.... ఒరేయ్! అసిరీ సామాన్లన్నీ బండిలో పెట్టారా. పెరటి తలుపులూ అవీ కూడా చూసిరా," అని హెచ్చరిస్తూ దీక్షితులు చెయ్యి పట్టుకుని లోపలికి పిలుచుకు వెళ్ళాడు.

లోపల దీక్షితులిని కుర్చీలో కూచోపెట్టి మొదటి రాత్రి తనకి వచ్చిన కల వైనం తెలియచెప్పి, ప్రయాణం సంగతి వివరించాడు.

"సరే ఇంక అసలు సంగతి చెప్పవయ్యా"అన్నాడు దీక్షితులు.

సింగారం తటాలున దీక్షితులు రెండు చేతుల్నీ పట్టుకున్నాడు. "దీక్షితులూ! ఇవి చేతులు కావు కాళ్ళు అనుకో, మన ఏభై ఏళ్ళ స్నేహం గుర్తుకు తెచ్చుకో. నేను నీకు చేసిన ఉపకారాలు అన్నిటికీ బదులుగా ఇవాళ నువ్వు నాకు ఒక్క సాయం చెయ్యాలని నా ప్రార్థన. ఆ సహాయం చేస్తావనే నమ్మకంతోనే నేను నీకు ఈ జేబు గడియారం బహుమానం చేస్తున్నా. నీకు ఎప్పటినుంచో దానిమీద మనసుందని నాకు తెలుసు. ఇదేకాదు. నేను తిరిగి వచ్చేవరకూ-మా యింటి పాడిఆవు మా లక్ష్మిని తోలుకెళ్ళి పాడి కమ్మగా భోంచెయ్యి. మేత పాలేరుతెచ్చి పెడతాడు మన స్నేహం అంతా...."అంటూ మళ్ళా మొదలుపెట్టాడు.

దీక్షితులు ఉబ్బి తబ్బిబ్బు లయిపోయాడు- సింగారం ప్రేమకి. అతనికికూడా ప్రేమ పెల్లుబికింది. "సింగారం! చెప్పరాదుటోయ్! నీ కన్న నా క్కావలసినవాళ్ళు ఎవరున్నారుచెప్పు? నీ మాట నేను త్రోసి రాజంటానా....నా ప్రాణం అర్పించినా నీ ఋణం తీర్చుకోగలనోయ్! ....చెప్పు సంగతి"అన్నాడు.

సింగారం కంట నీరెట్టుకున్నాడు. "నాకు తెలుసు దీక్షితులూ మన స్నేహం వృధాకాదని. నాకు తెలుసు. కాని ఈ పని కష్టమైనది. ఇది నువ్వే చెయ్యగలవు. నువ్వే చెయ్యాలి. వాగ్దానం చెయ్యి" అన్నాడు.

దీక్షితులికి ఓర్పు తగ్గిపోయింది. ఆరాటం ఎక్కువైంది. గాయత్రి సాక్షిగా చేస్తాను అని ప్రమాణం చేశాడు. అయినా సింగారం ఉపోద్ఘాతం పునః పునః వర్ణించాడు. "చంపక చెప్పవయ్యా. నే చేస్తానన్నాగా" అన్నాడు దీక్షితులు.

సింగారం రెండు క్షణాలు ఆగి, నిశ్చలంగా దీక్షితులి కళ్ళలోకి పరీక్షగా చూసి చెప్పేశాడు. "ఏం లేదు. నేను తిరపతి నించి తిరిగి వచ్చే వరకూ నా ప్రాణతుల్యమూ, నాబిడ్డవంటిదీ అయిన "టైగర్"ని నీ కళ్ళలో వత్తులు పెట్టుకు కాపాడాలి. ఈ భూప్రపంచంలో నా పరోక్షాన దాన్ని పాలించి రక్షించేవాళ్ళు ఇంకెవ్వరూలేరు. టైగర్ ఎంతో పెంకిది. కాస్త అజాగ్రత్తగా ఉంటే అది ఓఘాయిత్యప్పనులు చేసి ప్రాణంమీదికితెచ్చు కుంటుంది. నీకు తెలీందేముంది" అన్నాడు.

దీక్షితులికి మతిపోయింది. తల గిఱ్ఱున తిరిగింది.

కథ వింటున్న జనం పెళ్ళున నవ్వారు. "వీడిల్లు బంగారంగానూ. ఇదిటయ్యా వీడు అడిగింది!- ఇంత గొడవా చేస్తే?" అన్నాడు పంతులు గారు.

"అదిగో సరిగ్గా ఆ ముక్కే- దీక్షితులు అనుకున్నాడు—సింగారం కోరిక వినగానే. అతనికి ప్రాణం ఉసూరుమనిపించింది. అవమానించ బడ్డట్లయింది. సింగారం కోరబోయేది అదెంత పెద్ద కోరికో అని అంచ నాలు వేసుకున్నాడు. శిబి దధీచి బలి కర్ణుడూ మొదలయినవాళ్ళకు మల్లె తనుకూడా మహాత్యాగం చేసే అవకాశం లభిస్తుందని ఉవ్విళ్ళూరి పోయాడు. చివరికి "కుక్కని పెంచు వెధవాయా!" అని అతను అడిగే సరికి దీక్షితుల ముఖం పాలిపోయింది. నోట మాటరాలేదు.కళ్ళు తేలేశాడు.

దీక్షితులు జావగారి పోయిన విధం చూసి, సింగారం శతవిధాల కంగారుపడి, గబాగబా దీక్షితుల్ని అపార్థం చేసుకోడానికి ఉపక్రమిం చాడు.—"హా! మిత్రమా, ఈ ముద్దు చెల్లింపవా" అంటూ.

దీక్షితులు బుద్ధిమంతుడు. పరేంగితజ్ఞుడు. అందువల్ల తక్షణం చిరు నవ్వుతో సింగారాన్నూరడించాడు. "నీ యిల్లు బంగారంగానూ ఇదిటయ్యా నువ్వడిగింది! ఏం పెద్ద కోరికో అనుకున్నాను. చేస్తానుగానీ నా మాట

కొంచెం విను. ఈ కుక్కని ప్రేమించేవాళ్ళు యీ లోకంలో నువ్వు తప్ప, నేను మినహా, ఇంకెవ్వరూ లేరు. దీన్ని చూస్తే మండిపడేవాళ్ళలో మొదటిది నా పెళ్ళాం. బద్ధవైరం వాళ్ళిద్దరికీ ఇపుడు నేను ఈ "టైగర్"ని వెంటేసుకెడ్తే నాకు మా యింట్లో తీర్ధంచుక్క పుట్టదు. కానీ సింగారం—నీ కోరిక నేను తప్పకుండా చెల్లిస్తాను ఒకేమాట, ఒకే పత్ని -ఒకే బాణం అన్నారు. అదీగాక శత్రుని మిత్రుడు నీకు శత్రువైనట్లే మిత్రుని మిత్రుడు నీకు మిత్రుడే అని కూడా అన్నారు. సింగారం-ధైర్యంగా వుండు. టైగర్‌ని నేను కాపాడ్తాను. నువుమాత్రం తొరగా రా. అంతవరకూ నేను నిద్రహారాల్లేకుండా దీన్ని కనిపెట్టుకుంటా. నువ్వు నిశ్చింతగా పోయిరా." అంటూ దీర్ఘోపన్యాసం చేశాడు. కృతజ్ఞతా, జేబు గడియారం, టైగర్, దాంతోపాటు తన హృదయం అప్పగించాడు సింగారం దీక్షితులికి. ఇద్దరూ గుమ్మంలో కొచ్చారు. దీక్షితులి కింక అక్కడుంటానికి మనసొప్పలేదు. టైగర్ నెలా కాపాడాలో మళ్ళా మళ్ళా చెపుతూ సందు మొగ దాకా వెళ్ళాడు సింగారం.

"సరే నే ఉంటా సింగారం-క్షేమానపోయి, లాభాన రా, ఏడుకొండలవాడికి నా దండా లందచెయ్యి" అన్నాడు దీక్షితులు. దమయంతిని వీడిపోయే నలుడిలాగా, చంటిపిల్లని పొరుగింటావిడకి అప్పగించి సినిమాకెడుతున్న తొలిచూలు బాలింతరాల్లాగా తిరిగితిరిగి టైగర్‌వంక చూస్తూసింగారం బరువెక్కిన గుండెల్తో తన యింటిముందున్న బండివేపెళ్ళాడు - చెమ్మగిల్లిన కళ్ళని తుడుచుకుంటూ.

దీక్షితులు టైగర్‌ని తీసుకుని ఇంటివేపు బయల్దేరాడు. ఇక దీక్షితులి జీవితంలో దుర్దశ ప్రారంభించిందయ్యా. ఇంటికి నడుస్తున్నాడు కానీ, మనస్సు పరిపరివిధాల పోయింది. టైగర్ కూడా శాయశక్తులా అతన్ని పరిపరి విధాలుగా లాగుతోంది. అడ్డమైన ప్రతి ఊరకుక్కనీ పలకరించడం, ఆ తరువాత కంయ్ బొంయ్‌మని తాండవమాడిపోడం

దీక్షితులు దాన్ని అదుపు చెయ్యలేక తిప్పలు పడడం- ఈ భాగోతంచూసి జనం విరగబడి నవ్వడం. ఇంకోటి చూశావూ- ఆ ఊరకుక్కలున్నాయే అవి లోకువ కట్టేశాయి. "టైగర్"ని దీక్షితులు ఎలాగా వదలడూ అన్న ధీమాతో అవి మరీ పేట్రేగిపోయిబంధుమిత్ర బలగంతో సహా మొరుగుతూ పది గజాల దూరంలో వెంబడించాయి. ఒక చిన్నసైజు రాజుగారూ పరివారమూ ఊరేగినంత వైభవంగా జరిగింది ఆ దృశ్యం. నాలుగు వీధులూ తిరిగేసరికి కుక్కలూ, జనం కూడా విసుగెత్తి ఎవరి పనులమీద వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. మొత్తానికి దీక్షితులు కొంపకి చేరేసరికి గుడ్లు గూట్లో కొచ్చాయంటే నమ్మ.

"హరిశ్చంద్రుడంతటివాడికి కష్టాలొచ్చాయి. వసుదేవుడు స్వయంగా గాడిదకాళ్ళు పట్టుకొన్నాడు. దీక్షితులూ, సింగారంపట్ల ప్రేమకొద్దీ, మిత్రధర్మం దృష్ట్యా, ఓ పాడుకుక్కని పట్టుకుని ఊరేగాడు అని తన్ను తనే ఓదార్చుకుంటూ ఇల్లు చేరాడు దీక్షితులు.

ఆపరికే దీక్షితులు భార్యకి, ఊళ్లో ప్రజ అంచీలమీద కబురందించేశారు- దీక్షితులుగారు ఊరకుక్కలవెంట ఊరేగుతున్నారనీ.

తెనాలిరామకృష్ణుడు పాలూ పెరుగూ కలిపి జటిలిగా తాగిపారేసిన సందర్భంలో కోపంవచ్చి కాళిక పెట్టినపోజులో, రౌద్రరూపిణియై గుమ్మంలో నుంచుంది దీక్షితులు భార్య.

రాగానే పతిదేవుడికి స్వాగతం చెప్పింది.

"అయ్యో! హయ్యో! నా బ్రాహ్మణీకం బొగ్గులపా! ఈ పాడు కుక్క మీ కెక్కడ దాపరించిందండీ. ఇదేం బుద్ధొచ్చిపడిందండి మీకూ. హవ్వ ఎవరన్నా చూస్తే చెప్పుతీసి మరీ కొట్టి మరీ వెలివేస్తారండీ. ఆ వెధవ చెప్పా- మీరు దాన్ని తేనూనా!"

దీక్షితులు అనుకున్నంతా అయింది. కానీ రోటిలో తలదూర్చి రోకటి పోటుకి వెరవనేల? ఆఁ ఫటా అని ధైర్యం చిక్కబట్టుకుని కొద్దిగా సకిలించి ఏదో చెప్తూ మెట్లెక్కబోయాడు.

సరిగ్గా సమయం చూసి ఆ యొక్క టైగర్ విజృంభించింది ఆవిడ మీదికి బొంయ్ మంటూ,

దీక్షితులు గొలుసు బిగించిపట్టి కిందికి దిగిపోయాడు.

ఆవిడ ఈమాటు భర్తమీదా టైగర్‌మీదా ద్విగుణీకృతమైన కోపంతో దుమ్మెత్తిపోసింది. "ఆ వల్లకాట్లో కుక్కని వాడి ఎదాన కొట్టి రండి. నేను మాలకూడు తినలేను. కాదు కావాలీ అంటే అదీ మీరూ ఈ ఇంట్లో కాపురం చెయ్యండి. నేను మా అన్నయ్యగారింటికి వెళ్ళిపోతాను." అంటూనే ఏడుస్తూ భళ్ళున తలుపుమూసి లోపలికి పోయింది. ఇంతసేపూ మొరుగుతున్న టైగరు ఆపి, మెట్లమీద పడుకుని విశ్రాంతి తీసుకోడానికి ఉపక్రమించింది.

దీక్షితులికి కంట నీరు తిరిగింది. ఉసూరుమంటూ దానిపక్కనే కూర్చున్నాడు. పది గంటలైంది. ఆకలివేసింది. ఇంటోకెళ్ళే దోవ కన బడటంలేదు.

"ఛీ—ఈ వెధవకుక్క...." అనుకుంటూనే నాలిక కరచుకున్నాడు. తుళ్ళిపడ్డాడు, టైగర్ ఏదీ? తను పరాగ్గా వుంటే తప్పించుకు పోయింది. లేచి అటూ ఇటూ చూశాడు. పెరటివేపు వెళ్ళాడు.

హరహర అంటూ నెత్తి కొట్టుకున్నాడు. తను పెంచిన కూర మొక్కల్నీ, పూలమొక్కల్నీ కొత్తిమీరనీ నాశనం చెయ్యడం పూర్తి చేసింది టైగర్.

[2]

ఆలోచన మెరిసి కిటికీలోంచి లోపలికి చూశాడు. తన భార్య వీధి తలుపు చిల్లులోంచి బయటికి చూస్తోంది తనకోసం కాబోలు!

ఇపుడు వెనక్కొచ్చి పెరట్లో జరిగిన ఘోరం చూస్తే తనకి పుట్ట గతులుండవు. పై ప్రాణాలు పైన పోయాయి. గబుక్కున సైగర్ గొలుసు పట్టుకుని బరబర ఈడ్చుకుంటూ రోడ్డునపడి నడక సాగించాడు.

సంత రోడ్డుదాటి కాలవగట్టు చేరేసరికి పొరుగూరునించి వచ్చే నావ రేవు చేరింది. పక్క ఊరిలో ఉంటున్న దీక్షితులి దూరపు చుట్టం గున్నయ్య నావ దిగాడు సంచీ, ఓ కూరల బుట్టా పట్టుకుని.

"ఓహో బావగారు! ఏవిషి ఏవిషీ. ఆడబోయిన తీర్థం ఎదు రయింది. వెదకబోయిన తీగ కాలికి తగిలింది. షికారుగా వచ్చారు కామోసు. అయినా యిదేమిషండీ- కుక్కని వెంటబెట్టుకొని తిరుగు తున్నారు? అక్కగారు కులాసేనా?" అంటూ లక్ష చదివాడు.

దీక్షితులు జవాబివ్వలేదు. బిక్క మొహంలో చలనంలేదు.

గున్నయ్య విస్తుబోయాడు.

"ఏవిషండీ బావగారు! మాట్టాడరు. అంతా క్షేమమేనా?" అన్నాడు కంగారుగా.

"ఆఁ! క్షేమమే" అన్నాడు దీక్షితులు నీరసంగా.

"మరయితే నే ఒచ్చిన పని చెబుతా వినండి. ఇహ చల్లకొచ్చి ముంత దాచనేల! మరేవీలేదు—— మా పొరుగింటి శాస్తుర్లుతో తగాయిదా ముదిరింది పెరటిగోడ విషయమై. దావా పడేశాను. రేపు కోర్టులో హాజరు కమ్మన్నారు. తవరి అనుమతి లేకుండా సాక్షిగా వేశాను. మరోలా అనుకోకుండా.... అయినా ఇంటికి దయచేయండి, వివరాలు చెబుతాను. అక్కగారికిష్టమని మాంఛి నవనవలాడే వంకాయలూ అవికూడా తెచ్చాను."

దీక్షితులు కొంచెం కంగారుపడ్డాడు. "కాదులే గున్నయ్యా ఇంటికి వద్దు. ఆవిడ విశ్వరూపం ఎత్తి వుంది. ఈ పళాన వచ్చేస్తా తిరుగు నావకి పోదాం" అన్నాడు.

గున్నయ్య బ్రహ్మానందపడిపోయాడు. "బావగారి కేవిఁదయ ఏవిఁదయా! అల్లాగే కానీండి. నేను అనుకున్నానమ్మండీ! తమరు నా మాట కాదనరని....ఆఁ.... తిరుగునావ మధ్యాహ్నం రొండు ఘంటలకి బయలుదేరుతుంది.... అంతవరకూ "అంటూ నసిగాడు.

"ఏం లేదు. అలా సంతవేపు పోయి నాలుగు ఫలాలు తిని మళ్లా వచ్చి ఇక్కడే పడుందాం—అన్నట్టు గున్నయ్యా ఈ కుక్క ఉంది చూశావూ-దీన్ని ఓ మిత్రుడప్పగించి తిరుపతెళ్ళాడు. అతను వచ్చేవరకూ దీన్ని కంట్లో గుడ్డులా కాపాడాల్సిన బాధ్యత నామీద ఉంది. మరి- నేను నీతోవస్తే దీన్ని వెంటబెట్టుకెళ్ళాలి మనం"

"ఎంత మాటెంత మాట! అవశ్యం అలాగే చేద్దాం. మరోటి బావగారూ - తమరి శ్రమ ఊరికే ఉంచుకోను - ఇదుగో - ఇది చిల్లర ఖర్చులకి ఉంచండి - అందాకా...." అన్నాడు గున్నయ్య రొంటినుంచి రెండు పదులు తీసిస్తూ.

రెండుగంటలకి నావవాడి కాళ్ళా వేళ్ళాప్రాధేయపడి కుక్కా, దీక్షితులూ, గున్నయ్యా నావఎక్కారు. కబుర్లమీద దీక్షితులు "అసలు ఎందుకయ్యా మీకూ మీకూ పోట్లాట?" అన్నాడు.

"ఆఁబావుంది. అది లేకపోతే మా గొప్పేముంది" అన్నాడు గున్నయ్య నవ్వుతూ.

సరే సాయంకాలానికి గున్నయ్య ఊరు చేరారు. కుక్కకి జాగ్రత్తగా నీళ్ళుపోసి పాలు అన్నం పెట్టి బుజ్జగించి టబ్బో బెట్టాడు దీక్షితులు.

ఆ రాత్రి టైగర్ పెట్టిన పోరుకి దీక్షితులుపడిన యాతన ఇద్దరికే తెలుసు. ఒకడు దీక్షితులు - రెండోవాడు పరమాత్ముడూనూ.

ఆ ఊళ్ళో కుక్కలన్నీ ఆరాత్రి దీక్షితులు మంచందగ్గర జాగారం చేశాయి టైగర్ ఆగమనంపట్ల నిరసన ప్రకటిస్తూ. చామాలమ్మ జాతర కూడా అంత సందడిగా ఉండి ఉండదు. ఏకుక్క ఏ క్షణాన మీదపడి కరుస్తుందో అని దీక్షితులు ప్రాణా లుగ్గపట్టు కూర్చున్నాడు.

చాలీచాలని జీతంతో యాతనపడే గుమస్తాపాలిట ఒకటో తారీఖు వచ్చినంత ఆలస్యంగా తెల్లవారింది దీక్షితులకి. స్నానం సంధ్యా కానిచ్చు కుందికి కాలవకి వెళ్ళాడు, దీక్షితులు టైగర్‌ని వీధి అరుగుమీద స్థంభానికి కట్టి మరీ వెళ్ళాడు. కానీ తిరిగి వచ్చే సరికి టైగర్ అక్కడలేదు. ఉట్టి గొలుసుంది. గుండె గుభేలుమంది.

ఒక్కమాటుగా లోపలకి పరిగెత్తాడు. "టైగర్! గున్నయ్యేదీ! గున్నయ్యా టైగర్ ఏడీ?" అంటూ.

సరాసరి పెరట్లోకెళ్ళేసరికి టైగర్ గదమాయించి మొరుగుతోంది పక్కింటి పెరట్లో.

తగాయిదా ఉన్న గోడకానుకుని వినోదం చూస్తున్నాడు గున్నయ్య. "రండి బావగారు! రండి! త్వరగా" అన్నాడు. దీక్షితులు గోడదగ్గరకువెళ్ళి ఆ వెంపు చూశాడు.

చూడచక్కటి దృశ్యం గోచరమైంది పక్క పెరట్లో.

పొరుగింటి శాస్త్రుల్లుగారికీ, టైగర్‌కీ అత్యున్నత స్థాయిలో తీవ్రతమ సంఘర్షణ జరుగుతోంది.

సంధ్యావందనం ముగించుకుని, నీళ్ళు తులసికోటలో పోసి లోపలికి వెళ్ళబోతున్నారు శాస్త్రుల్లుగారు. టైగర్ చివరివిషయంలో శాస్త్రిలుగారితో ఏకీభవించ లేకపోయింది. - ఆయన దారి కడ్డుగా కూర్చుంది.

గావంచాకట్టుకుని, చేతిలో పంచపాత్ర పట్టుకుని ధుమధుమలాడి పోతున్నారు ఆయన. టైగర్ జోరుగా మొరుగుతోంది.

గోడవతల, తన శత్రువు గున్నయ్యా, టైగర్ యజమాని దీక్షితులూ నించుని తనని చూడడం గమనించిన శాస్త్రుర్లు గంగవెర్రులెత్తిపోయాడు. టైగర్‌ని దుమ్మెత్తిపోశాడు.

"ఛీ - ఛీ! వెధవకుక్కా - అడ్డులే.... డొక్కా వాలికలు చేసేస్తానేమనుకుంటున్నావో ఏవిటో - భడవా....ఎవడో వెధవ ఉసికొల్పితే, వాడి ఉచ్ఛిష్టం కతికి, నామీద పడతావ్వా....వాడికి బుద్ధిలేకపోతే నీకన్నా ఉండొద్దూ....లేవ్వేం....ఇదుగో.చెబుతున్నాను కోపం వస్తే నేను మనిషిని గాను, ముప్పతిప్పలా పెట్టి మూడు చెరువుల నీళ్ళు తాగించేస్తా కబడ్దార్, -మరి చూస్కో నా తడాఖా"అంటూ

టైగర్ ఒక్క క్షణం, వేదాంతిలా ముఖంపెట్టి తల పక్కకి వంచి శాస్త్రిల్ని చూసింది. మొరగడం ఆపి వెంటనే విజృభించింది మళ్ళీ. మొరుగుతూ ఒక్కడుగు ముందుకు వేసేసరికి శాస్త్రి కంగారు పడిపోయాడు. "ఆఁయ్! ఆఁయ్! వెధవా అక్కడే ఆగు-అడుగు ముందరికి వేశావా ఛంపేస్తా——ఈ చెంబుతో కొడతా-" అన్నాడు.

"పిన్నిగారూ-ఒఖ్ఖ నిప్పరవ్వేడతారూ?" అంటూ వచ్చిన పక్కింటి పూర్వసువాసిని రాజమ్మ కొయ్యబారిపోయింది-శాస్త్రి మాటలు వినగానే.

ఆవిడ మొహం చెక్కు తీసిన కందగడ్డలా అయిపోయింది. "ఔరా హౌరా ఎంత మాటన్నావు!" అంటూ విజృంభించింది.

గంభీరమైన ఆ గొంతు వినగానే టైగర్ బెదిరిపోయి శాస్త్రి వైపు రెండడుగులేసింది.

టైగర్ కరవడాని కొస్తోందన్న దురభిప్రాయంతో శాస్త్రి "హు" అని గర్జించాడు.

"నీకేం పోగాలం వచ్చిందయ్యా, చెట్టంత మొగాడివి. నా మీద అలా విరుచుకుపోతావ్-ఛీ" అంటూ తిరిగి పోయిందావిడ.

ఈలోగానే శాస్త్రి "హుం(!" అని ఇంకోమాటు గర్జించాడు. టైగర్ శాస్త్రిని పూర్తిగా అపార్థం చేసుకుంది. పైగా వెనకనించి రాజమ్మ గారు "ఛీ" అంది. పౌరుషంతో ముందుకు లంఘించింది టైగర్.

శాస్త్రి పంచపాత్ర పారవేశాడు. బారుమంటూ పిట్టగోడ ఎక్కి ఊడిన గోచీ లెక్కచేయకుండా అవతల రోడ్డుమీదకి దూకి పరుగు లంకించుకున్నాడు.

మురిడేలు, కమ్మలూ తగిలించుకుని, నల్లకోటు వేసుకుని, వెండి పొన్ను కర్ర పట్టుకుని, చెమికీచెడావులు తొడిగి, విలాసంగా కులుకుతూ, హొయలుతో, చిరునవ్వుతో మీసాలు మెలేసుకుంటూ, నీళ్ళు పట్టికెడు తున్న సాతాని పిల్లవంక తళుకులు విసురుతూ తీవిగా నడుస్తూవస్తున్న నాయుడ్ని సరాసరి ఢీకొన్నాడు శాస్త్రి-ఇద్దరూ రోడ్డుమీద పడ్డారు.

నాయుడు తటాలున లేచిపోయాడు. శాస్త్రిని తిట్టడాని క్కూడా టైములేదు, దుమ్ము దులుపుకుని. సాతానిపిల్లని మాలీసు చెయ్యడానికి తిరిగి తీవితో నడక సాగించాడు. అయిదా రడుగులు వేసేలోగా, అపుడే గోడ దాటిన టైగర్ నాయుడి నల్లకోటు చూసి ముచ్చటపడి, అతని మీదకి లంఘించింది. నాయుడు బెంబేలెత్తి పోయాడు. దెబ్బతో, పొన్నుకర్రా తీవి వగయిరా వదిలేసి కాలికి బుద్ధిచెప్పి సరాసరి చౌదరిగారి పెద్దరుగెక్కి పోయాడు. ఆ కంగారులో అతడు అరుగుమీద ఉంచుకున్న అరటిపండు తొక్కని చూసుకోక పోవడంవల్ల దానిమీద కాలువేసినవాడై, ఆ సమయానికి తరుముతూ అరుగు కిందకి వచ్చివున్న టైగర్ మీదే పడ్డాడు. టైగర్ కంయ్యోమంటూ నాయుడిమీద మోజుతగ్గిపోయి అప్పటికి లేచి పరిగెత్తుతున్న శాస్త్రిని వెంబడించింది. తృటిలో శాస్త్రిమీద పడి పిక్కమీద తేలిగ్గా కాటేసింది.

శాస్త్రి లబోదిబో మన్నాడు రక్తం చూసుకుని.

ఈలోగా దీక్షితులు పరిగెత్తుకువచ్చి, టైగర్ని పట్టుకుని దాని మెడకి గొలుసుకట్టి గబగబా కొంప జేరాడు. గున్నయ్యకి కాటు విషయం తెలీగానే గుండె గుభేలుమంది.

"ఏమయ్యా! దీక్షితులూ - కుక్కని మనమే ఉసికొలిపామనీ శాస్త్రి మనమీద క్రిమినల్ దావా పడెయ్యడు గదా!"అన్నాడు.

"ఏం ఖర్మమో ఏమిటోనయ్యా. నా ప్రాణాని కొచ్చిందంతా, నాకు పిచ్చెత్తుతోంది"అన్నాడు దీక్షితులు.

టైగర్ పక్క గదిలో మొరిగింది. ఇద్దరూ ఒక్కమాటు పరిగెత్తారు. గున్నయ్య పట్నంనించి తెచ్చుకున్న పట్టు తలగడాతో హోరాహోరీ పోట్లాడి, అ దిండుని తునకలుచేసి అపుడే విజయ గర్జన చేస్తోంది టైగర్.

దవ్వబిళ్ళ ల్లాంటి ఆరు కరుకు రూపాయిలుపోసి తెచ్చిన పట్టు తలగడా నాశనం అయిపోవడం చూడగానే గున్నయ్య వీరావేశం ఎత్తిపోయాడు.

"నీ కుక్క నాశనం అయిపోనూ: నీ పిండం పిల్లులుతిన్నా! నా కర్మకాలి నిన్నెందుకు తెచ్చుకున్నానయ్యా సాక్ష్యానికి! డబ్బిచ్చి తద్దినం తెచ్చుకున్నట్టూ....నాదీ వెధవబుద్ధి. హుఁ! అంటూ నెత్తికొట్టుకున్నాడు గున్నయ్య"అక్కడితో ఆగలేక టైగర్మీద కురికాడు; 'వెధవ కుక్కా. నా దిండు నీ ఎదాన పెట్టుకుంటావా"అంటూ.

సంప్రదాయం దృష్ట్యా ఏదో మాటవరసకి కొంచెం మొరిగి గున్నయ్య పిక్కపట్టుకుంది టైగర్. దీక్షితులు తాత్కాలిక స్వంతదారుని ధీమాతో రంగభూమి కురికాడు. "టైగర్! దా! దా!" అంటూనే దాన్ని పీక పట్టుకోబోయి తొందర్లో తోకపట్టుకున్నాడు.

వెంటనే టైగర్ తన వంతుగా దీక్షితులి చెయ్యిట్టుకుంది.

సద్బ్రాహ్మణు లిద్దరూ పెంకు లెగిరిపోయేట్టు గావుకేకలు పెట్టారు. గున్నయ్యభార్య వంటింటిలోంచి పరిగెట్టుకొచ్చింది పోపు గరిటెతో సహా. "హయ్యో! నేనేం చేతునమ్మో- నా మొగుణ్ణి మాయ దారి కుక్క కరచిందర్రోయ్! హయ్యో దేవుడోయ్" అంటూ అందు కుంది.

టైగర్ బెంబేలెత్తిపోయింది. ఆవిడమీద కొచ్చింది. తక్షణం ఆవిడ జాగ్రత్తపడి, ఎర్రగా కాలి, మరుగుతూన్న నూనెతో వున్న ఆయొక్క పోపుగరిటెతో టైగర్ పొట్టమీద కొట్టింది.

టైగర్ హృదయ విదారకంగా ఒక్క కేకపెట్టి వీధివైపు పరి గెత్తింది—"ఓ యజయానీ! నువ్వు నన్ను విదలబట్టి గదా—నేను ఇన్ని హింసలపాలయ్యాను!" అని.

కుక్క కరచిన నెప్పికన్నా, ఈ అరుపువిని, టైగర్ బాధ ఊహిం చుకున్నాడు దీక్షితులు. ఇది తెలిస్తే తన మిత్రుడు సింగారం పడేబాధ, తలపుకి తెచ్చుకునేసరికి దీక్షితులికి కడుపు తరుక్కుపోయింది.

"టైగర్! నేనుండగా నీకు భయంలేదు. తొందరపడకు - ఆగు- నే రక్షిస్తా" అంటూ అతను వీధిలోకి పరిగెత్తాడు.

వీధిలో ఇంటిముందు పాతికమందికర్రలూ కత్తులూ పట్టుకుని కదం తొక్కేస్తున్నారు.

నల్లకోటు నాయుడూ, అంగోస్త్రంతో శాస్త్రిలూ శివమెత్తి ఆడి పోతున్నారు. గున్నయ్య పొరుగూరినించీ దెయ్యాలమారి గాణ్ణి తెచ్చి, వాడి కుక్కచేత తన శత్రువుల్ని కరిపించేస్తున్నాడన్న వార్త ఊళ్ళో అపుడే పొక్కిపోయినందువల్ల రకరకాల పార్టీల వాళ్ళు, నాయుడి కమత

గాళ్ళూ, శాస్త్రి చుట్ట పక్కాలూ సందు దొరికితే సరదాకి కొట్టేవాళ్ళూ, రకరకాల జనాభా, ఒక కనిస్టేబుహూ తయారయ్యారు.

గంగవెర్రులెత్తిపోయిన టైగర్, జనం మీద పడింది. అందిన కాడికి తలో ఇంజక్షనూ ఇచ్చింది.

దీక్షితులు ఆ గగ్గోలులో, తొక్కిడిలో టైగర్ని పట్టుకుందికి ప్రయత్నించాడే కానీ వల్లకాలేదు.

ఐదు నిమిషాల్లో జనం నిలదొక్కుకుని చిన్న వలయంగా ఏర్పడ్డారు.

మరణించిన టైగర్ మధ్య పడివుంది.

చితక పొడిచేశారు దాన్ని. "పిచ్చి కుక్క"ని చంపినందుకు జనం "హమ్మయ్య" అనుకున్నారు.

పారిపోయి దూరంనించి చూసిన దీక్షితులు రెండు కన్నీటి బొట్లు విడిచాడు—మిత్రుడు సింగారాన్ని తలచుకొని.

ఈడిగాడు వచ్చి కుక్కని ఈడ్చుకుపోయాడు.

దీక్షితులు బరువెక్కిన హృదయంతో పడవలరేవు చేరి నావ ఎక్కాడు. గున్నయ్య పరుగు పరుగున ఒగరుస్తూ వచ్చి, బయలుదేరిన నావని ఆపి, చెడామడా తిట్టాడు దీక్షితుల్ని. "నీమూలాన నా కోర్టుదావా తగలడింది. శనివెధవా. దయచెయ్యి-నాకు చేసింది చాలుకానీ నా డబ్బు నా కిలా తగలెయ్ ;" అంటూ దీక్షితులు రొంటిన ఉన్న పందొమ్మిది రూపాయల ఆరణాలనీ ఊడలాక్కుని నావ దిగాడు.

"అన్నట్టు నా గడియారం ; నా గడియారం గున్నయ్యా !" అన్నాడు దీక్షితులు.

"నీ గడియారం రోడ్డుమీద పడి జనం కాళ్ళ కిందపడి చితికిపోయింది. ఈడిగాడు పట్టుకుపోయాడు. వెళ్ళి తెచ్చుకో" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు గున్నయ్య.

కుక్కనీ, గడియారాన్నీ, మంచిపేరునీ, స్నేహాన్నీ పోగొట్టు కున్నందుకు ఏకధారగా ఏడ్చాడు దీక్షితులు.

సాయంత్రానికి ఇల్లు చేరాడు.

మొగుడి వాటం, తీరూ చూసి అప్పటికే దెంగటిల్లిపోయిన అతని భార్య భోరున ఏడ్చి ఉపచర్యచేసి, దాహం ఇచ్చి పడుకోబెట్టి విసురుతూ చెడామడా తిట్టింది-తనని యిలా రాసిరంపాన పెడుతున్నందుకు.

బెదిరిపోయిన దీక్షితులికి దీపాలవేళ కల్లా అంపకంపాలతో జ్వరం వచ్చేసింది. ఘనవైద్యుడు దేవరగారువచ్చి, చేదుమందు పోసి చెడామడా చీవాట్లు పెట్టిపోయాడు. బంగారం వంటి బ్రాహ్మడికి ఊరకుక్కల సహవాసం బెడిసికొట్టిందన్నారు ఇరుగూ పొరుగూ. దీక్షితులి భార్య పొరిగింటి బామ్మగారిచేత దిష్టి తీయించి చారెడు ఉప్పు, గుప్పెడు మిరపకాయలూ, కణకణలాడే నిప్పుల్లో పోయించి, ఊహా శత్రువుల్ని దుమ్మెత్తిపోసింది.

ఆ రాత్రి దీక్షితులికి పీడకలలొచ్చాయి. పైగరూ, గున్నయ్యా, నాయుడూ, సింగారం అందరూ కనబడ్డారు. పైగరు తన మీద చాడీలు చెప్తోంది సింగారంతో. చీటికీ మాటికీ ఉలికులికిపడి కలవరించాడు దీక్షితులు. తెలివితెచ్చుకుని భోరున ఏడిచాడు తన అశక్తతకి. ఆ పట్టు పట్టు ఐదుపూటలు కటికలంకణం చేశాడు. మూడోనాడు ఉదయం లేచి కూచుని నాలుగు చారు మెతుకులు ఎంగిలిపడ్డాడు.

"ఔనే అమ్మీ— నిన్నా మొన్నా నాకోసం ఎవరేనా ఒచ్చారటే" అన్నాడు నీరసంగా.

"ఏం? కచ్చేరీ కెళ్ళాలా. దయచెయ్యండి. ఈ బోడి కచేరీలే నా కొంపకి తిప్పలుతెచ్చాయి. వాడి ఆవునికూడా తోలాడు నా కొంపకి. దాన్ని కూడా తీసుకుపొండి .... ఇంతోటి పాడికీ నేనేం మొహం వాచలేదు" అందావిడ.

"దీచ్చితులుగోరు ! చింగారంగో రొచ్చేసినారండి. తవర్నింటనే పైగర్నొట్టుకుని రమ్మన్నారండి. పెసాదం అదీ ఎడతారంట" అంటూ లోపలి కొచ్చేశాడు సింగారం నవుకరు.

గుండె గుభేలుమంది దీక్షితులికి.

"దయచెయ్యండి. మాత సిద్ధమయ్యాడు" అంటూ గసురుకుంది దీక్షితులి అర్ధాంగి.

ఒక్క క్షణం ఆలోచించాడు దీక్షితులు. "సరే వెళుతున్నా. ఒరేయ్ పెరట్లో ఆవుంది తోలుకుపోరా" అంటూ అంగోస్త్రం భుజాన వేసుకుని బయల్దేరాడు.

ఆవిడగారు కొయ్యబారి పోయారు.

సింగారంగారి చావిడి సందడిగా ఉంది. వాళ్ళూ, వీళ్ళూ, మునసబూ, కరణంగారి తమ్ముడూ, నాలుగైదుగురు బ్రాహ్మలూ, ఇతర్రా కొందరూ. తిరపతి ముచ్చటలు విని ప్రసాదాలూ అవీ పుచ్చుకొంటున్నారు. గుమ్మంలో నీరసంగా నిర్జీవంగా జంకుతూ, నించున్న దీక్షితుల్ని చూడగానే సింగారం చెంగున గెంతేశాడు.

"పైగరేది దీక్షితులూ?.....దాదా—అలా పాలిపోయావేం. వంట్లో కులాసా? పైగర్ బావుందా—ఏది—" అంటూ శర వేగంతో ప్రశ్నలు వేశాడు.

దీక్షితులు నివ్వెరబోయాడు. మనసు కలుక్కుమంది. శవమల్లె వున్న తన సంగతి అడక్కుండా ముందు పైగర్ సంగతడిగాడు—సింగారం. ఇదా వీడి ప్రేమ అనుకున్నాడు. ఈ లోగా సింగారం తాండవమాడేస్తున్నాడు పైగరు భజనతో.

జనం అందరూ మాటలు మానేసి గుడ్లప్ప చెప్పి ఈ దృశ్యం చూస్తున్నారు.

గుండె దిట్టంచేసుకుని చావు కబురు చల్లగా చెప్పేశాడు దీక్షితులు. "సింగారం—కోప్పడకు — టైగర్ మరణించింది. నాకు చావు తప్పి కనులొట్టోయింది. నన్ను కూడా కరిచింది."

సింగారం ఇంకేం వినలేదు.

గొల్లుమన్నాడు, భొయ్యిమన్నాడు. బారుమన్నాడు, భోరుమన్నాడు ఒక్క నిముషం ఊరుకున్నాడు. అంతా నిశ్శబ్దం.

తిరిగి ఒక్క మాటుగా మహా కసితో అసహ్యంగా అడిగాడు.

"నా ఆవేదీ? దాన్ని కూడా చంపావా?"

"లేదు ఇపుడే మీ నౌకరుకి అప్పజెప్పాను."

"నా చేతి గడియారం ఏది?"

"లేదు, జనం టైగర్ని కొడుతూ ఉంటే నేను కాపాడబోయి కింద పడ్డాను. ఆ గోలలో కిందపడి జనం కాళ్ళ కింద పడి చితికి పోయింది".

"సద్బ్రాహ్మడివనీ, సజ్జనుడవనీ, సన్మిత్రుడవనీ నిన్ను నమ్మి టైగర్‌ని అప్ప చెప్పాను. దానికి ముడుపుగా వంద రూపాయల గడియారం ఇచ్చా, ఆవుని ఇచ్చా. దాని పాడి తాగి, గడియారం అమ్ముకుని, ఇన్నేళ్లుగా నా సాయం పొంది, నువ్వు నాకు చేసిన ఉపకారం ఏవిటయ్యా అంటే— నా కుక్కని చంపించడం. కృతఘ్నత అంటే నీదేనయ్యా- వినండయ్యా పెద్దమనుషులూ— పాలిచ్చిన ఎద్రొమ్ము గుద్దిన వీపుడి గాధ—సరేలే దీక్షితులూ-నీకు నీతి లేదు గాని నాకు వుంది. నువ్వు వెళ్లు. ఇంకెపుడూ నా మొహం చూడవద్దు. నాగుమ్మం తొక్కకు. నీకూ నాకూ టైగర్‌తోనే ఋణం తీరిపోయింది. దయచెయ్. నీకూ, నీ పెద్దలకీ ఓ నమస్కారం." అన్నాడు సింగారం.

దీక్షితులు కొయ్యబారిపోయాడు. నోటమాట రాలేదు. తల తిరిగి పోయింది. జనంలోంచి నిట్టూర్పులూ, హూహూలు, ఛీఛీలూ వినబడ్డాయి. ఇంక తనేం చెప్పినా లాభంలేదు.

ఇక్కడా అక్కడా కూడా పుణ్యాని కెళ్ళితే పాపం ఎదురైంది. అతనికి మనస్సు విరిగిపోయింది. ఆత్మ విశ్వాసం పర విశ్వాసం నశించాయి. హృదయం శత ఛిద్రాలయిపోయింది.

తల వంచుకుని ఇంటికి నడిచి వెళ్లిపోయాడు. అప్పుడే కాదు— ఇప్పుడూ — ఎప్పుడూ — అంతే—అతను మళ్ళా ఎన్నడూ తల ఎత్తి నడవలేదు.

కృతజ్ఞత పొందవలసిన తనని, సింగారం, అతనితో బాటు లోకం కృతఘ్నుడంది. అంచేత అబ్బాయ్—అది అంతే. లోకం అంతే.

నీతి చెబుతా విను: ఈ భూప్రపంచంలో ఎదటి వాడిలో కృతజ్ఞత కోసం ఆశించేకన్న ఆంధ్ర రాజకీయనాయకుల్లో ఐక్యమత్యానికి ఆశించు. ఆంధ్రుల్లో కార్యశూరత్వాన్ని ఆశించు.

నువ్వు సఫలీకృతమనోరథు డవడానికి అవకాశాలు లేకపోలేదని నేను అనబోడం లేదు.

భగ్నవీణలూ బాష్పకణాలూ

"ప్రభావతి ప్రద్యుమ్నుడిని ముద్దు పెట్టుకున్నదట" అన్నాడు దిలీప్ నెంబరు మూడు కుర్చీలో కూర్చుంటూ. "ఎన్నో నెంబరు?" అంటూ ఉరిమాడు - తుళ్ళిపడి మట్టగిడసలా తన్నుకుని బల్లమీదకి ఎగిరి కూర్చున్న రెండో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు.

దిలీప్ నెంబరు మూడు చిరాకు పడ్డాడు.

"ముందు నా మొహం మీద నుంచి నీ మొహం తీసి కుర్చీలో కూర్చో - చెబుతాను."

బిక్క మొహంతో, కొట్టుకునే గుండెలతో బల్లదిగి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు రెండోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు. దిలీప్ సావకాశంగా గోళ్ళు భుజించడం ప్రారంభించాడు. "ఊ చెప్పు - ఎన్నో నెంబరు వాడు" అంటూ ప్రశ్నించాడు ప్రద్యుమ్నుడు.

"ప్రభావతి మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడిని ముద్దుపెట్టుకున్నది" సావధానంగా చెప్పాడు దిలీప్ నెంబరు మూడు.

కెవ్వున అరచి, బల్లమీది ఛేంబర్సు డిక్షనరీ (జెయింటు క్యాలికో వాల్యూము - 1500 పుటలు) దగ్గరికి లాక్కుని దానిమీద తలపడేసి మూర్ఛపోయాడు - రెండో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు చొంగ కారుస్తూ. నలుగురూ పోగయ్యారు చుట్టూ.

ఒక హృదయం చితకటం, ఒక తీగ(హృదయ వీణ తాలూకుది) తెగటం అందరికీ వినపడింది. మొహాలు చూసుకున్నారు పరస్పరం.

ఇంతపెద్ద దెబ్బతిన్న క్షుభిత ప్రేమికుడి హృదయంపై అందరికీ జాలివేసింది.

వెంటనే అందరి యొక్క జాలి, కరుణా వాళ్ళ వాళ్ళకి ఉండుకున్న హృదయాల నుండి వేయి నయాగరాల వేగంతో మూర్ఛితుడి పైకి ప్రవహించాయి.

మూర్ఛితుడి తల క్రింద చొంగలో నానుతున్న ఛేంబర్సు డిక్షనరీ (జెయింటు క్యాలికో వాల్యూము—1500 పుటలు) ఆ ప్రవాహంలో కొట్టుకుని పోయింది. కొట్టుకు పోతున్న ఆ డిక్షనరీని గేబుల్ ది సెకండ్ తక్షణం పట్టుకుని, మూలగా ఉన్న తన బల్ల దగ్గరికి చక్కా పోయాడు- తను రాస్తున్న ఇంగ్లీషు ప్రేమలేఖలో మంచి మంచి మాటలు రాయడానికి.

* * * *

ది యునైటెడ్ లవర్స్ అసోసియేషన్ - ఇన్‌కార్పొరేటింగ్ ది ప్లెటోనిక్ లవర్స్ సిండికేట్ యొక్క కార్యనిర్వాహక వర్గం వారు పై సంఘభవనంలో కమిటీ అధ్యక్షుడు శ్రీ ప్రేమానంద స్వరూప్ జూనియర్ అధ్యక్షతన అత్యవసర అసాధారణ సమావేశం జరిపారు- మధ్యాహ్నం మూడున్నర గంటలకి.

అయిదు నిమిషాలపాటు తీవ్రస్థాయిలో తర్జన భర్జనలు జరిగిన అనంతరం ప్లెటోనిక్ లవర్స్ సిండికేట్ వారు "సుమ బాణు రాణీ - ఘన

శ్యామల వేణీ - సుమకోమల వాణీ - శరణం నమామీ" అనే ప్రార్థన పాడారు.

ఆ తరువాత దేశవాళీ దొరలూ, ఇమిటేషన్ దొరలూ కలిసి "ఓ మై డాళింగ్ ఐవానా లవ్ యర్" అనే గీతాన్ని బృందగానం చేశారు.

తరువాత అధ్యక్షుని సూచనపై అందరూ కలిసి- ఇందాక మూర్ఛ పోయి, ఇంకా అలాగే వున్న రెండో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడి పట్ల సాను భూతి ప్రకటిస్తూ ఒక తీర్మానం చేశారు.

ఒకటో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు లేచి, పై తీర్మానంలో "మూర్ఛ" అనేపదం తొలగించి, ఆ స్థానంలో "మృతి" అనే పదాన్ని చేర్చాలని కోరుతూ తెచ్చిన సవరణ తీర్మానాన్ని సభవారు ఏకగ్రీవంగా ఛీత్కరించి త్రోసి పుచ్చారు.

అనంతరం రెండో అంశం చర్చకు వచ్చింది. ప్రభావతిచేత ముద్దు పెట్టుకొనబడినాడని చెప్పబడుతున్న సదరు మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడిపై క్రమశిక్షణ చర్య తీసుకోవాలనీ, అమరమైన ప్రేమకు శారీరకమైన, అశాశ్వతమైన, ఐహికమైన విషయాలను జోక్యంచేసి సదరు "ప్రేమ" అనే పదాన్ని పైన చెప్పబడిన మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు కలుషితం చేశాడనీ, ప్లేటోనిక్ లవర్స్ సిండికేట్‌వారు తీర్మానం ప్రతిపాదించారు.

ఆ తీర్మానం ఆమోదింప బడని పక్షంలో, యునైటెడ్ లవర్స్ అసోసియేషన్ నుంచి తమ పార్టీ వారు విడిపోగలరని ఒక బెదిరింపు కూడా చేయబడింది. తీర్మానం ఓటుకు పెట్టగా ఏకగ్రీవంగా ఆమో దించ బడింది.

సరే నంటే సరే అన్నారంతా.

మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడిపై విచారణ జరిపే నిమిత్తం ఫుల్ బెంచి న్యాయమూర్తులు కూర్చున్నారు. ఇందులో ఒకటో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు ఉండరాదని ఒకాయన సవరణ తెచ్చాడు. కాని సదరు ఒకటోనంబరు ప్రద్యుమ్నుడు లేచి, ఒళ్ళు విరుచుకుని సావకాశంగా ఆవలించడం మొదలు పెట్టాడు; కండలూ గిండలూ, ఒళ్ళూ గిళ్ళూ ప్రదర్శిస్తూ, ఆవలింత ముగిసేయగానే పై సవరణ ఉపసంహరించుకోబడినట్లు ప్రకటించబడింది.

విచారణ ప్రారంభమైంది. కాని ముద్దాయి ఏడీ?

"ఏడీ.... ఏడీ!" అన్నారంతా.... "అరే రాలేదే" అన్నారంతా. ఆశ్చర్యపోయారు ఏకగ్రీవంగా. ఛీత్కారాలు ప్రారంభమయ్యాయి.

నౌకరు కుర్రాడు ఒగురుస్తూ వచ్చాడు ఆ మూలనించి.

"ఉంకో తీగె తెగిందంటండి రొండో నెంబరు పెద్దుమ్మడు గోరికి" అన్నాడు.

అందరూ విస్తుపోయారు. దిలీప్ నెంబరు ఒకటి బరువుగా నిట్టూర్చాడు. రెండు హృదయతంత్రులు పది నిముషాల తేడాలో తెగడమంటే సామాన్యం కాదు........

"ఒరేయ్! బాష్పాలెన్నిరా!"

"పాతికండి. గొట్టాల్లో కెక్కించారండి——నెక్కెట్టి."

అధ్యక్షుడు దాదాపు గంభీరస్వరంతో చిన్న ప్రకటన చేశాడు. "సోదరులారా! ఇది ఆపత్సమయం. ప్రమాద సమయం. రెండోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు మూర్ఛనుండి క్షేమంగా కోలుకోవాలని మనందరం కలిసి రెండు నిముషాలు ప్రార్థన చెయ్యాలి. మూర్ఛితుని క్షేమం కోసం,

అతని గౌరవార్థం అతని ఖర్చుపై మనం ఒక రౌండు కాఫీ—తలకి ఒక కప్పు చొప్పున— స్వీకరించాలి. అంతవరకూ మూడోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడి పైన విచారణ వాయిదా వేయబడుతుంది."

కాఫీలకు నౌకరు వెళ్ళాడు.

దిలీప్ నెంబరు మూడు (ఇతడిని ఇటుపై దిలీప్ త్రీ అని వ్యవహరిద్దాం.) మాత్రం ఈ ధర్మం కాఫీ పుచ్చుకోదలచలేదు. వేరేకాఫీ, ఒకప్లేటు బజ్జీ తనకి విడిగా తెమ్మని ఇంకో కుర్రాణ్ణి పంపాడు.

అతనికి నవ్వు వచ్చింది. "పిచ్చిమాలోకం—ఉత్త జిడ్డిముక" అనుకున్నాడు. తన బల్ల దగ్గరికి పోతూ- రికామీగా తిరిగే వెర్రి వెధవలు, వీళ్ళకి ప్రేమంటే ఏం తెలుసు ?.... వాడు దొంగ మూర్ఛ పోవడం, వీళ్ళంతా సానుభూతి పారబోసి వాడి డబ్బులతో కాఫీలు తాగెయ్యడం.... కపట నాటకం....ప్రేమ....ప్రేమ....ఎంత పవిత్రమైనదీ ఆ మాట.... సరోజకే తగింది ఆ మాట"అనుకున్నాడు.

భావానుగుణ్యంగా రంగులు మారుస్తున్న అతడి ముఖం సరోజ జ్ఞాపకం రాగానే ఎర్రబడింది, ఒళ్ళు గగుర్పొడిచింది.

సరోజ మధుబాలలా వుంటుంది. ఐహికమూ, అశాశ్వతమూ అయిన ఈ భూలోకంలో మాత్రం ఆమె పేరు సరోజ. భూలోకంలో సరోజ ఇంటరు చదువుతున్నది. నాన్నా అమ్మా, మీసాల మావయ్యలూ, దళసరి గోడలున్న సంఘం—సరోజని చిన్న పిల్లలాగా చూస్తారు. కాని అమరమూ, పవిత్రమూ, జ్యోతిర్మయమూ అయిన ప్రేమ ప్రపంచంలో ఆమె పేరుమధుబాల. అక్కడ ఆమెదేవత. అందరూ ఆమెని పూజిస్తారు..

"తపించి, కృశించి, నశించి పోదునా" అని మధుబాలని బెదరించే వాళ్ళు దిలీప్ త్రీ కాకుండా ఇంకో నలుగురు ఉన్నారు. దిలీప్ నంబరు ఒకటీ, దిలీప్ నంబరు రెండూ, మిగతా ఇద్దరూ దేశవాళీ దొరలు. ఒకడి

పేరు రాబర్ట్ టెయిలర్ జూనియర్,రెండోవాడు క్లార్క్ గేబుల్ ది సెకండ్. ఈ గేబుల్ ది సెకండ్‌ని వ్యావహారిక భాషలో రికామీ గొడ్డు అనడం కూడా కద్దు.

దిలీప్ త్రీ తీసివేతలు ప్రారంభించాడు.

"మధుబాల దొరలని ఎలాగూ లెక్క చెయ్యదు. పోతే ఒకటో నెంబరు దిలీప్‌కి లావు పెదిమల విషయం మినహా ఇంకే దృష్ట్యానూ అసలు దిలీప్‌కుమార్‌తో పోలికలేదు. అంచేత వీణ్ణి కూడా తీసిపారెయ్. రెండో నెంబరు దిలీప్ మాత్రం దిలీప్‌కుమార్ నటించిన సినిమాలు చాల చూసినందు వల్ల అతగాని నడక హొయలూ అనుకరించగలడు. రూపంలో మాత్రం పోలిక సున్నా. జుట్టు కొంచెం పోలిక తెచ్చుకుంటుం దేమో. అంచేత వీడికి కూడా మైనసే."

ఇంతవరకూ సమీక్షించాక దిలీప్ త్రీ కి ఒళ్ళు పులకరించింది. ఇంక మిగిలింది తనే. తనకి జుట్టూ, కట్టూ, (బొట్టు ఇద్దరికీ లేదు) పెదిమలు, కళ్ళు, ముఖ్యంగా హృదయం పోజు - వీటన్నిటిలో తను అసలు దిలీప్‌ని నూటికి నూరుపాళ్ళు పోలి ఉంటాడు. పొడుగు మాత్రం తక్కువ అనుకో....

"అనుకో" అనే మాట దిలీప్‌త్రీ లో అనేక స్మృతులను కదిల్చింది.

"అనుకో.... అనుకో.."ఎంతతియ్యగా అంది మధుబాల యీ మాటని; తను చాలా దగ్గిర నుంచి విన్నాడు. రోడ్డుమీద ఎండలో నిలిచిన తన పక్కనించి వెళ్తున్నప్పుడు ఆమె చెంపలు ఎర్ర బారాయి. సిగ్గు పడింది. కంగారు పడింది-తన సామీప్యాన....

దేశవాళీ దొరా, రికామీ గొడ్డూ అనబడే గేబుల్ ది సెకండ్ కాదని దబాయిస్తాడు. పది గజాల దూరంలో తను ఉన్నందు వల్లనే మధుబాలకి

బోలెడు సిగ్గేసిందనీ, ఆ సిగ్గు తాలూకు చివరి ముక్క దిలీప్‌ట్రీ కి అందిందనీ అంటాడు.

శుద్ధ అబద్ధం....మధుబాల తనది....తను మధుబాల వాడు.

"ఛా-వాక్యం తప్పు." అనుకున్నాడు దిలీప్ ట్రీ.

వాక్యం వ్యాకరణం గుర్తుకు రాగానే భాష, కళ, కవిత్వం తన్నుకు వచ్చాయి.

తను స్వంతంగా కట్టిన పాట పాడుతూ మధుబాల బొమ్మగియ్యడం ప్రారంభించాడు.

"నీ చేతి రుమాలును నేనైతే
నీ చెంపను తాకే వాడినిలే" "నీ"

(ఈ పాట "హమ్ తుఝసె మొహొబ్బతు" అనే హిందీ పాట మెట్లను అనుసరించి పాడుకొనవలెను.) పాటని ఇరవై మూడు. సార్లు తిరిగి తిరిగి పాడేసరికి బొమ్మ పూర్తయింది. లక్షమాట్లు వేశాడు. తలెత్తి చూశాడు చుట్టూ. కాఫీలు వచ్చాయి. సోదరులంతా తాగుతున్నారు.

తిరిగి బొమ్మవంక చూశాడు. చూసినకొద్దీ పోలికలు కనబడ్డాయి. పోలికలు కనబడ్డకొద్దీ ప్రేమ ప్రకోపించింది. భరించలేకపోయాడు బొమ్మ పట్టుకొని బల్ల బల్ల దగ్గరికీ బయలుదేరాడు బాధగా, జాలిగా....

"బ్రదర్! ఈ బొమ్మ ఎవరో చెప్పగలవూ?" అన్నాడు ఒక బల్ల దగ్గర ఆగి.

ఉడతలు పీకిన తాటి టెంకవలె ఎఱ్ఱగా, పిచ్చి పిచ్చిగా ఉన్న జుట్టును సర్దుకుంటూ, తల ఎత్తాడు ప్రశ్నించబడిన "బ్రదరు." అప్పటి వరకు బల్లమీద తలపెట్టి, ప్రేయసిని తలపోసుకుని దుఃఖిస్తున్నాడు అతను. అతని పేరు కిరీటరావు. కిరీటరావు మొన్న మొన్నటి వరకు ఎలిజబెత్

రాణిని మహా జోరుగా ప్రేమించాడు. మొన్నమొన్నటి నుండే రీటా హేవర్తుని గాఢంగా ప్రేమిస్తున్నాడు. రోజూ ఆమెకు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉంటాడు. టెలిగ్రాములు ఇస్తూ వుంటాడు.

ఇటలీ గిటలీ, అమెరికా గిమెరికా అతను చచ్చినా వెళ్ళడు. అతనికి బాగా నమ్మకం ఉంది. రీటా యిప్పుడు ఇండియా రావడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నది .... అయినా ఆవిడకి బోలెడు పనులాయె.... చక్కబెట్టుకోవద్దూ....ఆలస్యం అయినా తను మాత్రం వెళ్ళడు —రీటా పిలవకుండా....పిలవకేం చేస్తుందిలే....బహుశా ఇవాళో రేపో టెలిగ్రాం వస్తుంది తక్షణం బయలుదేరమని, లేకపోతే మనిషే రావచ్చు—కబురు పట్టుకుని. పెట్టే బేడా క్లబ్బులోనే పడేసి వుంచాడు కిరీటరావు, ఏమో ఏ క్షణాన ఏమవుతుందో ఏమిటోనని.

పోస్టు బంట్రోతు, టెలిగ్రాపు జవానూకూడా కిరీటరావుకి చేతిలో చెయ్యివేసి ప్రమాణం చేశారు—రీటా హేవర్తు నించి ఏ కబురు వచ్చినా రెక్కలు కట్టుకు వచ్చి అందజేస్తామని.

రీటా కనపడగానే తను ఎలా ప్రవర్తించాలో తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాడు కిరీటరావు....అవును తను ఏం చెయ్యాలి ? ఏం చెయ్యాలి ?—

మధుబాల బొమ్మతో మతి పోగొట్టుకున్న దిలీప్ శ్రీ సరిగ్గా యిలాటి సమయంలో అడిగాడు కిరీటరావుని, "బ్రదర్ ఈబొమ్మ ఎవరో చెప్పుకో" అన్నాడు.

"కిరీటరావుగారు ఇంట్లోలేరండి. రీటాతో ఇటలీవెళ్ళారు"అన్నాడు కిరీటి తల ఎత్తకుండా. దిలీప్ శ్రీ కదల్లేదు. మళ్ళా అడిగాడు. పరాకుగా తల ఎత్తి చూశాడు కిరీటి. కొంచెం ఆలోచించి జవాబిచ్చాడు.

"ఆడది"

"గుర్తు పట్టావే! ఇంతకీ ఎవరంటావ్?" అన్నాడు దిలీప్ ఉత్సాహంతో.

చాలా ఆలోచించాడు కిరీటరావు....దిలీప్ వంక అనుమానంతో చూశాడు. తెగించి చెప్పేశాడు నిష్కర్షగా, "అబ్బే రీటా హేవర్త్ కాదు. చచ్చినా కాదు. అబ్బే-ఎక్కడా పోలిక లేందే....నీ బొంద-నువ్వు బొమ్మ లెయ్యడమేమిటి? అబ్బాయ్! ఖచ్చితంగా చెబుతున్నా....శషబిషలు వద్దు.... ఇప్పుడు మూడున్నర అయ్యింది....నాలుగింటికి హెలికాప్టర్ వస్తుంది. నేను ఇటలీ వెళ్ళాలి....నిన్నుగినా తీసుకెళ్తా ననుకున్నావేమో....అదేం కుదరదు....అసలు సంగతీ...."

ఒళ్ళు మండింది దిలీప్‌కి. మంటలకి ఆవిరొచ్చింది. ఆవిరి కన్నీళ్ళైంది. కన్నీళ్ళు కారుస్తూ బొమ్మపట్టుకుని పక్కబల్ల దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

"ఇది మధుబాల కదూ?" అన్నాడు దీనంగా.

నల్లనివాడు, చిన్నినయనమ్ములవాడు, నాలుగే అడుగుల పొడుగు వాడు....భావకవీ, బాధకవీ అయిన "రోదసి"బాధగా నవ్వాడు.

"రా కూర్చో—ఈ కుర్చీలో—కూర్చో మిత్రమా—నాపాలిటి సత్రమా" అన్నాడు రోదసి సిగరెట్టు కోసం చెయ్యిజాస్తూ.

సిగరెట్టు ఇచ్చి కూర్చున్నాడు దిలీప్—"వీడు వెర్రి వెధవ. వీడికి ప్రేమేమిటి!"అనుకుంటూ.

సరిగ్గా రోదసి కూడా అదే అనుకున్నాడు.

"తుప్పజుట్టువాడు- వీణ్ణెవర్తి ప్రేమిస్తుంది భగవాన్లూ" తరవాత- "వీడి గోల విని చూస్తా—అయినా వినకేం చేస్తా—" అనుకున్నాడు. "తప్పదుగా—చెయ్యక దగా—" అని మళ్ళా అనుకున్నాడు.

"ఈ బొమ్మ ఎవరో చెప్పవ్?" అన్నాడు దిలీప్ ప్రతీ దీనంగా.

రోదసి హసించాడు....నశించిన హృదయంతో. జేబులోంచి ఓ చిన్న పుస్తకం తీశాడు. "ఇదుగో యీ పద్యం—పరమ హృద్యం. నేను

రాశా—నిన్న నిశా....ఇది మొదట విని, ఈమె ఎవరో, ఈ నా రాణి ఎవరో చెప్పుకో.... తరువాత నేను నీ బొమ్మ ఎవరో చెప్తా"అన్నాడు.

"గోవిందా గోహోవిందా"అనుకున్నాడు దిలీప్ శ్రీ.

రోదసి తను రాసిన పాట చదివాడు.

"ప్రేయసీ ! నువ్వో చిన్న కురంగం

పాపం నీది నిర్మలాంతరంగం

నేను తప్ప మిగతావాళ్ళు నీకు చేస్తారు శృంగభంగం

అందుకే నాకు తప్ప అందరికీ తిప్పు తారంగం

వీడున్నాడే—వీడు !

(అంటే "నేను" అనేవాడు)

వీడు బహు మంచివాడు

అందరి లాంటి వాడూ కాడు

వీడి లాటి వాడు వీడే

ప్రేయసీ !

తారంపం తారంపం తరరంపం

నీ కోపం నా పాలిటి బంపం

జింపం జిగి జింపం జిగి జింపం

వస్తోందదుగో భూకంపం

కాని నాకు ఎంత మాత్రం రాదు కంపం

నిత్యం చేస్తాను నీ నామ జపం

పాడకు పాడకు తారంగం
నా పాలిటి ముద్దుల కురంగం
భరిస్తాను నీ పరాకు
కాని ఒద్దు బాబోయ్ చిరాకు
వీడు కేవలం నిన్నటి ఎంగిలాకు

"ఇంకా ఎంతుంది ?" అన్నాడు దిలీప్ శ్రీ.

"రెండు పేజీలు" అంటూ రోదసి ఒగర్చాడు.

"ఫస్టుగా ఉంది.... ఎవరో చెప్పనా?"

"అంతా వినందే!"

"తెలిసి పోయిందిగా...స్పష్టంగా కొట్టొచ్చినట్టు తెలిసిపోతుంటేనే"

"ఎవరంటావ్?"

"హిహిహి.... ఇంకెవరోయ్....రోదసి యొక్క ప్రేయసి"

"హొహొహొ....కరెక్ట్.... పెర్‌ఫెక్ట్...."

"ఊఁ ....ఇప్పుడు మరి నా ఛాన్సు. ఈ బొమ్మ ఎవరో చెప్పు"

రోదసి ఆలోచన అభినయించాడు. "అవును గాని ఓ రూపాయి అప్పిచ్చెయ్యి— రేపిస్తాలే." అన్నాడు. దిలీప్ రూపాయిచ్చాడు.

"థ్యాంక్స్.... ఇపుడు చెప్పనా.... నీ హృదయరాణి, దయ రాణి యరాణి; రాణి— కాని అమోఘమైన పోలిక వచ్చిందిలే."

చిరునవ్వుతో, సంతృప్తి ప్రకటించి, వందనాలు చెప్పి సెలవు తీసుకున్నాడు దిలీప్ శ్రీ.

దిలీప్ బాధపడడం ప్రారంభించాడు.... మధుబాలకి జాలిలేదు. తను ఎన్ని లేఖలు రాశాడు! ఎన్ని కార్డులు పంపాడు!! ఎక్కడా చలనం లేదే!!! అథమం అవి అందుకున్నట్లైనా సూచన కూడా లేదే!....

తక్షణం ఒక తుది లేఖ రాయ నిశ్చయించాడు. ఈ దెబ్బతో తేలి పోవాలి వ్యవహారం. మూడు సంవత్సరాల ప్రేమ కలాపం— వన్ సైడ్ ట్రాఫిక్కే అనుకోకే...

ఉద్రేకం పొంగిపొరలింది. క్లబ్బు తుది లేఖల శాఖవైపు పరుగెత్తాడు. బరువెక్కిన హృదయంతో కూర్చున్నాడేమో—చివికిన పాత కుర్చీ ఫెళఫెళమంది కాని విరగలేదు పాపం!

ఆశ నిరాశ, జయం అపజయం, జీవం మరణం సంధించే జంక్షన్ వంటిది తుదిలేఖలశాఖ. అన్నిప్రయత్నాలూ వ్యర్థమై,నిరాశతో,తెగింపుతో అక్కడ కూర్చుని తుది లేఖ రాస్తారు ప్రేమికులు. ఈ తుది లేఖ జయం, సంతోషం చేకూర్చవచ్చునేమో అనే ఒక సన్నని ఆశ మిగిలి వుంటుంది వాళ్ళలో.

అందుకే ఈ శాఖ గోడ మీద ఒక నల్లని పట్టు తెర, దాని మీద దూరదూరంగా ఎర్రని దీప కళికలూ ఉంటాయి. ఈ తెరకి కొంచెం పైన ఒక చితుకుతున్న హృదయం, ఒక భగ్నవీణ, కొన్ని బాష్పకణాలూ త్రివర్ణాలలో చిత్రింపబడి ఉంటాయి.

కాగితం కలం తీసుకుని ఏకధాటిగా రాసేశాడు దిలీప్ట్రీ—ఒక సుదీర్ఘమైన తుదిలేఖని.—

శ్రోతని పిలిచాడు.

ఈ క్లబ్బులో మొత్తం ముగ్గురు శ్రోతలున్నారు—వాళ్ళు ఎవరినీ ప్రేమించరాదు. ఎవరిచేతా ప్రేమించబడరాదు. కేవలం బాధితప్రేమికుల

విషాద గాథలు విని సానుభూతి పూర్వకమైన సలహాలు యివ్వటం వాళ్ళ విధి. ఆ మాటకొస్తే ఈ శ్రోతలు "అసలు బాధపడుతున్న ప్రేమికుడి" కన్న రవంత ఎక్కువ బాధ పడాలి.

శ్రోత వచ్చాడు. వాడు రావటమే దీనవదనంతో వచ్చాడు. "ఏం చేస్తాం. ఇది యిలా జరగాల్సింది కాదు. నేను ద్రవించి పోతున్నాను మీ బాధచూసి" అన్నధోరణిలో మొహంపెట్టాడు. సరాసరి వచ్చి "చదవండి" అన్నాడు. లేఖ చదివాడు దిలీప్.

ఇద్దరూ బోలెడు బాధపడ్డారు జమిలిగా. దిలీప్,మధుబాలని తిట్టాడు.

"మీరు ఇంత బాధపడ్డారు కాబట్టి తిట్టారనుకోండి-కానీ, ఎలాగేనా అలా తిట్టకండి-ఏమో...." అన్నాడు శ్రోత.

దిలీప్ మధుబాలని పొగిడి తనని తిట్టుకున్నాడు.

"ఆః మీకు పిచ్చిగాని ఆడదానికోసం మీరు, మిమ్మల్ని ఇంత తిట్టు కోవడం శోచనీయం...." నసిగాడు శ్రోత.

"నీకు తెలీదు శ్రోతా-నేను శుద్ధ వెధవని" అన్నాడు దిలీప్. పరాగ్గా వున్న శ్రోత "అవుననుకోండి....కానీ"....అన్నాడు. ఏవగించు కున్నాడు దిలీప్.

"సరే గానీ-ఈ ఉత్తరం చివర నల్లని సిరా చుక్క పెడితే బావుం టుంది కదూ" అన్నాడు.

"వండర్‌ఫుల్- చాలా ఇఫెక్టివ్‌గా ఉంటుంది. నిరాశ వేదన స్ఫురింపజేస్తుంది ఆమెకు" అన్నాడు శ్రోత ఉషారుగా.

"ఏవిటా ఉషారు - నవాబు గారి అల్లుడిలా" అన్నాడు దిలీప్ చిరాకు పడుతూ.

శ్రోత తల వంచుకున్నాడు నిశ్శబ్దంగా.

నౌకరు రెండు కాఫీలు, ఒకప్లేటు బజ్జీ తెచ్చాడు. దిలీప్ ఓ బజ్జీ తిన్నాడు. రెండోది చేత్తో పట్టుకుని ఆగాడు.

"శ్రోతా- పోనీ యింకోటి చేస్తే-" అన్నాడు మెల్లిగా. శ్రోత తల ఎత్తాడు.

దిలీప్ చెప్పాడు. "నేననేదీ— పోనీ ఆ నల్లచుక్క మానేసి కొంచెం లావుగా ఎర్రని గీతపెడితే."

శ్రోత ముఖం వికసించింది. "నేననుకున్నానండీ ఇందాకనే, ఎరుపు పెడితే రక్తం, ప్రమాదం జ్ఞాపకం వస్తాయి. మీకు మీరు ప్రమాదాన్ని చేసుకుంటాననే బెదిరింపు కనబడుతుంది."

"రైట్ రైట్.... ఎర్రగీత బెస్టు. చూడు శ్రోతా—నీకు నేనెంతో ఋణపడి వున్నా నీ సహాలకి—నాకు తట్టలేదు సుమా. నువ్వు ఎవర్నీ లవ్ చెయ్యలేదేం ?"

శ్రోత మోడెస్టుగా మొహం పెట్టాడు.

"ఇదివరకు చేశానండి. అదంతా ఒక విషాదగాధ....ఏంటే బాధ ....గుండెల్లోరొద.... ఎదుటి వాడికి సొద....నా పాలిటి చెద ....ఓ సుంద రిని ప్రేమించానండి.... ఓ మాటు ఆ అమ్మాయి యింటికెళ్ళా....కారబ్బూంది చేతిలో పోసిందండి.... చేతులు తగిలాయి—కళ్ళు కలిశాయి- ఎదలు వెలిగాయి— ఆ మట్టున ప్రేమించానండి. గడియారం అమ్మేసి, ఉద్యోగానికి రిజైనిచ్చి, ఆరోడ్డులో తిరిగే వాడిని—హోటల్లో వేళ్ళాడే వాడిని. అపుడపుడు వాళ్ళింటికి వెళ్ళేవాడిని. కొన్నాళ్ళు ఆ అమ్మాయి బాధగా చూసింది—తరువాత ఆమె సినిమా వాళ్ళతో...."అంటూ తల వంచుకున్నాడు శ్రోత.

దిలీప్‌కి ఒళ్ళు మండి పోయింది. పొరబాటున అడిగితే తన కథతో పాటు వాడి కథని మహా పవిత్రమైనదిలా ఏకరువు పెట్టినందుకు శ్రోతని

మళ్ళీ ఏవగించుకున్నాడు. అర నిముషం నిశ్శబ్దం పాటించి హఠాత్తుగా అన్నాడు.

"శ్రోతా! చూడు—నువ్వు వెయ్యి చెప్పు, లక్ష చెప్పు—ఎర్రగీత కన్న నల్లచుక్క మంచిదోయ్"

రెండు క్షణాలు ఆలోచన అభినయించి శ్రోత చిరునవ్వుతో సమర్ధించాడు. "అంతే అంతే ఆలోచించి చూస్తే అదే మంచిదనిపిస్తోంది నాకూను. ఎరుపులూ, రక్తాలూ, బెదిరింపులూ కన్న నల్ల చుక్క పెట్టి, నిరాశనీ బాధనీ సూచిస్తే నయం."

చేతిలో యిందాకటి నుంచీ నలుపబడుతున్న రెండో బజ్జీ నోట్లో వేసుకుని, బిక్క మొహంతో సందేహం ప్రకటించాడు దిలీప్. "శ్రోతా ఏమవుతుంతో ఇదంతా! నాకు అనుమానుంగా వుంది. దీనిక్కూడా యిది వరకు ఉత్తరాల్లా జవాబు లేకపోతే!"

"అబ్బే! తప్పకుండా ఉంటుందండి.

"ఉండకపోతే?"

'నీ కర్మం' అనుకున్నాడు శ్రోత — కాని బయటికి ఇలా అన్నాడు. "నాకు ఒక్కటే కారణం దొరికిందండి. మిమ్మల్ని చూడగానే ఆ అమ్మాయి అంత వరకూ కుడిచేత్తో పట్టుకున్న పుస్తకాలు ఎడంవేపుకి మారుస్తుంది కదండీ!"

దిలీప్‌కి అర్ధం అయింది. "అవునయ్యా! అవునూ—ఎడం వేపుకి మార్చిందంటే హృదయం అన్నమాట-హృదయాన్ని సూచిస్తోందన్న మాట. పాపం ! ఎంత బాధపడి పోతోందో నాకోసం!" అన్నాడు దిలీప్ మూడో బజ్జీని పరీక్షగా చూస్తూ.

"శ్రోతా! నాకు మధు జ్ఞాపకం వస్తే ఏడుపొస్తోంది. నేను చచ్చిపోతా. కృశించి మరీ నశిస్తా-నేనీ బజ్జీలు తినను గాక తినను. తినలేను....

నువ్వు తినెయ్" అంటూ మూడో బజ్జీ ప్లేటులో పడేసి శ్రోతకి యిచ్చాడు.

శ్రోత నిశ్శబ్దంగా ఒక నల్ల కాగితంలో ఆ బజ్జీలు పొట్లం కట్టి దిలీప్ జేబులో పెట్టాడు. "మీకు తెలీదు దిలీప్! ఇవి మీ స్మృతి పథంలో చిరస్థాయిగా నిలిచే బజ్జీలు! ఇవి పదిల పరచండి ఇంట్లో....ఒకనాడు "మీరూ, మీ మధూ" కలిసి కులుకుతున్నప్పుడు ఈ బజ్జీలనీ, నన్నూ జ్ఞాపకం చేసుకుని, ఈ సన్నివేశం గుర్తుకు తెచ్చుకుని నవ్వుకుందురు గాని. నా తిండికేం-నేను హోటలుకి పోతా-ఇవి మాత్రం దాచండి" అన్నాడు.

దిలీప్‌కి ఆశ్చర్యంతో, ఆనందంతో ఒళ్ళు పులకరించింది. "తనూ, తన మధూ" అన్నాడు శ్రోత. ఎంత చక్కగా ఉంది ఆమాట. అదే నిజమయితే!—తక్షణం శ్రోతకి అయిదు రూపాయల కాగితం చేతులో పెట్టాడు. శ్రోత తలకిందు లయిపోయి బోలెడు సేపు తోక తెగ ఆడించాడు.

నాలుగుగంటల వార్నింగు బెల్లు కొట్టింది. తుళ్ళిపడ్డాను. కాలేజీ యిక అరగంటలో వదుల్తారు. మేకప్ ప్రారంభించవచ్చు.

దిలీప్ లేచి తన రూముకి బయల్దేరాడు.

హఠాత్తుగా మళ్ళీ వార్నింగు బెల్లు మోగింది. బయట ధన ధన చప్పుడయింది. దాంతోపాటు ఠప ఠప ఇంకో చప్పుడు వినపడింది. శబ్దం దగ్గరకొచ్చిన కొద్దీ ధన ఠప ధన ఠప అనే శబ్దాలు పోటీగా వినపడ్డాయి.

నౌకర్లు ముగ్గురూ అన్ని బల్లల మీద నించీ కాఫీ కప్పులూ, సిరా బుడ్లూ, యాష్‌ట్రేలూ తీసి కింద పెట్టేశారు. హాలులో ప్రేమికులందరూ వరసగా గోడవారని అంటిపెట్టుకుని నుంచున్నారు— ప్రాణాలూ, గుండెలూ బిగపట్టుకుని.

ధైర్యవంతుడూ, చురుకైనవాడూ, తెలివిగలవాడూ అయిన ఒక నౌకరు కుర్రాడు తెగించి, హాలు మధ్యగా ప్రవేశ ద్వారానికి ఎదురుగా వున్న బల్లని పక్కకి లాగేశాడు.

ధన ఠప అనే ధ్వనులతో నేల అదిరింది— పైకప్పు కదిలింది. వాయువు కంపించింది.

కెనాడియన్ రైలింజనులాగా, మెక్సికన్ ఫైటింగ్ బుల్ లాగా మహా వేగంతోనూ, కాని చెక్క బల్లల స్టేజిమీద, ప్రథమగణాలతోసహా ఢంకా, డోలు, దమరుకం మొదలయిన చర్మవాద్యాలు అనుసరించగా ప్రళయ తాండవం చేస్తున్న మహాశివుని పాద తాడన శబ్దంవలె భూ నభాలకు బీట వేయించగల ధన ఠప శబ్దాలతోనూ— భూమికి అరవై అయిదు డిగ్రీల కోణంలో నడ్డి వరకూ, నలభై అయిదు డిగ్రీల కోణంలో శిరస్సు వరకున్నూ వంచబడిన శరీరంతోనూ, దక్షిణ హస్తంలో ముహుర్ముహుశ్చాలితమైన చేతి రుమాలు మోకాళ్ళ సమీపంలో—

ఠప మంచున్ ఠప మంచున్ మరల

ఠా ఠా ఠా ఠపా మంచు? ఠా ఠా....

అంటూ చప్పుడు చేయగా చాప విముక్త శరీరమువలె "దిగ్రేట్ లవర్ శోభనాద్రి" క్లబ్బు హాల్లోకి దూకాడు. ఆ రావడం ఒక కాఫీ సాసరూ, ఒక యాష్ ట్రే, ఒక మనిషి కాలూ చితకతొక్కి, తిన్నగా వెళ్ళి ఒక స్తంభానికి గుద్దుకుని దాని పూర్తి సహకారంతో ఆగాడు.

నౌకర్లు తిరిగి బల్లలుసర్ది వాటిపైన సిరాబుడ్లూ, కాఫీ కప్పులూ యథాస్థానంలో ఉంచారు. జనం సర్దుకున్నారు. రోజూ సాయంత్రం నాలుగు గంటలకి జరిగే కార్యక్రమమే ఇది. కాని ఇవాళ శోభనాద్రి జోరు కొద్దిగా మోతాదు మించింది.

శోభనాద్రి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు-బరువుగా, గట్టిగా నిట్టూర్చుతూ నౌకరు వచ్చాడు. "ఖాఫీ" అన్నాడు శోభనాద్రి. ఖాఫీ వచ్చింది. ఒక శ్రోత, ఒక గాజు గిన్నె కావాలన్నాడు తిరిగి శోభనాద్రి.

రెండు నిమిషాలలో శ్రోత వచ్చాడు గాజుగిన్నె పట్టుకొని. శోభనాద్రి గాజుగిన్నెలోకి అరచౌన్నుడు బాష్పాలు దుఃఖించి క్లబ్బు రికార్డు బ్రేక్ చేశాడు. కళ్ళు తుడుచుకుని శ్రోత వంక చూశాడు.

శాండో బనీను వేసి శాండో బాబులా కనపడ్డాడు శ్రోత. "శ్రోత సోదరా! హేం చెప్పను!" అన్నాడు శోభనాద్రి-తన రెండు చేతుల్ని యావచ్ఛక్తితోనూ శ్రోత భుజాల మీద పడేస్తూ. కండ పుష్టిగల శ్రోత బయటికి చలించలేదు. కానీ అతని లోపల నరాలు కంపించిపోయాయి. "హిహి" అని యికిలించాడు.

"హుఁ కులాసాగా వున్నావా?" అన్నాడు శోభనాద్రి శ్రోత కుడి చెయ్యి విరిచేస్తూ.

"ఆఁ" మూలిగాడు శ్రోత తన కుడిచేతిని బాధగా చూసుకుంటూ.

"నా మనస్సు బాహులేదోయ్! పైగా హృదయం చితికిపోయింది-ఎండి పోయింది" అని వాపోయాడు శోభనాద్రి-ఈమాటు శ్రోత కుడి అరచేతిని, దాని తాలుకు వేళ్ళనూ పిండి ఎండ వేస్తూ.

మేకప్ పూర్తిచేసుకొని విలాసంగా సిగరెట్ కాలుస్తున్న దిలీప్ శ్రీ నవ్వుకున్నాడు.

"వెర్రి వెధవ! ఆఖరికి వీడికీ ప్రేమేనా!" అని.

అతనికి ఒక చిన్నకోరిక పుట్టింది-శోభనాద్రి ప్రేమకథ వినాలని. కాసేపు వినోదంగా కూడా ఉంటుంది. పనిలోపని తన హృదయ వ్యథ కాసేపు మర్చిపోవచ్చు కూడాను.

మెల్లిగా శోభనాద్రి దగ్గరకు వెళ్ళాడు. సానుభూతి పారబోసి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. "ఏవిటయ్యా పాపం, మీ రాణి ఏమంటుంది?"

శోభనాద్రి ఉబ్బితబ్బిబ్బయి పోయాడు-శ్రోతలు తప్ప మామూలు ప్రేమికులెవరూ ఇంకోడి కథ వినరు. అలాటిది ఇవాళ ఒక హైక్లాసు ప్రేమికుడు-దిలీప్‌శ్రీ-తనవంటి "సి" క్లాసు ప్రేమికుడిని పలకరించి కథ అడుగుతున్నాడు. గబగబా క్లుప్తంగా చెప్పబోయాడు శోభనాద్రి.

"మా శశిరేఖ చాలా అందమైనదండి—హుఁ—ఈ దౌర్భాగ్యుడు ఆవిడని ప్రేమించి పరితపించి, కృశించటం మొదలెట్టాడు. చివరికి భరించలేక పోయాడు బాధని" కొంచెం ఆగి సాగించాడు శోభనాద్రి కొంచెం ఉద్రేకంగా.

"నువ్వే వున్నావయ్యా-ప్రేమించావ్-నీప్రేయసి నిన్ను చూడదు... చూడదయ్యా చూడదు....చూడదంటే చూడదు. నీకు సిగ్గుండద్దూ, బుద్ధుండద్దూ, మొగాడివి కాదూ—నిలేసి అడగొద్దూ దాన్ని ?........

ఏవిటి శశీ! నేనో పక్క యిలా తకతకలాడి పోతుంటే ఏవిటి నీ నిర్లక్ష్యం ?........అహ !....అసలు ఏవిటంట....అహ....నువ్వే చెప్పు. నాతప్పుంటే చెప్పుతో కొట్టు. నేనేం గోలచేశానా-ప్రేమలేఖలు రాశానా?... ముఖాముఖీని తూపుల్లాంటి చూపుల్తో అడిగాను- "కాస్త ప్రేమిస్తావా"అని. జవాబియ్యద్దు నువ్వూ? నసేమిరా అనుమినూ తేల్చవ్—ఏం? అవునంటే కాదూ? కాదంటే పోదూ? చెప్పు ఇవాళ తేల్చి పారెయ్-కథా కమామీషూను. ఆఁ .... ఆవటాని నిలేసి హడలేసి అడిగి పారేస్తే, నాది తప్పటయ్యా ? పైగా నన్ను కొడతావూ? నీకేమన్నా అసలు ఎడంవేపు గుండె వుందా అని! అహఁ అడుగుతున్నా....చెప్పవయ్యా చెప్పు-మాట్లాడవేం?"

శోభనాద్రికి ఉద్రేకం మోతాదు మీరింది. కుర్చీలోంచి లేచి పోయాడు. రెండు చేతుల్తోటీ దిలీప్ త్రీ కాలర్ నలిపేసి, మొహం చిదిమే శాడు.

అతికష్టంమీద తప్పించుకున్నాడు దిలీప్ త్రీ ఆ పట్టులోంచి.

"చూడు పంతులూ! అలా అలా దూరంగా కూచుని చెప్పు. ఒళ్ళు మసాజు చెయ్యకు-తొరగా కానీ- పోవాలి" అన్నాడు.

అమోఘంగా బోల్డు సిగ్గు పడి పోయాడు శోభనాద్రి. "సారీ బ్రదర్! ఏమనుకోకు....ఏం? అంతేనా-అనుకోవుగా అంటూ మళ్ళా లేచి దిలీప్ త్రీ కుడిచేతినీ, చేతిలో కాలుతున్న సిగరెట్టునీ కలిపి నలిపేశాడీమాటు పశ్చాత్తప్త హృదయంతో.

దిలీప్ త్రీ వెంటనే యిద్దరు శ్రోతల్ని బుక్ చేసి శోభనాద్రి చేతుల్ని గట్టిగా పట్టుకో మన్నాడు తను దూరంగా నుంచున్నాడు-కాలిన చేతి మీద వుమ్ముకుంటూ. వూదుకుంటూ.

బిక్క మొహం వేసి మొదలెట్టాడు శోభనాద్రి :

"అదే అదే —— శశిరేఖని కిందిఏడునుంచీ ప్రేమిస్తున్నా. ఏడాది నుంచీ నన్ను నిర్లక్ష్యం చేస్తోంది. భరించలేక ఇవాళ మధ్యాహ్నం వాళ్ళింటికే వెళ్ళా. వాళ్ళ వీధిచివరే కనబడింది. అడిగేశా ఖచ్చితంగా. "ఓ సుందరమైన శశీ! ఎందుకే నామీద నీకంత కసీ" చేస్తావా నాబతుకు మసీ! ఆవటా అనీ "ఇదుగో అమ్మాయ్! నాకు కవిత్వమంత బాగా రాదుగానీ తెలుగులో చెప్తావిను అన్నా, నవ్వింది. ఎంత బావుందనుకున్నా వా నవ్వు. నాకు ధైర్యం వచ్చింది. "ఓరి వెర్రి శోభనాద్రీ; శశి నిన్ను బోల్డు ప్రేమిస్తోందిరా. ఇంతకన్న రుజువేమ్కిటి?" అనుకున్నా. వెంటనే చెప్పాను

[4]

"ఓ శశీ! నేను నిన్ను ప్రేమించుచున్నాను. నీవు నన్ను ప్రేమించు చున్నావా? అయినట్లయితే నేను నిన్ను పెళ్ళి ఆడుతాను. మా క్లబ్బు రూల్సు ప్రకారం ప్రేమించేవాళ్ళు పెళ్ళాడుతానని మాట యివ్వకూడదు —అయినా నేను నీకు వాగ్దానం యిచ్చాను. నీకోసం ఎంత పనైనా చేస్తాను. ఆఖరికి క్లబ్బు మెంబరుషిప్పు కూడ వదిలేస్తాను అన్నాను. ఆఁ వఁటా శశి ముందర నవ్వేసి తరవాత నేలమీద వుమ్మేసి "ఫో వెదవా" అంది. నాకునిజంగానే ఏడుపొచ్చింది, కానీ తెగించాను.

పద-మీయింటికొస్తా-మీనాన్న నడుగుతా-నిన్నూపెళ్ళాడుతా తా-తా-తా-టాటా-అన్నాను. కొంచెం ఆలోచించింది శశి. తటాలున దూరంగా పరుగెత్తి నాలుగు రాళ్ళు తీసి "ఫో వెధవా! మా యింటికొస్తే రాళ్ళతో కొడతా" అంటూ నేను జవాబిచ్చేలోగానే రాళ్ళతో కొట్టిందండి. ఎవరేనా చూస్తే బావుండదని నేను వెనక్కొచ్చేశాను పగిలిన హృదయంతో" అని ఒగర్చ సాగాడు శోభనాద్రి.

దిలీప్ శ్రీ పకపక నవ్వాడు. "పోతే పోయిందిలే- దీని మామ్మ యింకోత్తి. ఇంకో మంచిదాన్ని ప్రేమించు. లేపోతే ఓ సుబ్బులక్ష్మినో యింకో సుందరమ్మనో పెళ్ళాడి పారెయ్. ఆ! దానికి రాయి ప్రేమలేఖలు పోయిందేముందీ!" అన్నాడు.

సిగ్గుతో, చిరునవ్వుతో తలవంచుకున్నాడు శోభనాద్రి. "నేనూ అదే అనుకుంటున్నానండి. హుఁ ఏవిటో-మీవంటివారి ఆశీర్వచనం ఉంటే అదెంత లెండి" అన్నాడు..........

హేమవతి ప్రియుడు హయగ్రీవశర్మ ఓ పక్క స్థంబాన్ని కావలించుకుని శ్లోకం చదువుతున్నాడు. దిలీప్ నవ్వుకున్నాడు. "కోడి జుట్టూ వీడూనూ. వీడి చెవులకి జయగంట లొక్కటే తక్కువ. వీడికీ ప్రేమే."

హయగ్రీవుడు తనలో తనే మాట్లాడు కుంటున్నాడు:

"హేమ కులాసాయేనా?" అన్నాడు దిలీప్ శ్రీ ఉద్ధరించేవాడి పోజులో. తటాలున స్తంభం వదిలి దిలీప్ భుజాలు పట్టుకున్నాడు హయగ్రీవుడు. కత్తిలేని హయగ్రీవంతోనే సకిలించాడు.

"చెప్పు దిలీప్; నువ్వే చెప్పు. హేమ కులాసేనా? బావుంది. పిచ్చిగానీ హేమ కులాసాగా లేకపోతే లోకంలో యింకెవరు కులాసాగా ఉండగలరు?"

- న హేమేన వినా దుఃఖమ్ న దుఃఖేన వినా సుఖః

న సౌఖ్యేన వినా లోకమ్ తస్మాన్ హేమాత్మకమ్ త్రయమ్:

హయగ్రీవ ఉవాచ:

అనగా హయగ్రీవుడు ఏమంచున్నాడయ్యా— హేమ లేకపోతే దుఃఖం లేదు. దుఃఖం లేకపోతే సుఖం విలువ తెలీదు. అనగా సుఖం లేదు. సుఖమే లేకపోతే ఈ లోకం మనకెందుకూ? అనగా లోకం లేదని భావం. అందువల్ల ఆ యొక్క హేమ కోసం నా దుఃఖం, అంత దుఃఖపడిన మీదట ఆమెను పొంది నేను అనుభవించగల సుఖం, వీటి నిలయము లయిన లోకం—యీ మూడున్నూ కలిస్తే హేమ అని భావము."

"ఇప్పుడే వస్తానండి" అన్నాడు దిలీప్. దిలీప్‌కి మతి పోయింది.

నాలుగూ యిరవై అయిదు నిమిషాలయింది. ఆడపిల్లల కాలేజీ వదలడాని కింకా అయిదు నిమిషాల టైముంది. ఆఖరి వార్నింగు బెల్లు మోగింది. సంఘసభ్యుల మేకప్పులు పూర్తయ్యాయి. డ్యూటీ బీటు కెళ్ళడానికి.

సభ్యుల్లో రెండురకాలున్నారు—ఒక రకంవాళ్ళు ఇన్‌డోర్ లవర్స్ అంటే వాళ్ళు ప్లేటోనిక్ లవర్స్ సిండికేటు సభ్యులు — వీళ్ళు కేవలం

సంఘభవనంలోనే ఉండి ప్రేమించగలరు. రెండోవాళ్ళు ప్రాక్టికల్ లవర్సు. వీళ్ళది ఔట్‌డోరువర్కు కాలేజీ దగ్గరా, రోడ్డుమీదా, బస్సుల్లోనూ, ప్రేయసి ఇంటి చుట్టుపట్ల ప్రేమ వ్యవహారాలు — హృదయాలు ఇచ్చిపుచ్చుకోవడాలు—మొదలైనధర్మాలు నిర్వర్తిస్తారు. అయితే ఒకటి ఏ ప్రేమికుడైనా సరే ప్రేయసిని చూడబోయేముందు సంఘభవనం ప్రవేశద్వారానికి పైన వ్రేలాడే శ్రీ ప్రేమానందస్వరూప్ సీనియర్ త్రివర్ణ తైలవర్ణ చిత్రానికి నమస్కరించి బయల్దేర్తాడు. శ్రీ ప్రేమానందస్వరూప్ ఈ సంఘ వ్యవస్థాపకుడు. ప్రేమించి కృశించి నశించిన నిస్వార్థ పవిత్ర జీవి. ఈయన చిన్నప్పుడు ఒక సుందరాంగికి హృదయం సమర్పించారు. కాని ఆవిడ పుచ్చుకోలేదు. ససేమిరా అంది. ఈయన తీవ్రతపస్సు చెయ్యడం మొదలు పెట్టాడు. కొన్నాళ్ళు ఆమె కనబడలేదు.

ఒక రోజున శ్రీ ప్రేమానంద స్వరూప్ సీనియర్ క్షుభిత హృదయంతో మేడ వరండాలోంచి చూస్తున్నాడు. హఠాత్తుగా ఆమె కనబడింది. సంతోషంగా వెళ్ళి పోతోంది తన భర్తతో. రెండు బాష్పాలు రాలాయి. శ్రీ ప్రేమానంద స్వరూప్ సీనియర్ యొక్క రక్తారుణ నయనాలనుండి తన ప్రేమ దేవత తనని బొత్తిగా ఖాతరు చెయ్యకుండా స్వంత భర్తతో వెళ్ళిపోయింది. ఆమె తల లోంచి ఓ సుపుష్పం- "రాలెను ధూళిలోన" అన్నట్టుగా రోడ్డుమీద పడి పోయింది.

శ్రీ ప్రేమానంద స్వరూప్ సీనియర్ గబగబా మేడదిగి పరుగెత్తుకు వచ్చాడు. కాని-కాని- అప్పటికే ఆ పవిత్ర పుష్పం ఒక క్రూర ద్విచక్ర శకటం కింద పడి నలిగి రోడ్డుకి అంటి పెట్టుకుని మరణించింది. బరువెక్కిన గుండెతో బాధగా తీశాడు ప్రేమానంద స్వరూప్ సీనియర్ దాన్ని. చాలా సేపు దుఃఖించి తరువాత కాఫీ తాగి ఆలోచించాడు తన ప్రేమ గాథ లోకంలో చిరస్థాయిగా నిలచే పద్ధతి కోసం. వెంటనే ఈ ఐక్య ప్రేమిక మండలి స్థాపించాడు. ఆయన నేడు లేడు....మనకి లేడు.

కాని ఆయన పవిత్రస్మృతి ప్రతి ప్రేమకుడి లోనూ ఉంది. ఆనాటి ఎండిన పువ్వు పునాదిగా చందాలపై కొత్త భవనం లేచింది.

అందువల్ల ఏ ప్రేమికుడైనా సరే ముందుగా ఆయన చిత్రపటానికి నమస్కరిస్తాడు.

ప్లేటోనిక్ లవర్స్ వాళ్ళు బయటికి వెళ్ళరు. మేడ వరండాలో షికారు చేస్తారు. వెంకటచలం చెప్పినట్టు మామిడి పండును దూరంనుంచి చూసి ఆనందించడం; మహా అయితే ఓ మాటు వాసన చూసి లొట్టలు వెయ్యడం వాళ్ళ పని. శరీరం అశాశ్వతం.... బుద్బుద ప్రాయం. కేవలం హృదయాలూ ఆత్మ శాశ్వతం. వీళ్ళు చామాలమ్మనుంచి చంద్రవదన వరకూ జానమ్మ నుంచీ జాజాగేవర్ వరకూ ఎవళ్ళనైనా ప్రేమించవచ్చు. వీళ్ళకి ఇన్ డోర్ వర్కు మాత్రమే.

చొక్కాలూ పంచలూ ఊడదీసి కేవలం అండర్ వేరూ, కట్ బనీన్లతో వచ్చి మేడ వరండా పిట్టగోడ మీద వీరవానర వానర వరాలవలె కూర్చుంటారు. కొందరు రెండు కాళ్ళూ అటు వేస్తారు ధైర్యంగా. కొందరు ఎందుకేనా మంచిదని ఓ కాలిటూ ఓ కాలటూ వేస్తారు. మిగతా వాళ్ళు చాలాదూరం ఆలోచించి పూర్తిగా క్షేమ పదమయిన ప్రదేశంలో నుంచుంటారు. దారంట వచ్చే అమ్మాయిల వంక బాధగా చూస్తారు. హృదయాలు స్పందింప జేసుకుంటారు. ఒకాయన ఆ పిట్టగోడ మీద చేతులెత్తుకుని నడిచి, ప్రేయసి కోసం తను చెయ్యగల ప్రాణత్యాగాన్ని సూచిస్తాడు. ఇంకో భగవాన్లు ఒక కాయితం గులాబీ కొన్నాడు. అతగాడు రోజూ నాలుగున్నర నుంచి నాల్గుమ్ముప్పావుదాకా దాన్ని వాసన చూస్తూ ఉంటాడు- కీలు గుర్రంలో నాగేశ్వరరావు పోజులో. అంజలీదేవి ఒక్కొక్క మాటు పైకి చూస్తుంది. ఒక్కో మాటు బటాణీ పొట్టు వొల్చుకోవడంలో నిమగ్నురాలై తల వాల్చుకుని వెళ్ళిపోతుంది.

ఇంక అవుట్ డోర్ బీటుకి వెళ్లేవాళ్ళ వ్యవహారం పూర్తిగా వేరు. గాబర్డీన్, ట్వీడ్, లినెన్, గ్లాస్కో, పాప్లిన్, లాంక్లాత్, చవక మల్లు తర

గతుల వాళ్ళున్నారు. "గాబర్డీన్ వారు బహు ఆడంబరులు" అంటారు మల్లు చొక్కాలవారు. కానీ మరియమ్మ, జానమ్మల కోసం తపస్సు చేసే యోసేపు, దావీదులు మాత్రం ఒప్పుకోరు "ఆవిడ చీరపాటి ధర చెయ్యొద్దా నీ చొక్కా"? అంటారు. సాధారణంగా రోజూ రోడ్డుమీద దారి కడ్డంబడి ప్రేమించేవాళ్ళు (అవుట్ డోర్ లవర్స్) పధ్నాలుగు మంది ఉంటారు- ప్రద్యుమ్నుడు నెంబరు ఒకటీ రెండూ మూడూ దిలీప్ నెంబరు వన్ టూ త్రీ, నాగేశ్వర్రావు నెంబరు ఒకటీ రెండూ, శివరావు డూప్లికేటు, రాబర్ట్ టైలర్ జూనియర్, గేబుల్ ది సెకండు, శోభనాద్రి ది గ్రేట్, యోసేపు, దావీదు——వీళ్ళు మినహా మిగతా వారంతా ప్లేటోనిక్ ప్రేమికులే.

వాళ్ళప్పుడే వరండా గోడమీద సర్దుకూర్చున్నారు.

ఇంక మూడు నిమిషాల టైముంది. అవుట్ డోర్ బీబుకెళ్ళే ప్రేమికులు బయలుదేరారు. కొందరావేళ ప్రేయసితో మాట్లాడ్డానికి సన్నద్ధులయ్యారు.

క్రిస్మస్ పండుగకని ప్రత్యేకం ఒక గ్రీటింగ్స్ రాశాడు దిలీప్. తనిందాకా రాసిన తుదిలేఖ రేపు అందేలోపల ఈ కార్డు ఆమెకు స్వహస్తాలతో యివ్వదలచుకున్నాడు. ఒకటోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు కూడా ఉషారుగా వున్నాడు.

మొత్తం పధ్నాలుగుమంది ప్రేమికులకీ ఇవాళ హాజరుగా ఉన్నది పన్నెండుమంది మాత్రమే. ఎందుకంటే ప్రభావతీప్రియులు ప్రద్యుమ్నుల ముగ్గురులోను ప్రభావతి చేత ముద్దుపెట్టుకొనబడినట్లు చెప్పబడిన మూడవనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు గైరు హాజరు. పోతే సదరు వార్తవిన్న మీదట మూర్ఛపోయిన రెండోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు యింకాతేరుకోలేదు. అందువల్ల ఇద్దరు పోటీదారులూ లేనందుకు ఒకటోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు ఉషారుగా ఉన్నాడు.

అసలు మూడోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడిని ప్రభావతి నిజంగా ముద్దు పెట్టుకోలేదని ఒకటోనెంబరు ప్రద్యుమ్నుడికి బాగా తెలుసు, వార్త ప్రకటించిన దిలీప్ ట్రీకి ఈ విషయం మొదట చెప్పినవాడు కూడా ఇతడే.

అసలు జరిగిన కథయిది:

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకి కాఫీ తాగడానికి మెరీనా హోటల్‌కి వచ్చింది ప్రభావతి అమెకుదగ్గిరలోనే ఇంకో బల్లదగ్గర కూర్చున్నారుఒకటీ మూడూ నెంబర్ల ప్రద్యుమ్నులు. ఫలహారం తిని కాఫీకి ఆర్డరిచ్చి చెయ్యి కడుక్కోవడానికి వెళ్ళింది ప్రభావతి. ఈ లోగా మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు తన జేబురుమాలను ప్రభావతి కుర్చీలో పడేశాడు. ప్రభావతి తిరిగి వచ్చి పరాకుగా ఆ జేబురుమాలుతో మూతి తుడుచుకుంటూ కూర్చుంది. ఇది ముద్దుతో సమానమైనదేనని ఉప్పొంగి పోయాడు మూడో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు.

పావు నిముషంలో కథ అడ్డం తిరిగింది. మూతి తుడుచు కుం టున్న ప్రభావతికి ఆ జేబురుమాలు సిగరెట్టువాసన వేసినందువల్ల వెంటనే కళ్ళు తెరచి దాన్ని సరిగ్గా చూసింది. కథ తెలుసుకుని "ఛీ" అంటూ ఆ రుమాలును కిటికీ లోంచి బయటకు విసిరివేసింది.

దిలీప్ ట్రీ తెచ్చిన వార్త దీని సారాంశం .దీనికే రెండో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు మూర్ఛపోయాడు.

ముసిముసి నవ్వులతో సొగసుగా, వయ్యారంగా ప్రేమలేఖలూ, గ్రీటింగు కార్డులూ, పులకించే హృదయాలూ పట్టుకుని బయలుదేరారు ద్వాదశ ప్రేమికులూను. ఒకరి వెనుక ఒకరు మెల్లిగా మెట్లుదిగటం ప్రారంభించారు. పది క్షణాలు గడిచాయి....

కెవ్వున, గొల్లున, ఘొల్లున, హోరున, భోరున, జడ్డిగా, పిచ్చిగా, వెర్రిగా అరుపులు వినబడ్డాయి. లాఠీచార్జి చేస్తున్న మలబారు పోలీసులూ,

గొడుగు గేదెలమందా, కెనాడియన్ రైలింజనూ కలిసి పరుగెత్తిన చప్పుడూ ప్రారంభమైంది. ధనధనా, కంగారుగా, మహావేగంగా వెనక్కి పరుగెత్తు కుని వచ్చేస్తున్నారు గ్రేట్ లవర్స్ పన్నెండుగురూ-పులి ఎదురైనవాళ్ళకి మల్లే. ఇప్పుడు షోకులూ హొయలూ లేవు. ప్రాణాలు పోయే సమయం. విలయం వచ్చి పడిపోయింది. ఆ వేగంలో, తొందరలో కాలు తొట్రుపడి బోర్లగిలా పడ్డాడు శోభనాద్రి. అతని మీద నుంచి యోసేపూ, దావీదూ నాడాలు వేసిన బూటుకాళ్ళతో సహా పరుగెత్తారు. ఒకటో నెంబరు ప్రద్యుమ్నుడు మాత్రం జాలిపడి, వీలు చేసుకుని శోభనాద్రిని పట్టుకు పోయాడు సురక్షితస్థానానికి. అర నిముషంలో అందరూ గోడవారలా, స్థంభాల చాటునా, స్నానాలగదిలో, ఆఫీసు గదిలో సర్దుకున్నారు. వరండా లోని ప్లెటోనిక్ లవర్స్ పత్తాలేరు.

ప్రళయ సమయ పర్జన్య గర్జన సదృశమైన అరుపులు వినపడ్డాయి. నీలమేఘ విలసత్కాలాంజనా కారుడూ, ఉత్థితౌష్ఠ్యా విష్కృత దంష్ట్రి సదృశ దంష్ట్రుడూ, ఉజ్వల చలద్రక్తాక్షుడూ,ఘనీకృత శోణిత పంకాంకిత శిరస్కుడూ, ఘనశ్యామ వర్ణాంబర గాఢ పరిష్వంగితుడూ, బహు బలిష్ఠ, సుదీర్ఘ, గంభీర శరీరుడూ, ఉగ్రనారసింహుడూ అయిన నరసింహన్ ఆ భవనం బద్దలయే విధాన గర్జిస్తూ, హుంకరిస్తూ, రోదిస్తూ, "ధిక్కారమును సైతునా" అని అప్పుడప్పుడు పాడుతూ హాలులోకి ప్రవేశించాడు. అతని నడుముకు తాళ్ళూ, గొలుసులూ కట్టి ముగ్గురు నౌకర్లు అతడిని అదుపులో వుంచడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈనరసింహన్ తెలుగు చెడినవాడు. నరుడూ, సింహమూ కలిసినట్టు తెలుగూ అరవమూ కలిసిన భాషకలవాడు, శశిరేఖను ప్రేమిస్తున్నాడు.

ఆనాటి అపరాహ్ణ వేళ మూడుమ్ముప్పావు గంటలకి తన ప్రియు రాలు శశిరేఖ పెరట్లో ప్రవేశించి, ఆమెపై తనకుగల ప్రగాఢప్రేమ వెల్ల డించపోయిన ఫలితంగా, ఆ ప్రేయసి యొక్క పితృభ్రాతాది బాహు

బల సమన్విత బంధు సందోహోద్ధూత దవాగ్ని సదృశ జాజ్వల్య మానా గ్రహాసల కారణ సంఘటిత తీవ్ర ఘటిత శిరస్కుడూ, శిరస్తాడన ఫలిత చంక్రమ్యమాణ పలాయిత పాదుడూ, పలాయిత సదసద్వివక్షణా శక్తుడూ, క్షుభిత దందహ్యమాన హృదయోద్ధూత రౌద్రుడూ, రౌద్ర నిమజ్జితా గోచర గమ్యుడూ అయి పరుగెత్తుతున్న ఆ యొక్క నరసింహన్ హఠాత్తుగా ఈ ప్రేమికుల భవనం చూడగానే ఆవరణలోకి ప్రవేశించాడు. ఆ కాలాంతక రౌద్ర రూపుడిని చూడగానే నౌకర్లు తమ క్షేమం, ప్రజా క్షేమం ఆలోచించి, తాళ్ళతో గొలుసులతో కట్టి. అతికష్టంమీద పైకి తెచ్చారు—సభ్యునిగా చేర్చడానికి.

ఔట్ డోర్ బీటుకి రెండునిముషాల క్రితం బయలుదేరిన పన్నెండు మంది ప్రేమికులు మేడమెట్లు సగం దిగేసరికి ఈ ఉగ్రనారసింహుడు భంభజ్యమాన హుంకార హుంకారాలతో ఎదురయ్యాడు. నల్లని బిగుతు పంట్లాం, ఎర్రని చొక్కా, ఎర్రని కళ్ళు. మహాశరీరం, ఆ యొక్క వేగం చూడగానే—పెనుగాలికి పేకమేడవలె ప్రేమికులు అందరూ లోపలికి పారిపోయారు కకావికలుగా. హాలు మధ్య నరసింహన్ తాండవం ఆడిపోయాడు. తధిగిణతోం అంటూ....శశిరేఖని దుమ్మెత్తి పోశాడు.

ఇందాకటి గోలలో కిందపడి నలిగిపోయిన శోభనాద్రి "శశి" పేరు వినగానే గంగవెర్రులెత్తిపోయాడు. "హా! నాశశీ! వీడికి నీమీదెంత కసీ! హారి వీడి సిగ గోసీ!" అంటూ విజృంభించాడు, కానీ పెద్దమనుష్యులూ హైక్లాసు లవర్సూ ఆపేశారు.

"వెళ్ళద్దు పంతులూ! వాడు పేగులు తోడేస్తాడు జాగర్త!" అని తాండవమాడి ఆడి అలసిపోయాడు నరసింహన్.

ఇంక భయం లేదనుకుని సభ్యులూ, సంఘకార్యనిర్వాహకవర్గం అతన్ని సమీపించారు. మెల్లి మెల్లిగా అదియిదీ మాట్లాడి గోడలమీది ఛిద్ర

హృదయాలూ, భగ్న వీణలూ, బాష్పకణాలూ చూపించి ఓదార్చారు. తరు వాత సభ్యుడిగా చేర్చుకున్నారు- పేరు? వయస్సు? ఆస్తి? ఇహలోకంలో వృత్తి? ఇహలోకపు తాత్కాలిక విలాసమూ, శాశ్వత విలాసము? ప్రేమలోకంలో నివాసం ఎంతకాలం నుంచి? అమరమైన ప్రేమలోకంలో మొత్తం ఎన్నివిలాసాలున్నాయి? శాశ్వతవిలాసం? ప్రస్తుతవిలాసం? ఇంత వరకూ చెడిన వ్యవహారాలెన్ని? వాటి వివరాలు?- నెగ్గిన వివరాలెన్ని? వాటి వివరాలు:- ప్రేయసికి ఎవర్తికీ పెళ్ళాడుతానని వాగ్దానం యివ్వను-పైన చెప్పినవన్నీ పరమ సత్యాలు - దరఖాస్తుమీద-నరసింహన్ సంతకం పెట్టాడు. తంతు ముగిసింది.

ఒక రౌండు కాఫీ వెళ్ళింది-క్రొత్తసభ్యుడి గౌరవార్థం. "అధ్యక్షా! సోదరులారా!" అన్నాడు నరసింహన్ గంభీరంగా నుంచుని.

"అమ్మ వెధవా! నీ కథ అందరికీ ఖర్చు లేకుండా చెప్పేస్తావూ? లోకువ చూసి, దబాయించనీ!" అనుకున్నారు శ్రోతలు.

"ఓ మూల టైమయి పోయింది. వెధవ్వేషాలూ వీడూను" అను కున్నాడు దిలీప్ శ్రీ. కానీ సంఘమర్యాద పాటించి ఆగారు అందరూ.

నరసింహన్ తన కథ చెప్పాడు....

"నేను శశిరేఖని చాలా దినాలుగా చూస్తావుంటిని. అదీ నన్ను చూస్తావుండింది. తిరిగి నేనూ చూస్తావుండినాను. అదీ చూస్తా వుండింది ఏమిరా లవ్ అయిపోయిందీ అనుకుంటిని. అదీ అట్లనే అనుకుందని అనుకుంటిని........

"ఇంక పాయిదా నై అనుకోని నేటి మద్దాన్నం ఒక లెటర్ రాస్తిని నిండా బాగా రాస్తిని లెండి-రైల్వే నవల్సులో మాటలూ పాటలూ అన్నీ ఎత్తి పెట్టి అందులో రాస్తిని."సర్దా బాగానే వుండాదిరా"అనుకుని నమ్మ కంగా నేరుగా శశి యింటికి పోయి, వెనక తట్టు పోతిని. అటుపోయి

సూస్తాను గదా శశి ఆడనే వుండాది. సోపుతో మొగం కడగతా వుండాది. సూ స్తిని....మళ్ళా సూ స్తిని....తిరిగీ సూ స్తిని....పోతామా వద్దా పోతామా వద్దా అనుకుంటిని. "సరిదా! ఏమిరా! మనకిదా ఆమెపై నిండా లవ్‌గా వుండాదే-మనకేమి" అనుకుంటిని, నేరుగా గోడ అట్లనే జంపు చేసిపోతిని. చెప్పే స్తిని గబగబా. ఇట్లా మోకాలు మీద కూచుని "ఐ లవ్ యూ ససీ" అంటిని ఉత్తరం సూసెస్తా....

"నిండా పొగుసుదా దానికి. అట్లనే బకెట్ నీళ్ళెత్తి నా నెత్తిపైన పోసేసింది. "అన్నా అమ్మా" అని ఒకటే కూసింది. నాకు నిండా తొందరయిపోయిందవ్వా. ఏం? ఇలా కళ్ళు తుడుసుకోని లే స్తిని చూడుమీ వాళ్ళ నాన్నా అన్నా. యింకాఎవడో, ఎవడో కెట్ల పసంగో-చెడ్డయెదవలు అంతా వచ్చేసి నా నెత్తిపైన దబ దబా కొట్టేసినారు.

"ఏ్రమా-మన లవ్ ఇట్లా అయిపోయిందే. వీళ్ళందర్నీ కొట్టడానికి నావల్ల మాలచే" అని నిండా యోచన చే స్తిని.... అంతనా....నేదుగా ఒకటే పరుగె త్తి వ స్తిని....హుంష్-హే మోపా్ప....బదర్సు-మీ అందరికీ చెప్పేసినాను సిగ్గులేకుండా. మీరు నన్ను మనసులో పెట్టుకోండిమీ-నాకు నిండా సంతోషంగా వుండాది యిప్పుడు...హా శశీ! ఓసీ రా కాసీ" అంటూ మూర్ఛిల్లాడు నరసింహన్.

తక్షణం ప్లెటోనిక్ లవర్స్ వరండా గోడ మీదకి పరిగెత్తారు—బయటి కెళ్ళే పన్నెండుగురూ కిందికి పరుగెత్తారు.— ఆలస్యం అయిపోయినందుకేడుస్తూ.

కాలేజీ నుంచి మెయిన్ రోడ్డును కలిపే ఆ రోడ్డు మీద పన్నెండుగురు అక్కడక్కడా సర్దుకున్నారు. కిళ్ళీ కొట్టు దగ్గరొకడూ, మర్రిచెట్టుకిటూ అటూ యిద్దరూ, అద్దాల మేడ నీడనొకడూ అప్పలమ్మ గుడిసె పక్కనొకడూనూ. వీళ్ళలో కొందరు స్వస్థానాలలోనే నిలచి ఘాటుగా చూస్తారు-తమ తమకి వుండుకున్న ప్రేయసుల వంక. కొందరు సదరు

ప్రేయసులను బస్సు స్టాండు దాకా సాగనంపుతారు. మిగతా వాళ్ళు ఆ అమ్మాయిల్ని యింటిదాకా దిగబెడతారు—అంగరక్షకుడి ఏర్పాటుతో, కొందరికిలిస్తారు-కొందరు నకిలిస్తారు. ఒకళ్ళిద్దరు మాత్రం ఆ యొక్క ప్రేయసీమణి రాగానే ఆమెని తప్ప మిగతా వాళ్ళని చూసి, ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని పూర్తిగా ఆస్వాదిస్తారు. ఇంటిదాకా సాయం వెళ్ళేవాళ్ళు ఆ అమ్మాయితో బస్సులో ఎక్కి ఆమెకి ఎదురుగా నుంచోడమో కూర్చోడమో ఏర్పాటు చేసుకుంటారు మొదట. ఆ తరువాత ప్రేయసి తెలివి తేటలపై, అభిరుచులపై ఇదివరకే వేసిన అంచనాల ప్రకారం వెంకటచలం బూతు కథలూ, స్కోపన్ హోవర్ ఫిలాసఫీ, మాఘమ్ నవల్సూ- మొదలైన పుస్తకాలు టైటిలు బాగా కనబడే ధోరణిలో పట్టుకుంటారు. ఇంకొందరు తాము చదివే క్లాసూ, తమ పేరూ, అడ్రసూ పెద్ద అక్షరాలతో చక్కగా రాసి కాస్త దబాయింపుగా దళసరిగా కనపడే ఏదో ఒక పుస్తకానికి అట్టవేసి దాని మీద ఈ లేబిల్ అంటించి చూపిస్తారు-ఆయా ప్రేయసీమణులు ఈవివరాలు చదివి కంఠస్థం చేసుకునే అవకాశం యిస్తూ.

తెలుగు నవల్సు సాయంతో పోజులు కొట్టే ప్రద్యుమ్నుడిని చూసి, "ట్రూ రొమాన్సు", "రియల్ డిటెక్టివ్"ల వంటి హైక్లాసు అమెరికన్ పత్రికలు పట్టుకు తిరిగే శైలరూ గేబిలూ నవ్వుకుంటారు.

ప్రద్యుమ్నుడూ, శివరావు నాగేశ్వర్రావుల నకిలీలు- గేబుల్ శైలర్‌లని చూసి నవ్వుకుంటారు- "దేశవాళీ దొరలు- పెద్ద యింగ్లీషు బుక్కులు తెచ్చారయ్యా- తెలిసి చచ్చినట్టు" అని. దిలీప్ శ్రీ మాత్రం వీళ్ళందర్నీ చూచి నవ్వుకుంటాడు. అతను పుస్తకాలేం తేడు— హృదయం తప్ప. "ఈ లోకల్ రోమియోలకీ స్థానిక జూలియట్‌లకీ సరిపోయింది. ప్రేమంటే వీళ్ళకేం తెలుసు; అసలు ప్రేమకి నిర్వచనం చెప్ప గలరా అని వీళ్ళు".

మధుబాల విషయంలో అతని కిదే ధైర్యం. ఆమె మనుష్యులకి సరి అయిన విలువ కట్టి వెఱ్ఱివెధవల్నీ వెంగళాయిల్నీ వేరు చెయ్యగలదు. మధుబాల చక్కని పిల్ల. చదువుకున్న పిల్ల. మిలమిల మెరిసే అల్లరి కళ్లూ పెంకిగా పొగరుగా కనబడే కొనదేరిన ముక్కూ, పచ్చగా మెరిసిపోయే కోల మదురూ, వదులుగా పట్టుకుచ్చులా ప్రవహించే మెత్తని జుట్టూ, పుష్పరాగ చ్ఛాయలమీద పడే చిరునవ్వుకాంతుల్లో వెలిగిపోయే సన్నటి ఎఱ్ఱని పెదిమలూ.... లోకంలో అందాలను అన్నిటినీ కలిపి దేవుడు స్వయంగా చేసిన చక్కని పిల్ల ఈ మధుబాల. దేవుడు చేసిన ఈ మధు బాలకి ఎంతో మంచి-మనస్సుంటుంది. తెలివి-తేటలుంటాయి. పోజుకొట్టే పిచ్చివాళ్ళకీ, నిశ్శబ్దంగా నిర్మల హృదయంతో ప్రేమించే తనకీ తేడా ఆమెకి బాగా తెలుసు. తన ఉత్తరాలకి జవాబియ్యలేదనుకో..... అనుకో-అయినా మధుబాల..త న ది. తను మధుబాలవాడు. నవ్వుకున్నాడు- సరిగ్గా మధుబాలని పదిగజాల దూరంలో వెంటాడుతున్న దిలీప్ శ్రీ-సరిగ్గా మధ్యాహ్నం యిదే సందర్భంలో ఇదే తప్పు వచ్చింది తనకి.

మెయిన్‌రోడ్డు సమీపించారు. మలుపు తిరుగుతూ వెనక్కి తిరిగి చూసిందనుకున్నాడు దిలీప్ శ్రీ. తన పోటీదార్లు దిలీప్ ఒకటీ రెండూ, గేబిలూ పెయిలరూ యివాళ మరాటీపిల్ల మండేకర్ వెంటపడ్డారు. అందుకే వెనక్కి చూసింది మధు. తనంటే ఎలాగేనా మధూకి యిష్టం. పాలకీ నీళ్ళకీ తేడా హంసకి తెలిస్తే, తనకీ మిగతా చెత్తకీ ఉండుకున్న తేడా మధూకి తెలిసినట్టే. అయితే విడదీయటానికి కొద్ది ఆలస్యం అవచ్చును. ఆలస్యం అవడమే వాస్తవికతకు లక్షణం. అంతేగాని సినిమాల్లోలాగా తొలి సీనులో చూపులూ, మలిసీనులో మాటలూ, మూడోసీనులో పురుడూనూ సంభవించినట్టుకాదు. మొగ్గ వికసించి పువ్వవడానికి వ్యవధి వుండదూ!

ప్రేమా అంతే. తను మధూని ప్రేమించి పూజించడం మొదలుపెట్టి—దాదాపు మూడేళ్ళు అవస్తోంది.

"బాగా దిట్టమయిన పునాదే" అనుకున్నాడు దిలీప్. ఆంధ్రుల ఆరంభ శూరత్వంలాగా మొదట్లోనే మహా జోరుగా ప్రేమించేస్తే మూడో నాటికల్లా చల్లారిపోతుంది వేడి. మెల్లిమెల్లిగా, క్షణక్షణం, అంగుళం అంగుళం, అడుగడుగూ జరగాలి........

భూతం లాంటి బస్సు భొయ్యిమని హారన్ కొడుతూ ఆగింది. తను పరాగ్గా మెల్లిమెల్లిగా అడుగులేస్తూ మెయిన్‌రోడ్డు మధ్యకొచ్చేసరికి అర్జంటు పనిమీద వెడుతున్న బస్సు ఆగిపోవాల్సి వచ్చింది తనకోసం. బస్సు కోప్పడింది. అపశ్రుతి కాదు కదా!

"ఛా" అనుకున్నాడు దిలీప్- కంగారులో తొక్కేసిన పేడకడి లోంచి కాలు తీసుకుంటూ. మెయిన్‌రోడ్డు దాటిన మధు వెనక్కి తిరిగి పకాలున నవ్వింది. "ఎంత బాగుందీ నవ్వు" అనుకున్నాడు- పేడకాలు రోడ్డుమీద బాదుకుంటూ.

అసలు సిసలు మధుబాల యిల్లు వుండే రోడ్డులోకి వచ్చేశాడు. ఈ రోడ్లో జనం తక్కువ. పోను పోను మరీ తక్కువ. బ్రిడ్జి దాటగానే కుడివేపు సందులో మొదటిల్లే మధు వుండేది. ఒక క్షణం ఆగి చుట్టూ చూశాడు— దగ్గరలో కుళాయి వుందేమోనని. మునిసిపాలిటీవాడు అలాటి ఏర్పాటేమీ చెయ్యలేదు. తను త్వరపడకపోతే మధుని అందుకోలేడు యిల్లు చేరేలోగా. అలాగే పేడకాలుని రోడ్డుమీద ఈడ్చుకుంటూ గబ గబా అడుగులు వేశాడు తెగించి.

సరిగ్గా బ్రిడ్జి మధ్యకొచ్చేసరికి కలుసుకున్నాడు మధూని.

పూడి పడదేం మాట!....దగ్గి గొంతు సవరించుకున్నాడు.

కాళ్ళూ చేతులూ ఒణుకుతున్నట్టున్నాయి. ఇందాక బస్సుదగ్గర అదిరిపాటువల్ల కాబోలు.

"మధూ! సారీ....హిహిహి...."వెకిలిగా వుందేమో తన నవ్వు.... "ఐమీన్-సరూ....అదే అదే....సరోజా...." గోచీ పెట్టుకుని నూనె ఓడుతున్న ముష్టికుర్రాడు అడ్డుపడ్డాడు కాళ్ళకి— "సార్ సార్ కాల్నా"అని.

సరోజ ఆగింది. ముష్టి కుర్రాడు తొడమీద పొడిచాడు. "ఛీ-ఫో" అన్నాడు దిలీప్. ఈలోగా వెనక్కి తిరిగి సూటిగా తనవేపు చూసింది సరోజ. బాబోయ్! తన కళ్ళు వాలిపోయాయి. పేడతో అలుక్కుపోయి తడితడిగా వున్న కాలు కనబడింది. ముష్టి కుర్రాడు చొక్కా కొస పట్టుకుని లాగుతున్నాడు ఓపక్క. కాలు వెనక్కి దాచేసుకుని, ముష్టికుర్రాడిని వెనకాలకి తోసేసి, బలవంతాన చెప్పలు పైకెత్తాడు- "సరూ....క్రిస్‌మస్ గ్రీటింగ్సు కార్డు....తెచ్చాను....ఐమీన్....నేను వేశాను" మధుబాల అనబడే సరోజ తొణకలేదు, బెణకలేదు.

వద్దనుకున్న యికిలింపు తనకి మళ్ళా వచ్చేసింది. "యిహిహి...." అసహ్యించుకున్నాడు. ఏమనుకుంటోందో ఏమిటో. కీచకుడి పోజు అనుకోదు కదా ఖర్మ!....చెమట్లు పోశాయి. చర్మం కంపించి పోతోంది-మలేరియా వచ్చినట్టు చేతులు వణికాయి...."తీసుకో దిలీప్! ఐమీన్ సరోజా! నీకోసం ప్రత్యేకం...." దీని దుంపతెగ వెధవ వాక్యం-ఎంతకీ పూర్తి కాదు, ఇలాంటప్పుడు చిన్నచిన్న వాక్యాలొస్తే ఎంతబావుండునూ. తటిల్లతలాగ గిరుక్కున తిరిగి వెళ్ళిపోయింది మధుబాల అనబడే సరోజ ముక్కుకు సూటింగా కోపంగా చూస్తూ.

ఎదురుగుండా కొండగానీ ఎడారిగానీ - సముద్రంగానీ నదిగానీ వుంటే - ఆ సమయంలో సూర్యుడు అస్తమిస్తూ వుంటే - బరువెక్కిన గుండెతో, బాధించే గుండెతో, కారే కన్నీళ్ళతో, వేడెక్కిన బుర్రతో,

ఎండిన పేడకాలుతో, పగిలిన హృదయ ఖండం తాలూకు ముక్కల్ని ఏరి, చినిగిన - లేక అప్పుడు చింపుకున్న చొక్కా జేబులో వేసుకుని ప్రేయసి మధు తొక్కిన ధూళి ఓ చిటికెడు నొసట రాసుకుని,నిరాకరించ బడిన గ్రీటింగ్సు కార్డును గుండె కదుముకుని అలా - అలా సూర్యాస్త మయం లోకి లేపోతే కారుచీకట్లలోకీ.... అదీ కాకపోతే సినిమాలలో లాగ అనంత విశ్వంలోకి.... రెండు నెల్లగా క్షవరం, తలంటూ మొదలైన సంరక్షణ లేక తుప్పలా పెరిగిన తన తలని భూమాత వడిలో దాచుకుచే నిమిత్తం-దిలీప్ త్రీ వెళ్ళిపోయి వుండును.

కానీ చిక్కేమిటంటే ఆ బ్రిడ్జికి దగ్గరలో అలాంటి ఏర్పాటేం లేదు. కొంచెం పైకి పోతే మాలగూడెం వుంది. అదీగాక ఒక్కడుగు ముందుకు వేసినా మధు తనని అపార్థం చేసుకుని, మధ్యాహ్నం శశిరేఖ శోభనాద్రిని కొట్టినట్టు రాళ్ళతో కొట్టవచ్చు, లేకపోతే వాళ్ళవాళ్ళని పిలవచ్చు. అందు లోను వాళ్ళన్నయ్యకి కొంచెం కండపుష్టి వున్నట్లే గుర్తు....కీడెంచి మేలెంచమన్నారు.

పోనీ బ్రిడ్జిమీంచి దూకేద్దాము అంటే కింద ప్రవహించేది మురికి కాలవ. "ఎందుకులే" అని వెనక్కి తిరిగాడు.

"సార్! కాల్సా" అని ముష్టి కుర్రాడు చొక్కా పట్టుకు లాగాడు. ఈమాటు దిలీప్ ద్రవించి పోయింది. చేతిలోవున్న అందమైన గ్రీటింగ్సు కార్డు కుర్రవాడి కిచ్చేశాడు ఆర్ద్రనయనాలతో....

తల వంచుకుని యింటికి బయల్దేరాడు బరువుగా అడుగులు వేసు కుంటూ.

వారం రోజులు గడిచాయి. ఈలోగా గొప్ప గొప్ప సంఘటనలు జరగలేదు. ఏ ప్రేమికుడూ తపించి కృశించి నశించిపోలేదు ; రోజూ బెదిరిస్తున్నా, దిలీప్ త్రీ యథాప్రకారంగానే వున్నాడు. ఇపుడు మధుబాలని

ద్విగుణీకృతమైన మొండి తనంతో ప్రేమిస్తున్నాడు.ఆ వేళ మధు అలా చేయడానికి కారణం సిగ్గు. తను మాట్లాడగానే ఆమెకు సిగ్గు ముంచెత్తుకు వచ్చింది.

అది బయటకు కోపంలా కనపడవచ్చుకానీ నిజానికి సిగ్గే! సిగ్గంటే సిగ్గే! అసలు సిసలు సిగ్గు. ఎలాగేనా మధు తనదే. తను మధుబాల వాడే— అని ఓదార్చుకున్నాడు దిలీప్‌శ్రీ.

ఇంకోవారం గడిచింది. మైథిలి వచ్చింది వూరు నుంచి. ఉత్తగోల మనిషి. దాని హృదయంలో ఎక్కడా సున్నితత్వం, దయాదాక్షిణ్యం లేవు కాబోలు. మొగజాతిని దుమ్మెత్తి పోసేసి దూసి దులిపేస్తుంది. దిలీప్‌శ్రీ బాబాయి కూతురు మైథిలి. చిన్నప్పుడిద్దరూ ఒకేచోట పెరిగారు.

"మిమ్మల్నెవర్తి నమ్ముతుంది అసలు?అసలెందుకు నమ్మాలంట?" అంది మైథిలి బీచిలో బటాణీలు నవుల్తూ,

"నీకు తెలీదే! ప్రేమనేది పవిత్రం - శాశ్వతం. అది స్వార్థం కోరదు" అన్నాడు దిలీప్ నాసా పుటాలెగరేస్తూ.

"ఏడిశావ్? ప్రేమ ప్రేమంటావు గదా. మీనాన్న రేపు'అన్న— వెధవా-కాదు కూడదంటే ఇవాళ ప్రేమించిన దాన్ని పెళ్ళాడ గలవురా?"

"మమ్మల్నంత వెర్రి వెధవల్ని చెయ్యకు. అమ్మయ్యేది బాబయ్యేది—అమరమైన ప్రేమకన్నానా. అంతగా కావలిస్తే అడుక్కు తింటాం "అంటూ బుసలు కొట్టాడు దిలీప్.

"ఎందుకురా అలా శివమెత్తి పోతావ్? కబుర్లు చెప్పినట్టు కాదు. నువ్వు ప్రేమించే దానికి నువ్వు యిచ్చే హామీ, నువ్వు చూపించే సుఖం అడుక్కు తినడమేనా? ....ఒరేయ్! నే చెప్తావిను, మీరందరూ కవులు.

స్వర్గలోకాలూ, స్వప్నలోకాలూ తప్ప మీకింకోటి తెలీదు. మీకేం! కాలు మీద కాలేసుకుని నోట్లో దుమ్మేసుకుని కూచోగలరు. నిన్ను నమ్మిన ఆడ దాన్ని నోట్లో దుమ్ము కూడా వేసుకోనివ్వరు-నీలాటి పెద్దమనుషులే రేపు"

"బావుంది బావుంది. ఎంతో బావుంది నీ ఉపన్యాసం. బటాణీలు పూర్తిగా తినెయ్."

మైథిలి పకపక నవ్వింది. "ఉడుక్కుంటూ వెందుకురా! ఓ కొమ్మ మీద కుదురుగా కూచున్న రెక్కల్లేని పిట్టని అక్కణ్ణించి దూకమని చెప్పి ఆ దూక వలసిన చోట కొమ్మకి బదులుగా కొమ్మ యొక్క బొమ్మని చూపిస్తే పిట్ట ఎలా వస్తుందిరా? తండ్రి చాటున వున్న ఆ అమ్మాయీ అంతే ఈ ప్రేమలూ నిరాశలూ హృదాయాలూ వాస్తవిక జీవితంలో...."

దిలీప్‌కి చిరాకేసింది. మత ప్రవక్తలాగా మైథిలి ఉపన్యసిస్తుంటే "హుం" అన్నాడు చిరాకు ప్రకటిస్తూ.

మైథిలి వూరుకుంది.

ఒక నిముషం ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

"ఒరేయ్ తమ్ముడూ-అదుగో ఆ తెల్లసూటు వెడుతోంది చూశావూ-ఆ సూటు మీద ఓ చిన్న మసిబారిన దీపంబుడ్డిలాంటి మొహం వుంది. దాని కథ చెప్పనా....దాని పేరు రామదాసు"

దిలీప్ మాట్లాడలేదు. పోతున్న వ్యక్తిని చూశాడు. అతన్ని గుర్తు పట్టలేక పోయాడు. మైథిలి మాత్రం మామూలు ఉత్సాహంతోనే వాగడం మొదలు పెట్టింది.

"నేను బస్సెక్కాను- ఏడాది క్రితం. ఈ రామదాసూ అందులో ఎక్కాడు. బస్సు వెడుతుండగా కండక్టరుతో సరసం ఆడాడు. జోక్ బావుందనీ, అది వేసింది తోటి మానవుడేననీ, నేను పకాలున నవ్వాను.

ఒరేయ్ అబ్బాయ్ బస్సు దిగేలోపున దాదాపు రెండు వందల జోక్సు చెప్పాడు జనాంతికంగా. ఇంతసేపూ నన్ను చూపుల్తో తూట్లు పొడిచేస్తూనే వున్నాడు. ఇంకో రోజు మళ్ళీ కనబడ్డాడు బస్సులో. ఆ మర్నాడు బీచిలో, మూడోనాడు సినిమాలో, నాలుగోనాటి నుంచి నేనెక్కడికెడితే అక్కడే సిద్ధమయేవాడు. నేనేదేనా వస్తువుకేసి చూడబోతే, ఆ చూడ బడబోయే వస్తువుకీ నాకంటికీ మధ్య నిలబడేవాడు యికిలిస్తూ"

దిలీప్‌కి కోపం వచ్చింది వాడిమీద."ఎవడేవాడు?"అన్నాడు శ్రద్ధగా.

"ఏం? తంతావా వాడిని?"

"కాకపోతే ఏమిటి మరి?"

"నువ్వు మీ మధుబాల అనబడే సరోజనిని తరమచ్చా?" ఒళ్ళుమండింది దిలీప్‌కి.

"అదీ అలా చెప్పు. చూడబడ్డం-తరమ బడ్డం నీ కిష్టమే అన్న మాట!"

"ఛప్ నోర్మ్ముయ్! కథ వినరా అంటే.... ఏం? యింక చూస్కో తమాషా- తన కాలేజీ ఆఖరి పిరీడు రోజూ ఎగేసి నా కాలేజీ వదిలే టైంకి హాజరయేవాడు. మా హాస్టలు దాకా దిగబెట్టేవాడు. ఒకవేళ నాకేదేనా. ఆలస్యం అయితే ఓపిగ్గా కూర్చునేవాడు పాపం!"

"హరి వీడి నిష్ప్రీ చెయ్యా"

"చేద్దుగాని విను. ఓమాటు బీచిలో టైం అడిగాడు, చెప్పాను మనిషనుకుని. అంతే. కొంప మునిగింది. మరునాడు పెద్ద ఉత్తరం వచ్చింది- పెద్ద నీలం రంగు కవర్లో. చాలా ఖరీదయిన కాగితం - గుప్పుమని పరిమళాలు గుబాళించింది కవరు చింపగానే. నాపేరూ, నాన్న పేరూ మా యింటి వివరాలూ-వీడి దుంపతెగా-ఎలా సంపాదించాడో తెలియదుగానీ

మొత్తానికి - నాకు తనన్ని విధాలా తగిన వాడని వక్కాణించి, తన గుర్తులు సూచించి, తను నన్నెంత ప్రేమిస్తున్నాడో వివరించి నాకోసం తన హృదయం ఎంత కుమిలి పోతోందో విశదంగా వర్ణించాడు. ఇంకా నా కర్థంకాని వేవో బోల్డు రాశాడు. పోన్లే మనకెందుకని వూరుకున్నానా- మర్నాడు ఇంకో వుత్తరం వచ్చింది. అంతే ఇంక అక్కడినించి ధారా పాతంగా వచ్చిపడేవి. గ్రీటింగ్సు కార్డులూ, వుత్తరాలూనూ. సాభి ప్రాయంగా చూసేవాడు నాకేసి. తను పంపినవి అందాయా అని. నేను దొరకలేదు. ఖాతరు లేకుండా పొయేదాన్ని."

"అదే నీ తప్పు. అవునూ కామా అనరాదూ?" అన్నాడు దిలీప్.

"నీ బొంద! అవునంటే కొంపలు మునిగే. కాదంటే రోడ్డు మీద వాడితో వాదన. ఎందుకీగోల అని ఊరుకున్నా. మొన్నీ మధ్య ఏమను కున్నాడో ఏమో కార్డు తెచ్చి సొంతంగా యివ్వబోయాడు"ఇది ప్రత్యేకం నీకోసం"అంటూ. నేనో యినుప చూపు చూసి గిరుక్కున తిరిగి వెళ్ళి పోయాను పుచ్చుకోకుండా. ఆనక జాలి పడ్డాననుకో. ఆ జాలి అప్పుడే చూపించి వుండి కార్డు తీసుకుని వుంటే అది కాస్తా ప్రేమ అనుకుని మీద బడి వుండును".

దిగంతాల నెక్కడో పిడుగు పడ్డట్టయింది. దిలీప్ స్త్రీ యొక్క తల కాయ దిమ్మెక్కి, తిరిగి చురుగ్గా పని చేసింది.

పావు నిముషం మైథిలి కళ్ళలోకి చూశాడు సూటిగా ఏదో వెతుకు తున్నట్టు.

ఆడుకునే పాపాయి కళ్ళలాగా, అమాయకంగానూ, ఆనందంగానూ ఉషఃకాలాన నేల రాలిన పారిజాత పుష్పాల వలె తెల్లగా కాంతివంతం

గానూ, నీలిమాకాశం వలె నిర్మలంగానూ చిరునవ్వుతో వెలుగుతున్నాయి మైథిలి కళ్ళు.

తలవంచుకున్నాడు దిలీప్. కొంచెం ఆగి మెల్లిగా అడిగాడు.

"మధుబాల చెప్పిందా ఈ కథ?"

కిలారున నవ్వింది మైథిలి.

వేట

రెడీయేనా అప్పన్నా, అన్నాడు అప్పారావు.

రెడీయండి.

సిగరెట్లు పట్టుకున్నావా?

ఆహా.

అయిడియాలూ, వంకలూ ఏ మాత్రం వున్నట్టు?

నా దగ్గిర డజనున్నాయండి, మా యాడదానికి పురుడు, అత్తగారి ప్రాణగండం, మీ తమ్ముడిగారికి పరీక్ష ఫీజు, మేష్టారిల్లు వేలం, మీబాబాయి గారి ప్రమోషనుకి అర్జెంటుగా లంచం, రెండు టెలిగ్రాపులు, టెలిగ్రాపు లాంటి ఉత్తరాలు రెండు, కోపరిటివు లోను మంజూరు కాయితం....

సర్సర్లె. అప్పివ్వనన్న వాళ్ళకి ఎదురిచ్చి మొహం మాడ్చెయ్య డాని కే మాత్రం జాగర్జేశావు.... ఎంతా? ఎనిమిది రూపాయలా—ఇలా తే. పావలాలుగా మార్చి నీకు సగమిస్తాను. ఎలాటివాడేనా సరే. "నేనే నిన్న డగడానికి వస్తున్నా బాబోయ్" అని ఎంతలేసి ఒట్లూ సత్యాలూ పెట్టినా సరే. ఒక్క పావలా, మహా అయితే రెండు ఇయ్యి. దాటావంటే చంపేస్తా.

బయల్దేరు. పదిగజాల వెనుక నేనొస్తా. మళ్ళీ కళ్ళీ బడ్డీ దగ్గిరే కలుసు కోడం. ఒకవేళ అప్పులాళ్ళెవరైనా ఎదురైతే తొరగా వొదిలించుకురాస్మీ" అన్నాడు అప్పారావు.

* * * * *

ఇద్దరూ బాకీ చెల్లింపు గడువులా కాస్త అటూ ఇటూగా బయల్దేరారు జనారణ్యంలోకి. లోభత్వం, పరమ లోభత్వం, చీకటిలా అలుముకుంది. కన్ను పొడుచుకున్నా ఎక్కడా ఒక అప్పు కనబడడంలేదు. సంపాదించే దారికూడా స్పష్టంగా తెలీటంలేదు. అప్పులాళ్ళ నిజరూపాల్లా దారికిటూ అటూ ముర్రిచెట్లు జుట్లు విరబోసుకుని వికృతంగా కనిపిస్తున్నాయి. అప్పులవాళ్ళ "తే తే తే తే" కేకలు ఇలకోళ్ళలా కీచు పెడుతున్నాయి. అప్పన్నకీ అప్పారావుకీ గుండె దడదడ కొట్టుకుంటూంది.

ఏ మళుపులో ఏ కాబూలీ పీనుగున్నాడో ఎరగముగదా. కాని ఆ మళుపుల్లోనే అప్పులిచ్చే కొత్తవాళ్ళూ దొరుకుతారు. అంతా ఈశ్వరుడి లీల. గులాబీ పువ్వు చుట్టూ ముళ్ళు పెట్టాడు. అప్పులిచ్చే మంచివాళ్ళున్న లోకంలోనే "ఇచ్చిన అప్పు తీర్చమనే" వాళ్ళని కూడా తిరగనిస్తున్నాడు. కాని వాళ్ళ వల్లా కొంత ఉపయోగం ఉంది. అసలు కొరమాలిన వస్తువు లేదు సృష్టిలో; ఉంటే గింటే దృష్టిలోనే తప్ప బాకీ అడిగే దుర్మార్గుడు కూడా ఒకందుకు పనికొస్తాడు. ఇప్పుడు తమని బాకీ తీర్చమని వేధించే ఒక దుష్టుడు ఋణదరాజుగారికి బాకీ! వాడు ఆయన్నుంచి తప్పించుకోలేక తిరుగుతున్నాడు. అయినా ఇటూ తనని తీరికవేళ్ళల్లో వేపుకు తింటూనే ఉన్నాడు. మానవుడిలో అజ్ఞాన దీపం అంటే ఇదే. త్వమేవాహం అన్న విలువైన ముక్క తెలుసుకుంటే ఇన్ని బాధలుండవు. ఏం చేస్తాం వాళ్ళ ఖర్మ!

ఇప్పుడు ఋణద రాజుగారి దగ్గర అప్పారావు అప్పు వేటాడాలి రెండు సార్లు అడగబోయి పుచ్చేసు కున్నంత పని జరిగిందిగాని అంత లోనే ఆయన పసిగట్టి పనుందని చెప్పి దుప్పిలా పారిపోయాడు. ఇవాళ చచ్చినట్టు దొరుకుతాడు. ఆయనకు బాకీపడి తప్పుకు తిరుగుతున్నవాడు పది గంటల వేళ పలానా చోట దొరుకుతాడని అప్పారావు ఆయనకు ఉప్పం దించాడు అప్పన్న తమ్ముడి ద్వారా. ఇవాళ ఋణద రాజుగారు అమ్మవారి గుడిదగ్గిరకొస్తాడు; ఎదురుగుండా ఇంటి అరుగు మీదనే ఆయన క్కావల సినవాడు కనబడతాడు. అప్పుడు ఈయనవెంటనే వాడిమీదకి లంఘించి....

*　　*　　*　　*

అప్పారావు అమ్మవారి కోవెలకి ఇసింటాఉన్న కిళ్ళీబడ్డీ చేరుకునే సరికి అప్పన్న ఇంకారాలేదు. వేళైపోతోంది. రెండుసిగరెట్లు తగలడ్డాయి. టైము వేస్టనుకున్నాడు అప్పారావు. ఇదే ఇంకో వీధి అయితే ఈపాటికి పదో పరకో దొరికేదేమో....

అప్పన్న కొన ఊపిరితో, జీవచ్ఛవంలా, అప్పుడే అప్పులవాడి బారినుండి తప్పించుకున్న నిర్ధనుడిలా వచ్చాడు.

అప్పు తప్పి రూపాయి లొట్టోయిందండి. ఇద్దరు తగులుకున్నారు దార్లో. సెట్టి దులిపేశాడు. ఒళ్ళు నచ్చి పోయిందండి అన్నాడు అప్పన్న ఉసూరుమంటూ.

అప్పారావు జాలిగా నవ్వాడు. "అందికే చదువుకొమ్మన్నాను. విన్నావా. చదువుకుంటే పులికథ తెలిసేది" అన్నాడు.

అప్పన్న అడక్కపోయినా పులికథ చెప్పేశాడు. పెద్దపులికి ఒక ఆవు పెద్ద మొత్తం బకాయి పడింది. శాన్నాళ్ళు మొహం మాటుచేసుకు తిరిగినా ఒకనాడు కొమ్ముకి వందరూపాయల నోటు తగిలించుకుని ఘర్షీ

దొరికి పోయింది. పులి మింగేస్తానంది. ఇదిగో ఈ వందరూపాయలనోటు మార్చి-అక్కడో చిన్న బాకీ తీర్చి - పాపం వాళ్ళు పిల్లలవాళ్లు - మిగతా చిల్లర తొంభయీ పట్టుకొచ్చి నీ కిస్తానంది ఆవు. ఏ కంటనుందో పులి దాని మాట నమ్మి వదిలింది. తీరా అది నాలిక్కరుచుకునేలోగానే ఆవు తిరిగొచ్చి తొంభై రూపాయలు తీసి దాని మొహాన కొట్టింది. పులి తెల్ల బోయి ఏడిచేసి బాకీ మాఫీ చేసేసింది.

"ఈ ఆవు కథ ధర్మమా అని నేనెన్నోసార్లు తప్పించుకున్నాను. తప్పించుకు తిరుగువాడు ధన్యుడు సుమతీ" అన్నాడు అప్పారావు.

అప్పన్న నమ్మలేదు, ఎంత గోవైనా మరీ అంత చవకరకం ఉంటుందా విడ్డూరం కాబోతే అన్నాడు. ఉన్నదంతా బాకీగా తీర్చెయ్యడం ఎలాటి వాజమ్మా చెయ్యదన్నాడు.

అప్పారావు నవ్వాడు. "అది బాకీ తీర్చడం కాదోయ్ వాజమ్మా. బాకీ యేవిటి వెధవది టిప్ ఇచ్చినా ఇవ్వచ్చు. పులేవిటి! అపును పట్టుకు మళ్ళీ వదల్డం ఏవిటి : అలాటి మహోజ్జ్వల అవకాశాన్ని కాపిటలైజ్ చేసుకోని గోవుంటుందా, పరమ లోభికి చెప్పినా, ఈ సంగతి వినగానే వందో యాభయ్యో పారేసి ఆపదకి అడ్డుపడతాడే.

"కథలో ఆవు ఏ నాలుగొందలో అప్పు చేసుంటుందనీ ఆనం దంలో ఉక్కిరిబిక్కిరై పోయి కృతజ్ఞతకొద్దీ పెద్దపులి బాకీ తీర్చి పారే సుంటుందనీ నా థీసిస్" అన్నాడు.

. దూరంగా నల్లకోటు కనబడింది. బుజదరాజుగా రొస్తున్నాడు అన్నాడు అప్పన్న. రెండు నిముషాలసేపు ఇద్దరూ ఊపిరి బిగబట్టి పొంచి కూచున్నారు. గుండెలు దడదడ కొట్టుకున్నాయి. అప్పుదొరకబోయే వాడి గుండెల్లా. నువ్విట్నించిలా వెళ్ళి అటెదుర్రా, నేను పలకరించి

ఆపలేక పోతే నువ్వు కాయొచ్చు అన్నాడు అప్పారావు. కాని అంతలో నల్లకోటు బాగా అల్లంత దూరంలోనే ఆగిపోయి ఒక తల పాగాతో మాటాడుతూ నిలబడిపోయింది.

నడిరోడ్డుమీద కూడా క్లబ్బులు పెట్టేసి మాటాడితే ఎలా. ఎన్ని లోన్ ఆవర్స్ వేస్తు అని విసుక్కున్నాడు అప్పారావు.

"కొంపదీసి మన్లాటివాడే— ఏ అప్పలాస్వామో అడ్డుతగిలి అక్కడే అప్పు కొట్టేయటం లేదుగదా" అన్నాడు అప్పన్న.

అప్పారావు గుండె గుభేలుమంది. తలపాగా శాస్త్రీ అప్పలాస్వామి కాదని తేల్చుకున్న మీదట కుదుట పడింది. ధైర్యంగా నవ్వాడు.

"వాడు కాదులేవోయ్-వీడెవడో సాదారకం. వాగుడుకాయ. గంటల కొద్దీ వాగుతారు వీళ్ళు. చర్చిస్తారు. ఉపన్యాసాలిస్తారు. అంతా పొల్లే. అప్పు గురించి ఒక్కముక్క మాటాడరు. వాళ్ళమొహం....అయినా అప్పలాస్వామైతే ఇంతసేపా" అన్నాడు.

వాడు ఇవతలవాళ్ళ అవసరాలుకూడా గమనించడు. రెండు మూడు సార్లు అప్పారావు ఇద్దరు ముగ్గుర్ని మెల్లిగా మాలీసు చేసి, దువ్వి వాళ్ళ దగ్గిర అప్పు అందుకోబోతూండగా వాళ్ళు సరిగా నోట్లు తీసి ఇస్తున్న ముహూర్తంలో అప్పలాస్వామి ఎక్కణ్ణించో దేగలా వచ్చి వాలి భోషన ఏడిచేసి భళ్ళున నవ్వేసి కూచిపూడి డాన్సు ఆడేసి, అకాడమీ వాళ్ళు ఒడిస్సీనీ, కథకళినీ గుర్తించి డబ్బిచ్చారుగాని దీనికివ్వలేదని చెప్పి, ఆ డబ్బు కాస్తా పుచ్చుకు చెక్కేశాడు. శ్రమ తనదీ, ఫలం వాడిదీ అయిపోయింది. ఇలా నీతి నియమం లేకుండా చెలరేగడం బాగులేదని అప్పు దతన్ని యూనియన్‌లో పెట్టి కడిగేశాడు అప్పారావు.

పూర్వం ఇలాటి వుండేవి కాదు. ఒక్కొక్క పరగణా ఒక్కొక్క అప్పురాయల అధీనంలో వుండేది. వాడి అనుమతి లేందే, ఇరుగు పొరుగు

పరగణాలవాళ్ళు ఇందులో జొరబడి అప్పులు నొల్లుకు పోయింది వీలుండేది కాదు. అవసరమై అడిగితే, ఆ పరగణా పాలకుడు ఉదారంగా హక్కులు దానం చేసేవాడు; లేదా కప్పంకట్టే పద్ధతిమీద కౌలుకిచ్చేవాడుకి

"ఆ తరంవారిలో అప్పురాయలవారు ఎంత గొప్పవారనీ; నువ్వా. కథ విన్లేదు కాబోలు" అన్నాడు అప్పారావు.

అప్పురాయలు 18 పరగణాల ఏలిక. అంత సూక్ష్మబుద్ధి, వాక్పటిమ, సమయస్ఫూర్తి, ఋణ పారీణత ఈనాడు అప్పుకి కూడా దొరకవు. తన 18 పరగణాలలోనూ తనకే కాక ఇతరులకున్నూ దొరకనంత కూలం కషంగా అప్పులు చేశాడు ఆయన. పరమ ఋణాళువు. ఒకమాటు అప్పు కవిగారు ఆపదలో ఉండి ఆయన కొలువుకు వెళ్ళాడు అప్పు కోసం. అప్పుకవి మహా ఋణవంతుడు-పండితుడు. ఋణఋగ్వేది. ఋణవ్యాకరణ ఋణతర్క మీమాంసాది శాస్త్రనిధి. అప్పుకవీయ గ్రంధకర్త.

"ఋణగ్రహణ గణాధిపా! అప్పురాయాస్థీ! ఈ భూమ్మీద నీ అప్పులే సెలయేళ్ళై, నదులై, మహానదులై ప్రవహించి సముద్రా లయ్యాయి. భూగోళంలో "అప్పు"లన్నీ (అనగా నీళ్ళు) నీవే. అప్పు లన్నిటినీ అవుపోశనం పట్టిన అగస్త్యుడివి నీవే" అన్నాడు.

అప్పురాయలు మొహం తిప్పుకున్నాడు.

అప్పుకవి చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. తన ఋణవాక్యం రాయలవారికి దా-ఋణంగా నచ్చలేదని.

"హేఋణాబ్ధి! నీ ఋణజలధిలో అప్పులకోసం తిరుగుతూ బతికే భవత్క-ఋణోప జీవులమే మేమంతా" అన్నాడు అప్పురాయలు మొహం రెండోవేపుకు తిప్పుకున్నాడు.

"ఋణసమ్రాట్! నువ్వు అందరి దగ్గిర అప్పు తీసుకుంటావనీ తీర్చవనీ అంటారుగాని, అందరూ ఋణగ్రహణ శిల్పంలో నీకు ఎంతో ఋణపడి ఉన్నారు. తీర్చాలన్నా తీర్చలేరు." అన్నాడు అప్పుకవి.

అప్పురాయలు వెనక్కి తిరిగి కూర్చున్నాడు.

అప్పు కవికి నిరాశ కలిగింది, తన అప్సరసజ్ఞత కొరగానిదయి పోయిందనీ నొచ్చుకున్నాడు. తుది ప్రయత్నంగా మరొక్క మాట అన్నాడు.

"కరుణాపయోనిధీ! అప్పులు అడిగే వేళ నువ్వు ఆడిన సరసాలన్నీ మనోహరమైన రూపాలు ధరించి అందమైన కన్యలుగా స్వర్గంలో విహరిస్తున్నాయి. వారినే అప్సరస లంటారు" (అప్సరసాఐన్నమాట భ్రష్టమై ఈ పేరు వచ్చింది) అన్నాడు.

వెంటనే అప్పురాయలు సింహాసనం మీంచి లేచి దిగి అప్పుకవి వేపు బయల్దేరాడు.

కొంపదీసి తంతాడా ఏవిటి చెప్మా అని అప్పుకవి శంకించాడు. గాని ఆవరకే అప్పురాయలు వచ్చేసి ఆయనను గాఢాలింగనం చేసుకున్నాడు.

"మహాకవీ, మీ మహా కావ్యాలు నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేశాయి. నేను గద్దె దిగిపోయి, మొహం తిప్పినపుడల్లా ఆ దిశనున్న పరగణాలు మీకిస్తూ వచ్చాను. ఇపుడు నాలుగు దిక్కులూ మీవే.... దిక్కున్నచోట అప్పు తెచ్చుకోండి. దిక్కేమిటి నా రాజ్యం అంతా మీదే. ఈ రాజ్యంలో మీ చిత్తం వచ్చినవారిని, ఓపినంత అప్పు అడిగి పుచ్చుకోవచ్చు. ఆ హక్కులు దారాదత్తం చేస్తున్నాను. వాటితోపాటు నా పాత బాకీలు కూడా మీవే. అంతేకాదు. ఇహనుండి మీరే నాకు అప్పులు ఇవ్వాలి. లేకపోతే తెచ్చి ఇవ్వాలి. ముందో రెండు పుంజీల వరహాలివ్వండి" అంటూ ఆయనను అభినందించి సత్కరించాడు అప్పురాయలు.

* * *

"ఆహా! నాటి విశాల హృదయాలు, ఆ ఔదార్యాలూ, ఆ అప్సరసజ్ఞత ఏవి - అప్పన్నా - ఏవి? అన్నాడు అప్పారావు కథలోనించి గాఢంగా నిట్టూరుస్తూ.

"కతలకేంగాని ముందర పన్జూడండి. ఇప్పుడు రాజుగారు ఇటే పొచ్చినా తిన్నగా అప్పులనరసయ్య కోసం ఎదిరింటి కెళిపోతాడు గదా. మనవెలా ఆపడం. ఆపి అడిగినా, ఆలోగా అప్పులనరసయ్య మన్నిచూసి తగులుకుంటే ఎలా?" అన్నాడు అప్పన్న.

అప్పారావు జాలిగా నవ్వాడు. "నీకు స్ట్రాటజీ తెలీలేదోయ్ అప్పన్నా. అప్పులనరసయ్యున్నది బాకీరావుగారి అరుగుమీదగదా....బాకీ రావుగారికీ మన రాజుగారికీ చూడగానే కౌగలించుకునే అలవాటు లేదు. అప్పో బాకీయో తేలని మొత్తం ఒకటి వాళ్ళిద్దరిమధ్యా నలుగుతోంది. అంచేత రాజుగారు దూకుడుగా వచ్చినా, అరుగుమీద బాకీరావుని చూసి తగ్గి తమాయించుకుని అప్పుల నరసయ్యకోసం బీటెయ్యడానికి వెనక్కి వెనక్కి నడుస్తూ ఈ కిళ్ళీబడ్డీ దగ్గరికే వస్తాడు. మనం ఇక్కడ మాటేశా వని తెలీక. వెంటనే మనం వేటాడేస్తాం. అంథా స్ప్లిట్ సెకండ్ ఆప రేషన్. మాడర్న్ అప్పాలజీ"అన్నాడు అప్పారావు నీరసంగా నవ్వుతూ.

దూరంగా నల్లకోటు, అందులో ఋణదరాజుగారు కదలడం జరి గింది. అప్పారావూ అప్పన్నా బడ్డీచాటుకు జరిగి కాసేపు రాజుగారికేసి కాసేపు ఎదురింటి అరుగుమీది ఎరకేసి చూస్తున్నారు. లోకంలో గడియారా లన్నీ ఆగిపోయాయి. అప్పారావు గుండెలోదే దేశ అసేవకుగాను ఘాటీగా కొట్టుకుంటోంది.

ఋణదరాజుగారు ఈలపాట తక్కువజేసి మంచి హుషారుగా వచ్చేస్తున్నాడు. అప్పులనరసయ్యని కళ్ళారా చూడాలని ఎన్నాళ్ళనించో ఆయన హృదయం తహతహలాడి పోతోంది. ఇవాళ మంచి మంచి అవకాశాలు కలిసొచ్చాయి. ఇందాక, 'దగ్గిర్నావచ్చి— ఆపేదాకా— గుర్తు తెలీకుండా — తలపాగా చుట్టుకు—మారు వేషంలో—మీదపడ్డ అప్పులసామి గాడిది మినహా. వెధవపీనుగ చూస్తూండగా పాతిక రూపాయలు పట్టుకుపోయాడు అరగంటలో ఇస్తానని....

ఋణదరాజుగారు కిళ్ళీబడ్డీ దాటుతూ వుండగా అప్పన్న కంగారు కొద్దీ ఆయన ఎదటపడి అటకాయించేయ బోయాడుగాని అప్పారావు సకాలంలో అతన్ని ఆపాడు. లాకాయ లూకాయ దెబ్బతగిల్తే, కథ అడ్డం తిరుగుతుంది. దెబ్బతిన్న పులిని ఆకట్టడం కష్టం-ఓపిక కావాలి. నిగ్రహం వుండాలి....

రాజుగారు కోవెలదాక ధాటీగావెళ్ళి కొయ్యబారిపోయారు. అలా నిలబడి పోవడం లాభసాటిగాదని మళ్ళీకోలుకొని బాకీలరావుని శపించి నెమ్మదిగా వెనక్కి వెనక్కి అడుగువేసి కిళ్ళీ బడ్డీ చేరేవరకూ——

దండాలు బాబయ్యా....దండాలు. ఛీ వెధవా నువ్వా. నా దగ్గ....మా బుల్లి కొంట్లో....బాగు....రేం....లేదు....అది కాదు బా....బోయ్ నువ్వె క్కడ దాపురించావు....అనే ఋణగుణ ధ్వని "ఒరేయ్ అప్పన్నా నీ కేం బుద్ధిలేదూ" అన్న అప్పారావు కేకతో సర్దుకున్నాయి.

నమస్కారం రాజుగారూ అన్నాడు అప్పారావు.

నమస్కారం అన్నాడు రాజుగారు నీరసంగా.

"ఈ వెధవకి సమయం సందర్భం మంచీ మర్యాదా తెలీవండి. అనెడ్యుకేటెడ్ బ్రూట్" అన్నాడు అప్పారావు.

"వెధవ్వేషాలు కుదరవు. నాదగ్గి రొందకాదు రెండొందలు కూడా లేదు" అన్నారు రాజుగారు కంగారుగా.

అప్పారావు షోగ్గా వయ్యారంగా వెనక్కి తిరిగి తన వెన కెవరో ఉన్నారన్నట్టు చూశాడు. ఇటు తిరిగి నవ్వాడు. "యూమీన్ మీ....నా వెనకెవరో ఉన్నారనీ వారిని మందలిస్తున్నారనీ అనుకున్నాను...." అన్నాడు.

రాజుగారు ధుమధుమలాడుతూ ఎదురింటివేపు చూస్తున్నారు. కంగారుగా అటూ ఇటూ చూస్తున్నారు.

"డుయూనో! మీకు తెలుసా? విన్నారా" అన్నాడు అప్పారావు.

రాజుగారు అనుమానంగా వెనక్కి చూశారు.

"మీరు క్షణం క్రితం అద్భుతమైన హాస్యపు మాటన్నారు. వన్నాఫ్‌ది ఫైనెస్ట్ జోక్సు ఎవర్. నేనే అయితే అది రాసుకొని ఎలక్షన్ ప్రాపగాండాలో వాడేదును" అన్నాడు అప్పారావు.

"ఈ శషభిషలు కుదరవు.... నాకు టైమైంది పోతున్నాను" అన్నారు రాజుగారు దశదిశలా కంగారుగా చూస్తూ.

"ఐనో ఐనో. టైము చాలా విలువైనది. ఇపుడు మీరు ఆ వందా ఇచ్చి మాటదక్కిస్తే అది ఓ ప్రాణాన్ని—ఒకటేమిటి రెండింటినీ కాపాడుతుంది—ఆ రెండూ పెళ్ళాడి ఇంకోపిల్ల ప్రాణాన్ని పెడతాయి. అదేమో లక్షలార్జించి—వివరాలెందుకులెండి ట్రూతీజ్ స్ట్రేంజర్ దాన్ ఫిక్షన్. నేన్నిజం చెప్పినా మీరు నమ్మరు.

రాజుగారు మళ్లీ వీధి చివరకి తొంగిచూస్తే "నా దగ్గర డబ్బు లేదు" అన్నారు.

"డబ్బు దేవుందండి కుక్కనక్తే రాల్తుంది. మీరు ఊ అంటే దేన్నో తందాం."

"అసల్నే నెందు కివ్వాలయ్యా మీ అందరికీ" అన్నాడు రాజుగారు కోపంగా.

"అప్పన్నా చెప్పరా" అన్నాడు అప్పారావు.

అప్పన్న సంచీలోంచి సరంజామా తీశాడు.

"చిత్తం మా యిద్దరితాలూకు బంధువుల్లోను నిన్న సాయంత్రం వరకుఇద్దరో ముగ్గురో పోయారండి, ఈపాటి కింకో ఇద్దరు పోయుంటారు. ఇంకిద్దరో ముగ్గురికో ప్రాణంమీదకొచ్చింది. ఇవిగో టెలిగ్రాములు

ఇవిగో ఈ రెండూ ఉత్తరాల్లా వున్నాయేగాని ఇవీ టెలిగ్రాముల్లాటివే. మేష్టారిల్లు వేలం వేస్తున్నారు. అప్పారావు గారి తమ్ముడు పరీక్షకి ఫీజు ....రిక్షావాని బీదబాలికకు మందు...." అంటూ చెప్పుకుపోతున్న అప్పన్న అప్పారావు గావుకేకవిని, తరువాత చుట్టూ చూసి కెవ్వుమన్నాడు.

అప్పారావు గావుకేక పెట్టడం నిజమే.

అప్పారావునీ అప్పన్ననీ కలుసుకోవాలనీ, వాళ్ళిద్దరిచేత కొన్ని ఋణపత్రాలమీదా సమన్లమీదా ఆటోగ్రాఫులు పెట్టించుకోవాలని చాలా కాలంగా సరదాపడుతున్న అభిమానులు కొందరు హఠాత్తుగా నేలలోంచి మొలిచినట్టుగా అక్కడ సంభవించి వారిని చుట్టుముట్టడించారు. వారంతా ఋణదరాజుగారిని ఆశ్రయించగా ఆయన కనికరించి ఈ భేటీ ఏర్పాటుకు ఈ విధంగా దోహదం చేశాడు.

ఎంతో ఆప్యాయంగా, తమ తమ శిల్ప సంప్రదాయాల ప్రకారం లొట్టలువేస్తూ ఎరని చూస్తున్న, పులిని చూస్తున్న, వేటగాణ్ణి చూస్తున్న ఎరనీ పులినీ వేటగాణ్ణీ చూస్తున్న, పులిని చూస్తున్న, వేటగాణ్ణి చూస్తున్న ఎరని మేస్తున్న, పులిని కాస్తున్న....అ యొక్క సన్నివేశం నేత్రానందంగా మహోజ్వలంగా ఉంది. అయినప్పటికీ సమావేశకర్త ఋణదరాజుగారు ఎందుకో హఠాత్తుగా కదిలి, తీవిగురించి లేనిపోని పట్టింపులు పెట్టుకోకుండా సభవారి కృతజ్ఞతాభివందనాలు అందుకోకుండా రివాజైన దానికన్న ఎక్కువ వేగంతో బయల్దేరి వెళ్ళిపోయారు. అక్కడి సభవారు చాలామంది, అయ్యో మహోపకారి వెళ్ళిపోతున్నాడేల అని తెల్లబోయి చూడసాగారు.

వెనకాలవేపునుంచి బాకీరావుగారు ఉత్సాహంతో ఋణదరాజుగారి కోసం వస్తున్నవైనం వీరు గమనించలేదు. ఆ సంరంభంలో తమకు ప్రముఖపాత్రలేదని తలచి చిన్నబుచ్చుకున్న అప్పారావు గల్లంతైపోవడంకూడా వారు గమనించలేదు.

"హే ఋణవాన్! ఏది ఎర? ఏది పులి? ఏది గురి, ఏది బలి! అంతా నీ లీల" అనుకున్నాడు స్వామి ఋణానంద—తాను ఎంతో ఆశతో ప్రేమతో దరిచేరబోయిన ఆ మహాసభ, తనని చూడగానే వందన సమర్పణలేకుండా ముగింపు చెందడం, జనం కకావికలై పరుగు లెత్తడం చూసి.

ఆ చేతి చేత....

భ్రామ్మ వంట చేస్తూ ఉండగానే, అక్కడ తారట్లాడి, ఆవిడ కన్ను మరగేసి వత్తులపెట్లో డబ్బులు చెక్కేయ్యడంలో భీమశంకరంగారు చిన్నపుడు సిద్ధహస్తుడు. ఆ రోజుల్లో వెనకబడ్డ స్నేహితులకు ఈ విద్యా కిటుకులు ఉపదేశించి గురువనిపించుకున్నాడు. బడిఎగేసి కాలవగట్లవెంట బీడీలు కాలుస్తూ రోజులతరబడి తిరిగినా గోడ కట్టినట్టు అబద్ధాలు చెప్పి ఎవరికీ అందకుండా నిభాయించుకోగలిగిన సాటిలేని మేటి మొనగాడు. దరిమిలా పెద్దవాడయ్యాక, ఆఫీసుకు, చెప్పిన జబ్బు చెప్పకుండా సెలవు పెట్టి నెగ్గుకొచ్చిన ధీశాలి. అమెరికన్ పుస్తకాల సలహాలతో ఇంకా ఎన్నో పరిస్థితులకు తట్టుకోవడం, సమస్యలను ఎదుర్కోడం, ఎదిర్చి నిలబడడం నిలచి పరిష్కరించడం నేర్చుకున్నాడు. చిన్నప్పుడు కంఠతా వచ్చిన పదమూడో ఎక్కంలాగే ఇదీ క్రమేపీ రూపుమాసింది. ఆ రోజులు వెళ్ళిపోయాయి.

అంతటి భీమశంకరంగారు ఏభయ్యో పడిలో పడ్డాక, ఒక ఆదివారంనాడు, ఎదుట గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చున్న పాతికేళ్ళ కుమారరత్నం వంక బాధగా చూస్తూ పడక కుర్చీలో పడుకుని సతమతమవుతున్నాడు.

"చలేస్తోంద్రని చెప్పి చూడరా నాయనా" అన్నాడు చివరికి.

"శాలువా కప్పుకోమందండి. లేపోతే సావిట్లోకొచ్చి పడుకో మంటోందండి" అన్నాడు కుమారుడు విజయంగా.

"అఘోరించకపోయింది.... అయినా కాపోయినా ఏం మహిళలురా అబ్బాయి. ప్రాణాలు తోడేస్తున్నా రనుకో. మొగుడు వెధవ ఆదివారం పూట కాస్త ఊళ్ళో కెళ్ళాలంటే వీళ్ళ నిఘా ఏమిట్రా" అన్నాడు భీమశంకరం ప్రాణం విసుగెత్తిపోయి.

కొడుకు తలవంచుకున్నాడు మాట్లాడకుండా.

"టైమెంతయిందిరా?"

"మూడున్నరండి"

"అయ్య బాబోయ్! రైలు కింక గంటన్నర ఉందన్న మాట" అన్నాడు భీమశంకరంగారు.

ఆయన ఆ ఉదయం 9 గంటల నుంచి మూడున్నరవరకూ పదిసార్లు టైమడిగి తొమ్మిదిసార్లు అయ్యబాబోయ్ అన్నాడు. ఒకసారి అబ్బా అపుడే రెండయిందిరా అన్నాడు. క్రితం రాత్రి తొమ్మిదినుండి ఆరోజు ఉదయం 7 గంటల వరకూ కొడుక్కి డబ్బివ్వమనీ, 7 నుండి 9 వరకూ తన పంచె, చొక్కా కండువా తన ముఖాన తగలెయ్యమనీ భార్యను పరిపరివిధాల బతిమాలుతూ వచ్చాడు.

ఆరు మూడయేది మూడు ఆరయేది "అ యాభై" మాత్రం ఇచ్చేది లేదని ఆవిడ ఖరారుగా చెప్పేసింది. "కట్నం లేకుండా పిల్లని చేసుకున్నాం కదా: ఆ మాత్రం అల్లుడు గదా అని ఓ నూటపదహార్లు పండుగ పేరు చెప్పి వాళ్ళివ్వరాదా; మన వెధవాయ్ని పెళ్ళాంచేత అడిగించరాదా." అని ఆవిడ రాత్రి గట్టిగా అనేసింది.

మెల్లిగా వెధవా అంటే గట్టిగా ముండ అనే తరహా మనిషి భీమశంకరంగారి భార్య.

పండక్కి అత్తారింటికివెళ్ళి మళ్ళా పట్నంవెళ్తూ కొడుకూ కోడలూ ఇక్కడ దిగారు. ఓ నెల జీతం ముందే తీసుకుని ప్రయాణాలకు ఖర్చు పెట్టేసినందువల్ల, పట్నంలో కొంప చేరగానే ఆవగింజ దగ్గర్నుంచి తడుముకోవాలని బండి దిగిన గంటలో కొడుకు విన్నవించుకున్నాడు. ఉన్న డబ్బు రైలుకి కటాకటిగా సరిపోతుందని కూడా చెప్పుకున్నాడు. భీమశంకరంగారి గుండె కరిగిపోయింది. ఆయనభార్య ససేమిరా కానీ ఇవ్వడానికి వల్లకాదంది. ఆపాటిజాలి తనకీ ఉందనికూడా చెప్పింది.అవతల కొడుకూ కోడలో విని ఏమనుకుంటారో అని భీమశంకరంగారి బెంగ.

"సరేలే. నువ్వు ఇవ్వద్దు పొద్దున నేనే చూసుకుంటా" అన్నాడు చాలా గంభీరంగా.

ఆదివారం ఉదయం ఆయన లేచి అప్పుకు వెళ్ళబోయేసరికి చొక్కా పంచె, కండువా కనబడలేదు. పెట్టె తాళం వేసుంది.

"ఔనే. నా చొక్కా ఏదీ!" అంటూ వంటింట్లోకి వెళ్ళాడు.

"ముందు స్నానం చెయ్యండి." అందామె.

శంకరంగారు స్నానంచేసి కట్టుకున్న పంచె తడిపేశాడు. ఓ అంగవస్త్రం, తువ్వాలూ అందించిందావిడ. అవి కట్టుకుని, దేవుడికి దీపం వెలిగించి, ఓ పువ్వు ముక్క పడేసి లేచాడు. ఉట్టి వెనక చిలక కొయ్యకి తగిలించి ఉన్నాయి తన ఆఫీసు దుస్తులు. కాస్త ఆశ్చర్యపడుతూ తీసుకోబోయేసరికి "ఆగండి. ఆదివారం పూట ఎక్కడికి కెళ్తారు?" అందామె.

"పనుంది"

"నాకు తెలుసు ఆ రాచకార్యం. మీరేం వాడికి డబ్బు తెచ్చివ్వక్కర్లేదు. అంత అవసరమయితే ఇక్కడింకొక రోజు ఉండి, అత్తారింటి నించి తిగె టపా మీద తెప్పించుకోమనండి."

"అది కాదే...."

"మీరు ముందు వీధరుగు మీద కెళ్ళి కూర్చుని పేపరు చదువుకోండి, నాకు పనుంది. పాలకాయలూ జంతికలూ చెయ్యాలి."

శంకరంగారు నోరు మూసుకుని వీధరుగు మీద కెళ్ళిపోయాడు.

కొడుకు అక్కడ కూర్చుని అలోచిస్తున్నాడు.

ఎన్నడూ నోరెత్తి అడగనివాడు ఇన్నాళ్ళకి తనని అడగడం, తను ఇవ్వలేని పరిస్థితిలో పడడం చాలా బాధ కలిగించింది శంకరంగారికి.

"బాబూ ఇవాల్టికాగి, రేపు వెళ్ళరాదురా, ఇవాళ ఆదివారం, రాఖం జతపడింది కాదు" అన్నాడు ఎంతో లాలనగా.

"లేదండీ నాన్నగారూ. రేపే జాయినయిపోవాలి."

శంకరంగారు దిగాలుగా కూలబడ్డాడు కుర్చీలో. తను ఒక్కడుగు అలా వెళ్ళొస్తే ఎవడి నెత్తోకొట్టి యాభై కాదు వందైనా పుట్టించ వచ్చునని ఆశ ఉంది. కాని, ఇంట్లో ఆడది మొండికెత్తి బోయి, తన చొక్కా వంచె వంటింట్లో పెట్టుకుని ఇవ్వను పొమ్మంటే ఎలా చావడం ?....తాలూకా ఆఫీసులో కాషియర్ గిరీ అఘోరిస్తూ అంగోస్త్రం కట్టుకు ఊరేగడం అంటే ఒళ్ళు చచ్చిపోయినట్లుంది. అబ్బాయికే చీటీ రాసిచ్చి పంపుదామంటే మనసొప్పలేదు. వాడిప్పటికే ఎంతో మదనపడి, డబ్బు వద్దులెండి నాన్నగారూ అంటున్నాడు.

కన్న కొడుకుకి కానీ డబ్బివ్వలేనివాడినా అనుకుని ఒక్కసారిగా తెగించి, వంటింట్లో కెళ్ళి "నాకు పనుంది. ఆ గుడ్డలివిలా పారెయ్"అన్నాడు

గంభీరంగా. ఆవిడ వల్ల కాదు పొమ్మంది అంతకన్న గంభీరంగా-ఆ తర వాత, శంకరంగారికి చిన్నప్పటి విద్యలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. అక్కడే కాసేపు తారట్లాడి చూశాడు. లాభంలేక పోయింది. ఆవిడ వెయ్యి కళ్ళు పెట్టుకుని చూస్తూ ఉందాయె.

తన చిన్ననాటి కళావైదగ్ధ్యం ఈనాడు ఎందుకూ కొరగాకుండా పోయిందని విచారించాడు శంకరంగారు. ఏడెనిమిదేళ్ళ కొడుకున్నా,కాస్త తరిఫీదు ఇచ్చి, ఇలాటి సమస్యలను చులాగ్గా ఎదుర్కోవచ్చు. ఉన్నవాడు పాతికేళ్ళవాడాయె, వాడికి ఇప్పుడు టోకరా విద్య ఎలా నేర్పడం?

కాసేపు ఆలోచించి కొత్తరకం ఎత్తువేశాడు ఆయన. వీధరుగుమీద కూర్చుని కోడలు పిల్లని పిల్చాడు. "అమ్మాయి! వంటింట చిలక్కొయ్యని నా చొక్కా పంచా ఉన్నాయిగాని, కాస్త పట్రా అమ్మా"అన్నాడు,

కోడలు మళ్ళా రాలేదు. అవిడే వచ్చింది. "మీకాదు చెప్పింది. ఏమిటా కుట్రచేష్టలు?" అని కూకలేసి వెళ్ళిపోయింది. కోడలు విస్తు పోయింది.

భోజనా లయ్యాయి. పదకొండయింది. పన్నెండయింది. ఒంటి గంట కూడా అయినా, ఆవిడగారు కునుకు తీసేటట్లు కనబడలేదు. మళ్ళా నిప్పంటించి, పిండి వంటలు ప్రారంభించింది - కొడుకూ కోడలూ సాయంత్రం వెళ్ళి పోతున్నారుగదా అని.

శంకరంగారికి నిద్ర రాలేదు. కాలుకాలిన పిల్లిలా తిరుగుతున్నాడు. కొడుకు నిద్రపోతున్నాడు.

ఆయనకో ఊహ తోచింది. వాడిచొక్కా.... వేసుకుంటే?.... పంచె లేదాయె పొడుగు పంట్లాంలే ఉన్నాయి.

శంకరంగారికిసిగ్గేసింది. అయినా సరే అని ఓ పంట్లాం తొడుక్కు న్నాడు. చొక్కాలన్నీ చిత్రంగా ఉన్నాయి. పట్నం చొక్కాలు కాబోలు ఒకటీ బొడ్డు దిగదు= రవికెల్లా ఉన్నాయి.

అద్దంలో చూచుకున్నాడు. నవ్వొచ్చింది. తను నవ్వేలోగానే ఇంకో రెండు గొంతులు, ఒకటి కిలకిల, ఇంకొకటి ఫెళఫెళ నవ్వాయి. ఆ నవ్వుకి లేచిన కొడుకు కూడా పకపక నవ్వాడు.

శంకరం గారికి ఒళ్ళు చచ్చిపోయినట్లయింది. దొంగతనం చేస్తూ పట్టుబడ్డట్టనిపించింది. బీరువాకింద చూశాడు, దూరిపోదామని. కోడిగుడ్డు దీపం ఉండే గూట్లోకి చూశాడు. అందులో ముడుచుకు కూర్చుందామని... ఒక్క క్షణం ఆగి ముగ్గురివంకా చూశాడు. ఒక్క పెట్టున తనూ నవ్వెయ్యడం ప్రారంభించాడు.

నవ్వులయిపోయాక, తన పంచె, చొక్కా యియ్యమని అడిగాడు భార్యని.

మీ కేం మతిపోయిందా అందామె.

మళ్ళా అంగవస్త్రం - తువ్వాలు కట్టుకుని, అరుగు మీద కుర్చీలో చేరాడు. శంకరంగారు -- సృష్ట్యాదినుండి ఏ పురుషుడూ దేనికీ పడనంతగా విరహతాపం పడుతూ.

మూడున్నర అయింది. రైలుకింక గంటన్నర పైముంది. ఎలా డబ్బు పుట్టించడం?

వీధి వెంట ఓ కుర్రాడు వస్తున్నాడు అట్టపెట్టెని తన్నుకుంటూ. వాడు తెలుసు శంకరంగారికి. పెద్ద ఊహ పోయింది. కుర్రాణ్ణి పిలిచాడు. తెగించాడు. "ఒరేయ్‌బాబు నువ్వు సుబ్బారావు గారింటికెళ్ళి అర్జంటుగా....అహకాదు, మా ఆఫీసు జవాను నాగన్నింటికెళ్ళి ఇక్కడున్నట్లుగా చిటెకెలో కేకేసుకురా, నీకు రేపు గాలిపడగ కొనిస్తా" అన్నాడు.

ఏకళ నున్నాడో వాడు సరేనని వెళ్ళాడు. మూడున్నర నుండి నాలుగుదాకా శంకరంగారి గుండెకాయ నిమిషానికి మూడువందలసార్లు కొట్టుకుంది.

నాలుగింటికి నాగన్న వచ్చి ఏం బాబూ అనగానే స్థిమిత పడింది.

"ఏవోయ్ నాగన్నా! నీకు పుణ్యం వస్తుంది. రేపు రూపాయొస్తుంది కాని, వెంటనే సుబ్బారావు గారింటికెళ్ళి అర్జెంటుగా అమాంతంగా ఒక్క యాభై రూపాయలు అడిగి తెచ్చిపెట్టు. రేపు ఆఫీసుకు రాగానే ఇస్తానని చెప్పు" అన్నాడు.

నాగన్న కళ్ళు పెద్దవిచేసి, "అంత డబ్బు నాకిత్తారా బాబయ్యా. తవరే ఒక్కడు గెల్లరాదూ?" అన్నాడు.

"వెళ్లనుకాని పంచె చొక్కా....దానికేంలే. నేచెప్పాననని చెబుదూ ఇస్తాడు."

"పోనీ సీటీ ముక్క రాసియ్యండి బాబూ"

"చీటీ. చీటీకదూ. మరే చీటీ....అవును చీటీ....కాని కాని వీల్లేదే మా యింట్లో....నా కర్జెంటు పనుంది. నువ్వెళ్ళి చెప్పు. కావాలంటే ఆయన్నే పట్టమ్మను" అన్నాడు శంకరంగారు కంగారుగా. లోపలికి తొంగిచూశారు. భార్య దగ్గర్లో లేదు.

పుణ్యం ఉంటుందనీ, జన్మలో మేలు మర్చిపోడనీ, డబ్బు మర్నాడే ఫిరాయించేస్తాడనీ, సంగతి తాపీగా చెప్తాడనీ, పుణ్యం ఉంటుందనీ, జన్మలో మేలు మర్చిపోలేడనీ పదేపదే మరీమరీ సుబ్బారావుకు చెప్పి ఎలాగేనా రొఖం జతపరిచి పట్టావలసిందని నాగన్నకి చెప్పి పంపాడు.

నాగన్న వెళ్ళిన క్షణంనుండి నాలుగూ నలభై ఐదు వరకూ ఆయన గుండె నిమిషానికి నాలుగువందలసార్లు చొప్పున కొట్టుకుంది.

ఇంట్లో పిండివంటలు పూర్తి అయిపోయాయి. మూట కట్టేసి, కొడుకూ కోడలూ ప్రయాణానికి సిద్ధమైపోయారు. భార్య పట్టుచీర

కట్టేసుకుంది. కొడుకు బండి తీసుకురావడానికెళ్ళాడు. ఇంకో పదినిమిషాలలో అంతా రైలుకి బయల్దేరుతారు.

నాగన్న సుబ్బారావు ఇంటికి వెళ్ళాడా? వెళ్తే ఆయన ఉంటాడా? ఉంటే డబ్బిస్తాడా? ఇచ్చినా, అది తనకి వేళకి అందుతుందా? అందినా భార్య కంటపడకుండా ఉంటుందా? కొడుకుకి కష్టం ఆదుకుని శంకరంగారు ఆదర్శపితగా నిరూపించుకుంటాడా?

గుమ్మంలోకి బండి వచ్చేసింది. సామాను పెట్టేస్తున్నారు, టైము చూసుకుని, శంకరంగారి భార్య ఆయన పంచె చొక్కా కండువా ఇచ్చేసి కట్టుకోమంది. శంకరంగారు కదల్లేదు. తను లోపలికివెళ్తే ఈలోగా కొంప మునుగుతుందని భయం. భార్య గదమాయిస్తోంది.

"మెడ బెణికింది. అర్జెంటుగా కాసిని నీళ్ళు కాచు. కాపడం పెట్టాలి" అన్నాడాయన హఠాత్తుగా బాధపడుతూ.

ఆవిడకి జాలేసింది. "పొద్దుట్నుంచి ఒక్కరూ ఆ పడక కుర్చీలోనే కూర్చున్నారాయె, బెణకదూ మరి." అంటూ లోపలికి వెళ్ళి కుంపటి రాజేసింది.

ఈలోగా నాగన్న సుబ్బారావింటికి వెళ్ళాడు. సందేశం అందజేశాడు కాషియర్‌గారికి అప్పిచ్చినా పువ్వుల్లోపెట్టి మళ్ళీ ఇవ్వగలరన్న ధీమాతో సుబ్బారావుగారు ఏభై రూపాయలూ నాగన్నకిచ్చి పంపాడు. నాగన్న వాయువేగ మనోవేగాలతో వచ్చి, శంకరంగారికి రొఖం అందించాడు. "నా కిత్తానన్న రూపాయేదిబాబూ?" అన్నాడు.

"రేపు రేపు రేపు. లేదు లేదు చిల్లర లేదు. రేపు రెండు. రేపు రెండిస్తా - పద పద పద" అంటూ శంకరంగారు ఆదరా బాదరా ఆ డబ్బూ పంచె, చొక్కా పట్టుకుని పడమటింట్లో కెళ్ళిపోయి తలుపేసుకున్నాడు.

*　　*　　*　　*

రైలొచ్చింది. నలుగురూ ఎక్కి కూర్చున్నారు - అక్కడకూడా శంకరం గారికి స్వేచ్ఛ లేకపోయింది - భార్య ఒక పక్క కోడలికి నీతులు నూరిపోస్తూనే తనని ఓ కంట కనిపెడుతోంది.

"అత్తయ్యా! మా అమ్మలేని కొరత తీర్చారు మీరు ఈ ఒక్క రోజులోనూ. మా పిన్ని ఇంత ఆప్యాయంగా నన్నెన్నడూ చూడ లేదత్తయ్యా. మీరు మా వూరు రావాలి. నెల్లాళ్ళపాటు ఉండాలి" అంది కోడలు హఠాత్తుగా.

శంకరంగారి భార్య ఉక్కిరి బిక్కిరై పోయింది కోడలి శీర్షాన్ని ఆఘ్రాణించింది. మెటికలు విరుచుకు "నా తల్లే" అంది ఉప్పొంగే ప్రేమతో. ఒక్క క్షణం ఆగి "ఏమండీ! కోడలుకి పువ్వులు కొనిద్దామనే నా లేదుగదా. వేళైనట్లుంది. చటుక్కునవెళ్ళి కాస్త దవనం మరువం నాలుగు చేమంతి పువ్వులూ పట్రండి." అంటూ ఓ పావలా తీసి ఇచ్చింది.

శంకరంగారు ఎగిరి గంతేశాడు.

"నువ్వుకూడా వెళ్ళరా-ఆయన బేరంచేస్తే వాడిన పువ్వులే వచ్చేది" అందావిడ.

"దారా నాన్నా" అన్నాడు శంకరం విడుదల అయిన ఖైదీలా.

పువ్వులు కొన్నాక, అంగీజేబులోనుంచి ఏభై రూపాయలూ తీసి కొడుకు జేబులో పెట్టాడు. "భద్రం నాయనా, కోడలికి చెప్పకు. అవస రానికుంచుకో, ఇంతకన్న ఏం చేయలేకపోయాను. తాపీగా పంపుతానులే" అనేసి కొడుకు జవాబు వినకుండానే రెక్కపట్టుకొని రైలుపెట్టె దగ్గరికి ఈడ్చుకొచ్చేశాడు.

రైలు కదిలింది.

రతీ మన్మథులు చెన్నపట్నానికి, పార్వతీ పరమేశ్వరులు స్వగృహానికి బయల్దేరారు.

ఒంపెద్దుబండిలో జేరగిలబడి కూర్చుని "అబ్బాయి మొహం అణా యిద్దేనంతయింది. బయల్దేరినపుడు వెనకనించి డబ్బు పంపుతా-నన్నారు కాబోలు. అవేం వల్లకాదు" అందావిడ హేళనగా.

శంకరంగారు ధీమాగా నవ్వాడు. "కోడలు పిల్ల మొహం కల కల లాడుతూ, కనబడింది. ఏమిటి సంగతి? తెగించి ఓ పావలా చేతులో పెట్టి గుప్పిటమూసి, జంతికలు కొనుక్కోమన్నావా?" అన్నాడు.

"పిల్లలు అవస్థ పడతారని నాకూ తెలుసు. అక్కడికి మీకే ప్రేమ ఉన్నట్లు నిన్నా ఇవాళా నా ప్రాణం తీశారు కాని, పావలా ఏం కర్మం, నిన్న మీరడిగిన యాభై రూపాయలూ, మిమ్మల్ని పువ్వులికి పంపినపుడు పిల్లచేతిలో పెట్టి గుట్టుగా దాచుకోమని చెప్పాను. అబ్బాయికి ఈ సంగతి రాయబోకండి. రేపే తగలేస్తాడు" అందావిడ విలాసంగా.

"అబ్బే. నేను రాసినా వాడలా అడగడులే." అన్నాడు శంకరం గారు గుంభనగా.

ప్రయోజకుడు

"శ్రీరస్తు శుభమస్తు కళ్యాణమస్తు: సర్వ సద్గుణసహిత సౌభాగ్యమస్తు" అంటూ, ఉప్పొంగే ఆ ప్రేమని ఆశీర్వచన రూపేణా ఉచ్చారణ చేశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు పద్మావతి నమస్కారం స్వీకరిస్తూ.

"రాజంటి మొగుణ్ణి పెళ్ళాడి పండంటి పిల్లల్ని కని వర్ధిల్లు తల్లీ!" అన్నది కామేశ్వరమ్మగారు.

"పార్వతీ పరమేశ్వరులవంటి వృద్ధ దంపతులు-మీ నోటిమాట చలవని ఏదో...." అంటూ ఊహల్లో మురిసిపోయింది సూర్యకాంతమ్మ గారు అవిడ తమ్ముడు రాజువేపు చూస్తూ.

తాళ ప్రమాణాన లేచారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు-- "చూశావే పిల్లా! నీతోపాటు నన్నూ ముసలాణ్ణిచేసి పారేసింది వదినగారు.... కిమ్మన వేం?....చెప్పు!" అంటూ భార్య కామేశ్వరమ్మగార్ని మోచేత్తో పొడిచారు.

కామేశ్వరమ్మగారు విసుక్కుంది, "బావుంది సరసం——మరీరోజు రోజుకి కుర్రచేష్టలు ఎక్కువయిపోతున్నాయి. ఇదెక్కడి అల్లరమ్మా! చిన్నాపెద్దా, సమయం సందర్భం లేకండా! ఏదో శాస్త్రం చెప్పినట్టుంది ....పెళ్ళీడు పిల్లముందర ఏమిటా మాటలు? మరీ ఇది కాపోతే...."

చిలిపిగా వెలిగాయి సుబ్రహ్మణ్యంగారి కళ్ళు. "చూశారూ వదినా ....మా కాముడుందే --స్వతహాగా చాలా మంచిదేనుమండీ—ఏదో అప్పుడప్పుడు కొంచెం తిక్క—అస్తమానూ నన్ను ఇలా రాసి రంపాన పెడుతుం దనుకునేరు! అన్నారు, సూర్యకాంతమ్మగారితో. ముసిముసి నవ్వులతో అటు తిరిగి తన భర్తవేపు చూసింది సూర్యకాంతమ్మగారు. ఈ గొడవలతో సంబంధం లేనివాడల్లే ఆయన సావకాశంగా చుట్ట కాల్చు కుంటూ, గబగబా పేపరు చదువుకుంటున్నాడు.

మళ్ళా ఇటు తిరిగింది.

"ఏదో బాబూ! మీ నోటి చలవన మా పద్మకి మా రాజిగాడు మూడు మూళ్ళూ పడేస్తే....ఏవఁనుకున్నారో గానీ వాడికి పద్మంటే పంచప్రాణాలూను. ఇది చూస్తే సవాలక్షగంధం చదువుతుంది వాడిమీద" అంది—దూరంగా బంగారుతండ్రల్లే బాచాల కొండల్లే కూర్చున్న రాజును చూస్తూ.

సుబ్రహ్మణ్యంగారి సతీమణి కామేశ్వరమ్మగారు అందుకుంది. "ఆఁ! మీకు పిచ్చికాని, దాని కిష్టమే ఉంటుంది.—బావనికాదని ఇంకె వడ్ని చేసుకుంటుందండీ — కాపోతే సిగ్గు — పిచ్చితల్లికి"

"ఆఁ!చాల్లెద్దూ! కబుర్ల కెక్కడికిలే—ఈ కాలం పిల్లలు మీ కన్నా నాలుగాకులు ఎక్కువ చదివారు. "ఫలానా మొగుడే" కావాలని ఢంకా మీద దెబ్బకొట్టి చెప్పగలరు తెలుసా! సిగ్గూ బొగ్గూ కుదరదు. నిన్ను నా కిచ్చి కట్టినట్టనుకున్నావా ఏం?" అంటూ పద్మవంక చూశారు సుబ్రమణ్యంగారు.

సరిగ్గా అదే సమయానికి పేపరు చదువుతున్న పెద్దమనిషి- పద్మ తండ్రి - మందహాసం చేశారు. తిరిగి చుట్ట నోట్లో పెట్టుకుని పేపరు తినటం మొదలెట్టాడు.

"పద్మ ప్రేమేగిపోయింది" అనేవాళ్ళు:- ఆ క్షణాన పద్మ అన్న మాట ఎవరేనా పరాయివాళ్ళు వినివుంటే. నిజమే! పద్మ అన్నదిది-

"రాజుగాణ్ణీ, గీజుగాణ్ణీ నేను చచ్చినా పెళ్ళాడను. నేను అప్పారావుని పెళ్ళాడుతా. నాన్నగారు కూడా సరే అన్నారు" అని.

"అవ్వ హవ్వ!" అన్నది సూర్యకాంతమ్మగారు.

తుళ్ళిపడ్డాడు పద్మ తండ్రి.

కామేశ్వరమ్మగారు విస్తుపోయింది.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు హాహాకారాలతో నవ్వటం ప్రారంభించారు.

ఆయన అంత హృదయపూర్వకంగా నవ్వి చాలా కాలం అయింది. ఆ నవ్వుకి పచ్చగా దోసకాయవలె, వెండిమీసాలతో నిండుగా వున్న ఆయన ముఖం ఎఱ్ఱగా అయిపోయింది. ఫాల భాగాన కణతలమీద రక్తనాళాలు ప్రస్ఫుటంగా కనబడ్డాయి. కంటనీరు తిరిగింది.

కామేశ్వరమ్మగారు కంగారు పడిపోయింది. బెంబేలెత్తిపోయింది. "ఏం ఓఘూయిత్యపు మనిషమ్మా!- ఏమొచ్చినా చిక్కే" అంటూ సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గాలి విసరటం ప్రారంభించింది.

నవ్వునించి సుబ్రహ్మణ్యంగారు త్వరగానే తేరుకున్నారు. అందరి మనస్సులూ తేలికపడ్డాయి.

"కంగారు పడ్డావుటే కాముడూ!" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు, "చూడండి వదినా——మా కాముడికి నేనంటే యెంత ప్రాణమో! సీతా సావిత్రీ - సువర్చలా - సుబ్బారావుగారి ఎంకీ, మా కాముడు ముందు తీసికట్టే-"

ఈ కొత్త ధోరణి ఎన్నడూ కనీ వినీ ఎరుగని కాంతమ్మగారు కొద్ది కంగారుపడింది.

పండు తమలపాకువంటి కామేశ్వరమ్మగారి శరీరం ఆపాద మస్తకం జలదరించింది. సంధ్యా సమయాన, ఎర్రని కాంతులతో వెలిగే ఆకాశఫలకాన సూర్యబింబంవలె, సిగ్గుతో కందిపోయి ఎర్రబారిన ఆమె విశాలమైన నుదురుపైన వెండి రూపాయంతటి కుంకుమ తిలకం ప్రకాశించింది. పండబారిన ఆమె శిరోజాలు ఆ అరుణరాగంలో పాలి పోయాయి. పాతిక సంవత్సరాల క్రితం తొలిసారి సిగ్గుతో వాలిన ఆమె సుందర, సువిశాల నేత్రాలు, ఆనాడు ఆమెలో తను చూచిన దేవతల అందం తిరిగి, ఈ క్షణాన, ఒకే ఒక ముహూర్తకాలంపాటు సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గోచరించాయి.

క్షణకాలం ముగ్ధుడై పోయాడాయన- తనభార్య సౌందర్యం చూసి.

"చాల్లెండి - ఎవరన్నా నవ్వి పోయేరు" అన్నది కామేశ్వరమ్మ గారు - చెంపకు చారెడున్న కళ్ళని సొగసుగా వాల్చుకుంటూ.

పక పక నవ్వారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు - నోరు తెరుచుకుని ఆశ్చర్యంగా తనవంక చూస్తున్న పద్మవంక చూస్తూ.

"ఏం పద్మ తల్లీ - రేపు నీ మొగుణ్ణి ఇలాగే గసిరిపారేస్తావే నువ్వానూ?"

పెంకె ఘటం పద్మ.

"లేదు తాతా.... మంచి మొగుడు దొరుకుతే గసరనులే. రాజుబావ లాటివాడు దాపరించాడా - గసరడం కాదు గదా, తంతానుకూడా" అంది.

"సిసలయిన ఆడదానివే నువ్వు ....నీ మాట నెగ్గించుకోవాలి గాని...."అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పద్మతల్లి కొంచెం చిరాకు పడింది ఈ ధోరణి చూసి. ఇక లాభం లేదు. "ఏమే పిల్లా! ఓ నీళ్ళు పోసుకేదుద్దాం-ఓ జడ ఏదుద్దాం....లేకపోతే

కాఫీ చెంబులు తొల్చి లోపల పడేద్దాం అనీ లేదుగదా .... ఊహూ పెద్దా పేరక్కలాగ తయారూ! తగుదునమ్మా అంటూ- చిన్నా పెద్దా లేకుండా- ఊఁ: కదలవేం?"

పద్మ కదిలే సూచనలేం కనపడలేదు. వాళ్ళ నాన్న కేవలం ధూమా నంద స్వామివలె చుట్ట కాలుస్తూ, తనలో తనే నవ్వుకుంటున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు చిన్న చిన్న కలహాలు పుట్టించడంలో అందె వేసిన చెయ్యి. సమయం చూసి చిటిక్క వేశారు చమత్కారంగా. "ఏవ మ్మోయ్ వదినా! కుర్రకుంక- దాన్నంటావేం! అదుగో వెనుక నుంచి భాగవతం ఆడించేది మీ ఆయన. అతగాణ్ణి అడుగు నిలేసి .... ఏమయ్యా ధూమానంద స్వామీ!....ఏం కథ?...."

"అలా గట్టిగా అడగండి బాబూ....అలా అడగండి...."

ధూమానందస్వామి చిరునవ్వు ప్రచురించాడు.

ఛర్రునలేచి వంటింట్లోకి పోయింది సూర్యకాంతమ్మగారు బాష్ప వేదం పఠిస్తూ.

పద్మ కిల కిల నవ్వింది.

సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గుర్తుకొచ్చింది.

"బానే కాముడూ....మన సుబ్బులు పోలిక లేదే పద్మకి? ....లేక పోవడమేమిటి! అంతా అదేనాయె! కనుముక్కు తీరూ కట్టూబొట్టూ మాట తీరూ—ఎటొచ్చీ పేరు తేడా అంతే....!"

కథకి ఉపక్రమించే సూచనలు కనబడ్డాయి సుబ్రహ్మణ్యంగారిలో కామేశ్వరమ్మగారికి.

"పనీపాటూ లేదా ఏమిటి మీకు—రైలు దిగి కథ మొదలెట్టా రపుడే కబుర్లు. కట్టి పెట్టి స్నానానికి లేవండి." కొంటెగా భార్య వేపు చూసి

కన్ను మీటి ఏం జరగనట్టే రామదాసు వైపు తిరిగారు. "ఏమోయ్! ఓ రామదాసు పంతులూ !ఓ! ధూమానంద స్వాములూ! ఇంకో చుట్ట పట్టుకు నిక్కడకు రావయ్యా—కథ చెప్తానూ. మాసుబ్బలక్ష్మి అచ్చం నీకూతురులాగే వుంటుంది. చిత్రంగా అయిందిలే దాని పెళ్ళి."

రామదాసుగారు దగ్గిరకు జరిగారు ఉషారుగా. పద్మ బాషెంపెట్టి వేసుక్కూర్చుంది శ్రద్ధగా.

'నేను లోపల కెడతా—మీరు కథలు చెబుతారో కచేరీలు చేస్తారో కానీయండి బాబూ"అని సాగదీసుకుంటూ లోపలకి సాగిపోయింది కామేశ్వరమ్మ గారు.

మంచినీళ్ళబిందె భుజాన పెట్టుకుని లోపలకొస్తున్న రామదాసుగారి తల్లి, కథ అన్నమాట వినబడగానే నిలబడిపోయింది.

'ఎప్పుడు రాక బాబూ! అంతా కులాసేనా? ఉత్తరం రాశారుగాదు.... అవునుగానీ పట్టపగలు కథ చెప్పుకుంటే పట్టపు రాజు చచ్చిపోతాడు. ఒక్క క్షణం ఉండు బాబూ" అంటూనే బిందె దింపి పట్టపు రాజుని భద్రంగా కొంగులో ముడేసుకుని బిందె పట్టుకు చక్కా పోయిందావిడ. "ఓ సూరీడూ ఏం చేస్తున్నావే"అంటూ.

ముసి ముసి నవ్వుల్తో చుట్ట అంటించి పడక్కుర్చీలో సాగిల పడ్డారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. ఇటు రామదాసుగారూ, అటు పద్మా కూచ్చున్నారు శ్రోతలుగా.

"అస లతగాడు రావడమే ఒక పెద్ద గాలీ వాన తంతుగా వచ్చాడు వూళ్ళోకి" అంటూ కథ మొదలుపెట్టారు అర్ధ నిమీలిత నేత్రులై పొగను చూస్తూ.

"వా డెవడూ? ఎక్కడకొచ్చాడూ? ఎందుకొచ్చాడూ? సరిగ్గా చెప్ప వయ్యా" అన్నారు రామదాసుగారు.

"అదే. ఏముందీ, నీ కూతురి పెళ్ళిసంగతి కదయ్యా మనం ఇప్పుడు గొడవ పడుతున్నదీ; నీ పెళ్ళాం-రాజు కిస్తానంటుందీ. నీ కూతురు పెుయిలరు అప్పారావంటుంది. నువ్వు మౌనేన కలహం నాస్తి అంటావు-ప్రయోజకుడని నువ్వనుకున్నవాడు దొరికేవరకూ.ఇంతకీ అంత ప్రయోజకుడైన వాడొస్తే నువిచ్చేదేవిటయ్యా? వాడే ఎగరేసుకు పోతాడు. నీ కూతురు వెంటపడుతుంది. అంచేత నేననే దేమిటంటే ఆ రాజూ కాదు ఈ అప్పారావూకాదు. బ్రహ్మ నిర్దేసించిన ఇంకో శోభనాద్రి ఊడిపడతాడు; దేగలా ఎగరేసుకు పోతాడు నీ కూతుర్ని".

"ఆ శోభనాద్రి బావుంటాడా?" అంది పద్మ.

"దేవుడు కలగచేసుకుంటే నీ ఆట లేమి సాగవులే" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"ఆవచ్చినవాడు బావుండకపోతే తన్ని తగలేస్తా వాణ్ణి" అంది పద్మ.

"అదుగో, అదుగో! సరిగ్గా సుబ్బలక్ష్మి అంతే. సుబ్బలక్ష్మి తెలీదయ్యా; జగన్నాథం కూతురూ? ఇలాగే వాగేది కుండ పగలకొట్టినట్టు చితకలాటి మొగుడు దొరికాడు దానికి. బతక నేర్చినవాడులే! బహులౌక్యుడు .... అదే. ఆ కుర్రాడున్నాడే, వాడు రావడం రావడం గాలివాన తంతుగా వచ్చాడూళ్ళోకి. నేను పొలం పన్లమీద అప్పటికి వారం రోజుల క్రితమే ఆ వూరెళ్ళాను. రెండు నెల్లు బివాజా వేగానుతే.

మరి కథ విను చెప్తా....

(సుబ్రహ్మణ్యేన ఉవాచః ఇదికథా ప్రారంభః)

"ఆ ఊళ్ళో - ప్రతి తెలుగు వూళ్ళోలాగే — మేడమీద తల ఉన్న ప్రతి ఆసామికీ, వాడికి ఉండుకునే ఆయొక్క భార్యకీ,కొడుక్కీ,

కూతురికీ, ప్రతి రెండో మనిషి జీవిత చరిత్రా కంఠతా పట్టి వల్లె వేస్తుంటే నేగానీ తోచదు. అందరూ కవులే! పోతన్న గారిని తల దన్నిన ఆసాములే కవిత్వంలో. తెలిసిన కబురికి నగిషీలు చెక్కి రంగులు వేసి మరీ ఇస్తారు పక్కవాడికి. నేను రెండు నెలలు పూర్తిగా బిచాణా వేశా నక్కడ.... అదే—నేను దిగిన వారంరోజుల్లో కామోసూ—రంగధాము డొకడు ఊళ్ళో దిగాడని వదంతులు లేచాయి.

"అతిథి మర్యాదలు చేసేనిమిత్తం బయలుదేరాం ఒకతండా. బెహరా హోటేలు పక్కన ఇంట్లో దిగాడన్నారు వార్తాహరులు. పోయి చూదుంకదా, కృష్ణమూర్తిగారి కొడుకు సుందర్రావు. పదేళ్ళ క్రిందటే కృష్ణమూర్తి పోయాడు. అతగాడు ఆస్తికన్న అప్పులు మిగిల్చి వెళ్ళాడు. అప్పటికి పన్నెండేళ్ళుంటాయి సుందర్రావుకి. పట్నంపోయాడు మేన మామతో....

"నోరు మంచిదైతే వూరు మంచిదన్నారు- వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ మంచి చేసుకుని చదువూ సంధ్యా నేర్చుకుని నాలుగురాళ్ళు తేవడం మొదలు పెట్టాడు పద్దెనిమిదో ఏటికే."

"ప్రయోజకుడైనాడందూ....స్వయం శక్తితో" అన్నారు రామ దాసు పంతులుగారు శ్రద్ధగా.

"నాలుగు రాళ్ళంటే ఎన్ని రూపాయలు తాతా....మరి ఇంటికి చాలేవీ?" అంది పద్మ కళ్ళు పెద్దవిచేసి.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు సాగిపోయారు.

"ఇల్లేముందీ ఒంటిపక్షి అయిపోయాడుగా.... ఇదుగో ఎంత ప్రయోజకుడైనాడయ్యా అంటే, రెండేళ్ళ కిందట తిరిగి స్వగ్రామం వచ్చి అప్పులాళ్ళెగరేసుకుపోయిన భూములు తిరిగి కొన్నాడయ్యా.... ఆఁ! ప్రయోజకత్వం అంటే అదీ !....సరే.... మేమంతా వెళ్ళాంగా—

పలకరించాం—మళ్ళా ఆ భూముల్ని కౌలుకిచ్చి ఓ నెల ఇక్కడ కాలక్షేపం చేసి పోదామని ఒచ్చాట్ట-పట్నం విసుగేసి. "ఆవకాయ,మాగాయ, మామిడిపండు తినాలని మనసు పోయిందండీ. పోతే—నా అన్నవాళ్ళు మీ వంటివారి మధ్య నాలుగు రోజులు గడిపి పోవాలనుంది అవ(టా అన్నాడు. కుర్రాడు చూస్తే దీపంలా వున్నాడు, ఆ యొక్క వినయం, ఆ వందనం, ఆ మాట ఒద్దిక— ఓహో! ఎన్నికైన కుర్రాడయ్యా"

"ఏం చదివాడేం" అన్నాడు రామదాసుగారు.

"ఎలా వుంటాడేం" అంది పద్మ.

"చామనచాయ. కాస్త పొడుగనే చెప్పాలి. బక్క పలచగా వుంటాడు. అందాలరాసి అననుగానీ మొగతనంలో వుండే ఆకర్షణ వుంది ఆ కుర్రాడిలో....కళ్ళున్నాయే కళ్ళు, కళ్ళజోడు వెనుక నుంచి చూస్తే ఆ కళ్ళలో ఆర్ద్రత గోచరిస్తుంది. కొద్దిగా, విశాలమైన నుదుటు. నూగు మీసం. సరే పట్టవాసపు క్రాపు జుత్తు, కళ్ళజోడూ, రిస్టువాచీ, కమామీషూ ఉన్నాయనుకో.........ఆడదాని కేడువారాల నగలన్నారు....ఇతగాడు ఏడు వారాలకీ ఏడుజెళ్ళ పధ్నాలుగు జతలచొప్పున మారుస్తాడు. ఓ! పరిమళాలు గుబాళించిపోతాయి. జోళ్ళే ఓచిన్న దుకాణం ఏర్పాటు ఉన్నాయి. భ్రష్టా జనుకునేవు సుమా నన్ను !.... రామదాసూ— ఒక్కటి చెపుతా విను.... నీవంటి సంసారి ఆ సమయంలో అతగాడిని చూశాడా-దుబారా దివాణంలా వుందా వ్యవహారం....అనేవాడు."

"పోన్లే ఇప్పుడు వింటున్నానుగా. ఇప్పుడంటా—శుద్ధ దుబారా వ్యవహారమే...."అన్నారు రామదాసుగారు చుట్ట ఆర్పేస్తూ.

"నువ్వు అనే దేమిటోయ్! అనాల్సిన వాళ్ళంతా అదివరకే అనేశారు. ఆ కుర్రాణ్ణి స్నానానికి వదిలేసి మేం బయటికొచ్చేసరికి గొల్లుమన్నారు—మా తండావాళ్ళు ఏకగ్రీవంగా."

"జోరుగా వుండే వ్యవహారం కుర్రాడిది" అన్నాడు అవధాన్లు కళ్ళుమీటుతూ.

"జోరా జోరున్నరా! కాకపోయినా అదేమిటోయ్ మరీ ఇదిగా పోతే — ఆ ప్రింకు చూశావూ — ఓ పాతిక జతలుండవూ గుడ్డలూ?" అన్నాడు జోగినాథం.

"జోళ్ళోయ్! జోళ్ళు! జోళ్ళమాట మర్చిపోయావు! రామరామ! అవొక బూటా — అదొక కాభోలీ జోడా-అదొక స్లిపర్సా — అదొక స్లిప్పరా — "అంటూ దండకం ప్రారంభించాడు — జోళ్ళ వివరాలు తెలుసుకున్న కోదండరావు.

"అవన్నీ సరేకాని—నాకు చిత్రంత్తం ..దెక్కడయ్యా అంటే--వంట వాణ్ణి తెచ్చాడయ్యా, వంటవాణ్ణి! ఇదేమైనా సంసారి లక్షణమేనా అని?.... వాళ్ళ నాన్న బతికున్నప్పుడు ఎంత పొదుపూ! ఎంత పొదుపూ!....గుట్టుగా వెళ్ళబుచ్చాడు కాలం." అన్నారు జగన్నాథంగారు;

"రామదాసూ! ఇదీ ధోరణి! నాకు జాలేసింది సుమా. రాకరాక కుర్ర వాడు సొంత ఇంటికొస్తే....పరోక్షాన్నే అనుకో....ఇలా దుయ్యబట్టం నచ్చలేదు నాకు.

"ఏమయ్యా వాడికి వంటరాబోతే నువ్వు వండి పెడతావా?" అన్నాను నేను.

"మహారాజులా! సోలెడు బియ్యం పడేసే నాథుడే లేడా ఇక్కడ!" అన్నాడు జోగినాథం.

అవధాని తగుల్కున్నాడు. "చాల్లేవయ్యా—దక్షతకి నిన్నే చెప్పు కోవాలి ముందర. కబుర్లకేం తియ్యగా చెప్పొచ్చావ్—!"అంటూ.

జోగినాథం మండిపడ్డాడు. "పోవయ్యా! నువ్వోనాడు సవ్యంగా మాట్లాదేవూ" "పోన్లే:...నేను మాటేనా అన్నాను.... నువ్వదీ లేదుగా.

ఇంతకీ ఎవ దేడ్చినా కుఱ్ఱవాడు, డబ్బు దుబారా చేసుకుంటే చిప్ప చేతి కొస్తుందనీ, వీడు మన కిష్టమూర్తి కుఱ్ఱాడనే నా ఇది."

"అందరి ఇదీ అంతేనయ్యా! ముందు ముందు పెళ్ళి గట్రా చేసుకుంటే, కొంపాగోడూ కట్టుకేడిస్తే ఈ ఎత్తున తూగగలడా అని" అన్నాడు జగన్నాథంగారు.

"ఏవఁయ్యోయ్! జగన్నాథం! పిల్లనిగానీ ఇవ్వాలనుకుంటున్నావేమిటి ఈ కుఱ్ఱాడికి?—ఎఱ్ఱగా బుఱ్ఱగా ఉన్నాడని మురిసి బోర్లాపడేవు" అన్నాడు జోగినాథం.

"అబ్బో? జగన్నాథం కూతురు—సుబ్బులయ్యా అది! అది మొగుణ్ణమ్మేస్తుంది తెలుసా!" అన్నా డవధాన్లు.

కామేశ్వరమ్మగారు లోపల్నుంచి ధనియాల కాఫీ తెచ్చింది. సుబ్రహ్మణ్యంగారు కథ ఆపారు.

"సుబ్బులు పెళ్ళిసంగతా?" అందావిడ.

"చిత్తం.... ఏం శలవండి...."అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"బావుంది! నోరెత్తడం భయంగా ఉంది బాబూ ఈ మనిషి దగ్గర. ఆ కాఫీ తాగి గ్లాసిలా పారేయండి. తొరగా తెమిల్తే నీళ్ళు తోలుపుతాను" అన్నదావిడ.

గ్లాసిచ్చి కథ సాగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు;

"వింటున్నావే పద్మా!........ఆ సుబ్బులుందే—అది నీలాటిదే". శుద్ధమొండి ఘటం. లాకాయి లూకాయిమనిషి దానికి పనికిరాడు.... ఉభయ గోదావరి జిల్లాలలోని మన్మధు లందరిలో ఒక్కడు కూడా నచ్చలేదు తెలుసా దానికి? ప్రతివాడికీ ఒంకపెట్టేది— అంత ఆడది అది....సరే

నయ్యా రామదాసూ! ఏవిటి చెప్తున్నానూ——ఆ——అదే మా గుంపు నలుగురూ ఆ సుందర్రావుని పట్టుకు ఏకిపారేశారు. సరే మెల్లిగా అందరం బెహరా హోటలుకి చేరాం....బెహరా హోటలు ఇద్దెన్లకి ప్రసిద్ధి. పెసరట్టుకు పెట్టిందిపేరు——కాఫీ నాటు రకం అనుకో. వరండాలోకి చేరాం అయిదుగురం——ఒక్కడికీ పనీ పాటూ లేదాయె తిని తిరగటం మినహా. ఉద్యోగం పురుషలక్షణం అన్నారు, గాబట్టి చదరంగం ఆడతారు వాళ్ళు. నాకు రాదనుకో. చూడ్డం బాగావచ్చు. సరే ఇద్దరు చదరంగానికి కూరుచున్నారు. మిగతా ఇద్దరూ సుందరావు ఆస్తి, ఆదాయవ్యయాల అంచనాలు వెయ్యటం ప్రారంభించారు. నేను ఇద్దెనుల ఆరగింపు మొదలెట్టాను. ఐదో ఇద్దెను మొదలెట్టబోతున్నాను. అయ్యరు ఊళ్ళో గోల ఏకరువు పెడుతున్నాడు.

తెల్లని సిలుకు చొక్కా వేసుకొని, గ్లాస్కోపంచ గూడకట్టు కట్టుకుని, చక్కగా తల దువ్వుకుని, సిగరెట్టుపెట్టి, అగ్గిపెట్టి పట్టుకుని వచ్చాడు సుందర్రావు. స్నానం గీనం చేశాడేమో-నవనవలాడిపోతున్నాడు జేగురుపాడు వంకాయలాగా. హోటలుకి పాలేరు కుర్రాడు దారిచూపించాడు కాబోలు; వాడికి వో అణాకాసు ఇచ్చాడయ్యా. అంతే ఇటు తిరిగి చిరునవ్వుతో పాకలోకి రాబోయినవాడల్లా——కొయ్యబారిపోయాడు. కారణం ఏమిటని అడగవేం?....వినూ....బురదరోడ్డుమీద పరుగెత్తే పాత లారీకి సడన్ బ్రేకు వేసినప్పుడు సంభవించే శబ్దంతో సరితూగ్గలిగినంత గట్టిగా కేరుతూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించారు....అవధానులూ, జోగినాధమూ జమిలిగా. ఆ యొక్క శబ్దం విని జగన్నాధం, ఆయొక్క దృశ్యం చూసి సుందర్రావూ-అతన్ని చూసి నేనూ వరుసక్రమంలో ఆశ్చర్యపోయాం. అరనిమిషం తరవాత జోగినాధం బొయ్యిమన్నాడు! "ఆ పాలేరు వెధవకి నువ్వు అణా ఎందుకిచ్చినట్టయ్యా పంతులూ...." అన్నాడు కనిష్టేపు గొంతుకతో. సుందరం గ్రహించాడు కథ. నవ్వాడు.

"ఆఁ, పనిమల్లే నా కూడా వచ్చి దారిచూపించాడని. ఏం తప్పా?" అన్నాడు అమాయకంగా. పాక అదిరేటట్టు నవ్వారు అందరూ. జోగినాథం జోరు హెచ్చింది.

"పాలేరాళ్ళందరికీ ఇలా అణాలు పారేస్తూ - "తప్పా" అని అడుగుతావూ? - తప్పూ ఒప్పూ ఎవడిగ్గావాలయ్యా! రేపు చేతికొచ్చేది-"

"చప్ నోరు ముయ్యి" అంటూ జగన్నాథంగారు చేతిలో ఉన్న శగటుని జోగినాథం నోట్లో పెట్టేశారు.... సుందరం మనస్సు చివుక్కుమంచి అనుకున్నాను, చిన్నబోయిన అతని మొహం చూసి.

"రావోయ్! రా! ఇదంతా మామూలే....పరవాలేదు రా" అన్నాను. నేను మహా పాతకాపయినట్టు. జోళ్ళు గుమ్మంలోపదిలి లోపలికి వచ్చి కూర్చున్నాడు సుందరం. మా వాళ్ళకి రెండు కళ్ళు చాలటంలేదు అతన్ని చూడ్డానికి. అంచేత వాళ్ళది వీళ్ళూ, వీళ్ళది వాళ్ళూ ఎరువుచ్చుకుని మరీ చూసేస్తున్నారు చొంగలు కారుస్తూ.

అయ్యరు ఇడ్లీ తెచ్చి పెట్టాడు సుందరం ముందు. "వారికి కూడా తెండి" అన్నాడు సుందరం: ఇడ్లీలు ముట్టుకోకుండా—మా చతుష్టయంలో చలనం కలిగింది. చిరునవ్వులు కూడా ఒలికాయి.

"అవ్వే ఎందుకు సుందరం బాబూ! డబ్బు దండుగా" అన్నాడు జోగినాథం.

"వృధా వ్యయం కాదండోయ్!"

"మేం పుచ్చుకున్నాం"

"అదీకాక మేం ఎలాగా భోంచేస్తాంగా"

"మేం భోంచేస్తామండి - ఎలాగా" అన్నాడు సుందరం మహా వినయంగా. ఆ తరువాత అందరూ కలిసి బ్రహ్మాండంగా నవ్వేరు....నవ్వు

పూర్తి అయేసరికి అయ్యరు ఇడ్లీలు వడ్డించడం, అందరూ ప్రోత్సహించి మొదటముక్క నమలడం జరిగిపోయింది..

"పెసరట్టు కాల్చనా బాబూ!" అన్నాడు అయ్యరు వేషం తగిలిన ఉషారుతో.

"నాకు ఉల్లిపాయ వద్దు. కాని అల్లం, పచ్చిమిరపా బాగా దట్టించండి" అన్నాడు అవధాని తక్షణం.

"నాకు మిర్చి వద్దయ్యోయ్! కారం పడదు. ఉల్లిపాయ బాగా తగిలించు"

"చూడయ్యరూ! నాకు పెసరట్టొద్దు గానీ, మళ్ళా ఇడ్లీయే పట్టా దాని బదులు...."

"అయ్యో! రామదాసు పంతులుగారూ!.... ఇత్యాదయః" అంటూ పక పక నవ్వడం ప్రారంభించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పద్మ మాత్రం తపీమని నిర్మొహమాటంగా ప్రశ్న వేసింది. "మరి మీరు నవ్వేస్తున్నారు గాదా - ఆ సుందరం అనేవారు రావడానికి ముందు మీ ఇడ్లీలు తినేస్తూ వాళ్ళ కిప్పించడమేదేం?" అంది.

రామదాసుగారు కళ్ళెర్రచేసి చూశారు పద్మవైపు. సుబ్రహ్మణ్యంగారు నవ్వుతూ జవాబిచ్చారు. "బాగా అడిగావమ్మా. చెబుతావిను, నే నావూరొచ్చిన రోజునే అయ్యరు దగ్గర ఖాతాపెట్టడం-వీళ్ళని మేపడం జరిగింది. ఆ తరువాత మాటల్లో చెప్పేశాను; "మొహమాటం కిమన్నాస్తి! సుబ్రమణ్యేన సన్నిధా" అంటూ అని "ఏమయ్యోయ్! నేను వూరికే బతిమాలలేనూ. మీకు కావల్సించల్లా నిస్సందేహంగా పుచ్చుకోండి" అన్నాను. నాల్రోజులు కామోసు మామూలుగానే పుచ్చుకున్నారు.

"ఏమిటో! మీచేత ఇలా బోలెడు వ్యయం పెట్టించడం మాకేం బావులేదు" అన్నా రొకరోజుని ప్రేవున తేనుస్తూ.

"దాని కేముందయ్యా! నాకు లేని రోజున మీరు పెడుదురుగాని. అంటే ఇపుడు మీకు లేదనికాదు.... పోనీ మీ కంత "మరీ" యిదిగా వుంటే రేపొద్దుటినించీ మీరునాకుపెట్టండి! మనలో మనకేమిటయ్యా!అన్నదమ్ము లంటివాళ్ళం—" అన్నాను. మర్నాడు వాళ్ళు రాలేదు. తరవాత వచ్చినా పుచ్చుకోడం మానేశారు. రేపొద్దున్న నిజంగానే నాకు పెట్టాల్సొస్తుం దేమోనని వాళ్ళ భయం. అంతే-నేను మళ్ళా బతిమాల్లేదు సుమీ....

"అయ్యా సుబ్రహ్మణ్యంగారూ! మీరు మరోలా అనుకోవద్దు కుర్ర దేదో అంది" అని సద్దెయ్య బోయాడు రామదాసుగారు.

"బావుందయ్యోయ్! అంటే మాత్రం తప్పేముంది! మనిద్దరి కంటే అదే నయం. ఉన్నమాటంది. కానీలే. కథ విను-సరే కాఫీలయ్యాక చదరంగంమీద సరదాపడ్డాడు సుందరం. ఆటమీద కబుర్లలో మావాళ్ళ విషయం కనుక్కున్నారు. సుందరం బియ్యే దాకా చదువుకున్నాట్ట. ఏదో చిన్న వర్తకంపెట్టి బాగుపడ్డాడు. కష్టపడి పైకొచ్చాడు కాబట్టి యిప్పుడు వీలైనంత సుఖపడ్డానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడేమో ననిపించింది నాకు. "నా" అన్నవాళ్ళు లేరు. ఏదో ఉన్నవూరుచూసి, సొంత కొంపలో నాలుగురోజు లుండి పోదామని వచ్చాడట. ఆఁ!....ఇదీ కథ. ఈ కథ చెప్పేలోగా అతని సిగరెట్టుడబ్బాలో ఇరవై సిగరెట్లు ఉఫ్‌మన్నాయి. "మొత్తంమీద ఎలాగేనా గోల్డు ఫ్లేకు బహు పరిమళమయింది. సుమండీ" అన్నాడు అవధాన్లు డబ్బాలోంచి మరొకటితీసి నోట్లోనూ మరోరెండు జేబుల్లోనూపెట్టుకుంటూ. సాయంత్రానికి చెరువుగట్టునా. రచ్చబండ దగ్గిరా. కరణంగారి అరుగు మీదా ఈ రంగధాముడి విషయమై అత్యున్నత స్థాయిలో వాగ్వివాదాలు జరిగాయి. జోగినాధం, జగన్నాధం. అవధాన్లు, కోదండంతో కూడుకున్న చతుష్టయం కూడా ఈ చర్చల్లో పాల్గొంది. తీవ్రంగా నిరసించారు సుందరం పోకిళ్ళని. ఇలా తమందరికీ యిడ్లీలూ కాఫీలూ యిప్పించడం, తమచేత

సిగరెట్లు తగలేయించడం-ప్రయోజకత్వం కాదన్నారు. బాగుపడి పైకొచ్చే లక్షణం సుతరామూ కాదన్నారు.

తమాషా ఏమిటంటే మర్నాడు పొద్దున్న నేను బెహరా హోటలు దగ్గర కెళ్ళే సరికి జోగినాథం, సుందరాన్ని-యింటి కెళ్ళి పిల్చుకొచ్చాడు స్వయంగా. అందరం చేరాం. తిరిగి యిడ్లీ వ్యవహారం-కథా కమామీషూ ప్రారంభం అయింది. సరే ఆ పైన చదరంగం. రెండాటల తరువాత డబ్బుల మీద ఆట ప్రారంభం అయింది. చతుష్టయం నలుగురూ వరసగా ఆడారు సుందరంతో, ఆటకి పావలా చొప్పున. కాఫీలకు రూపాయి, పం దేలకి రూపాయి ధారపోసుకున్న సుందరం, నవ్వుతూనే యింటికెళ్ళడం చూసి చతుష్టయానికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది.

"చూశావోయ్ వాడికి! ఎంత నిర్లక్ష్యం! ఎంత నిర్లక్ష్యం!!" అన్నాడు అవధాని.

నిర్లక్ష్యం అంటా వేమిటోయ్!పొగరను - పొగరు!"

"ఇంకా మెల్లిగా అంటా వేమిటి!"

"అయిన కాడికి డబ్బు గెల్చి వాణ్ణిలా తిట్టుకున్నారు. నాకు వళ్ళు మండింది సుమీ!

"మెల్లిగా అనకపోతే గట్టిగా అంటాడయ్యా! ఒకవేళ వింటే ఆ కుర్రాడు రేపు రాడేమో!" అన్నాను. ఛర్రుమని లేచాడు జగన్నాధం "మే మన్నదాంట్లో తప్పేముందండీ? తనసత్తా ఎదరు సత్తా తెలిసి ఆడద్దూ? డబ్బులున్నాయని ఊహూ ఎగబడ్డమే!" అని.

జోగినాథం అందుకున్నాడు "చూశాను చూశాను. మూడుపావలాలు పోయాకయినా కళ్ళు తెరుస్తాడేమో! ఆట మానేస్తాడేమోనని.అబ్బే!"

"అవి పావలాలనుకున్నాడో చింతపిక్క లనుకున్నాడో" అన్నా డవధాని.. ఏమనుకుంటేనేం! మర్నాడు ఇడ్లీలకీ కాఫీలకీ అంతా తయార

య్యారు. పైగా జోగినాథం బావమరదీ అవధాని మేనల్లుడూ కూడా వచ్చారు.

"అబ్బో! వాళ్ళ కెందుకండీ—చద్దివణ్ణం తిన్నారు"అన్నారు యుగళంగా. సుందరం నవ్వాడు—

"అబ్బ పిల్లబుగదండీ" అని.

"వెర్రి వెధవ—" అనుకున్నారు పెద్దలు.

మళ్ళా చదరంగం ఆడారు. సిగరెట్లు విరివిగా వెలిగాయి, జోగినాథం, దక్కను పెట్టి పల్లీకున పెట్టేశాడు-ఎవడూ ముట్టుకోడనే ధీమాతో. సుందరం చిత్తుగా ఓడిపోయాడు నాలుగుపావలాలూ.

ఊరు గగ్గోలెత్తిపోతోంది—రోజూ అలా రెండురూపాయలు తగలవేసే రంగధాముణ్ణి గురించి. ఇంతేకాదు సుందరం గురించి, ఘోరాతిఘోరమైన పుకార్లు ప్రచారంలో కొచ్చాయి. ముష్టివాళ్ళకి అణా బేడా యిచ్చెయ్యడం, యాయవారం ఆయన్ని సుష్టుగా మేపి పైగా యింటికి పప్పులూ ఉప్పులూ ఇచ్చిపంపడం, పాలేరాళ్ళకీ బడిపంతుళ్ళకీ చొక్కాలూ పంచెలూ ఇచ్చెయ్యడంవంటివి.

"నాకు ఆవకాయ చాలా యిష్టం" అన్నాడు సుందరం ఓనాడు. జగన్నాథంగారు ముందు కురికి చవకలో మాగాయి, ఆవకాయి, మెంతికాయి, నిమ్మకాయి వారి ఆడవాళ్ళచేత పెట్టించి యిచ్చేశారు. ఈ హడావుడిలో, రాకపోకలలో, సుందరం సుబ్బలక్ష్మిని చూడ్డం, పలకరించడం జరిగిపోయింది.

గొల్లుమంది యావత్ప్రజానీకం ఈ వార్తవిని. జగన్నాథంగారి సుబ్బులు సుందరాన్ని పెళ్ళాడుతుందని వార్తలు బయలుదేరాయి. నీలాటిరేవుదగ్గరా, నూతి చప్టాలచుట్టూ, సోమయాజులుగారి చావిట్లో, బహిరంగ సభలు జరిగాయి. పడకగదుల్లో దంపతులు కష్టసుఖాల బదులు సుబ్బలక్ష్మి

సుందరీయం ప్రబంధపఠనం చేసుకునేవారు. సుబ్బులుని తమ తమ కొడుకులకి చేసుకుందామని ఆశలు పెట్టుకున్నవాళ్ళు మండిపడ్డారు. "ఈ పెళ్ళెలా జరుగుతుందో చూస్తాంగా" అన్నారు పెద్దలు.

"కులం గోత్రం సరిపోతేమాత్రం, మనవాడికన్న వాడేం పొడిచేవాడంట?" అన్నారు.

"డబ్బు స్వామీ డబ్బు! ధనమూలమిదం జగత్" అన్నారు.

"ఆఁ ఏం డబ్బులెద్దూ! వెధవడబ్బు, డబ్బుటయ్యా శాశ్వతం; కుక్కని తంతే రాల్తుంది డబ్బు" అన్నాడు ఉమ్మాయి.

"అంతే అంతే! మాట శాశ్వతం. హరిశ్చంద్రుడి కంత పేరెందు కొచ్చిందీ? మాట—డబ్బు కూడా పట్టికెళ్ళాడా ఏం!" అన్నాడు తుమ్మాయి.

"తగ్గవోయ్! ఆ మాటకొస్తే హరిశ్చంద్రుడు పేరుమాత్రం మూటకట్టుకు పోయాడా? డబ్బు ఇక్కడే వుండిపోయింది. పేరు ఇక్కడే వుండి పోయింది" అన్నాడు రణపెంకి జగ్గాయ్.

"రాలుగాయి వెధవా! ఎంత మాటన్నావ్!" అన్నారు ఉమ్మాయీ, తుమ్బాయీ. మర్నాడు జగ్గాయి పట్నంలో పెద్దాసుపత్రికెళ్ళారు— విన్నావా రామదాసూ;

ఇంక ఇటు చూస్తే పెంకిభడవా, సత్యభామా, దొరసానీ,గయ్యాళి గంపా అనే నామాంతరాలు గల సుబ్బలక్ష్మి—అదేం చిత్రమోగానీ— సుందరాన్ని చూస్తే సిగ్గుపడ్డం మొదలెట్టింది! ఆ మధ్య దాపున్నవాళ్ళే— ఇద్దరు ముగ్గురు హృదయాలూ అవీ సమర్పించబోతే నడికుప్పెక్కి ఆడి పోయింది. "అప్రయోజక వెధవా" అని మొదలు పెట్టి యిటు మూడు తరాలూ అటు మూడు తరాలూ ఆడిపోసింది. సుబ్బుల్ని చేసోక్కడానికి ప్రద్యుమ్నుడో వాడిబాబు అష్టనుడో లేక మెత్తగా తన్ని నెగ్గుకు రాగల

ప్రయోజకుడు ఏ మారీచుడో శిశుపాలుడో దిగిరావాలి అనుకునే వారంతా. వాళ్ళమ్మానాన్నా బోల్డు బెంగపడేవారు. అంతే గాదయ్యా మరీ! పెళ్ళీడు పిల్లా! గుండెల్లో కుంపటీ అన్నారు. ఇటు దానికి చూస్తే ఉభయ గోదావరి జిల్లాల్లోని ఆంధ్ర వీర యువకుల్లో ఒక్కడూ నచ్చడాయె. ఆ! అదుగో అలాటి సుబ్బులు కాస్తా పట్నంనుంచి ఊడిపడ్డ సుందరరావుని చూసి సిగ్గుపడ్డం మొదలెట్టిందంటే చిత్రంగాదూ. అతగాడిలో ఏం ప్రయోజకత్వం కనబడిందో ఆవిడకి! పైగా అక్కడితో ఆక్కుండా వాళ్ళింట్లో వంకాయ కూరో, మామిడికాయ పప్పో ఏదో వోటిచేసి రోజూ సుందరం ఇంట్లో ఇచ్చొచ్చేది.

రానురాను జనం ఈ విషయంలో రెండు పార్టీలయి పోయారు. అయితే గియితే ఈవివాహం ఆమోదించే వాళ్ళొక పార్టీ, కూడదనే వాళ్ళు రెండోపార్టీ-ఏదీ ఓచుట్టందుకో రామదాసూ—చేత్రోలు పొగాకా ఏమిటి-

చుట్టంటించి ఒక్క నిమిషం ఆగి ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో కథ సాగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

'చివరికి పరిస్థితులెలా పరిణమించాయంటే — ఆ పార్టీల వాళ్ళు ఒకళ్ళ నొకళ్ళు తన్నుకునేందుకు సిద్ధమయారు రహస్యంగా. గూఢచారి ఋలుకూడా బయల్దేరారు. కామాక్షమ్మ, సుబ్బులూ, సుందరం మాట్లాడుకోడం చాలామాట్లు వింది. ఆవిడని చాలా నిరుత్సాహ పరచాయవి. ఆవకాయ, జగన్నాథం నిద్రా, లేసులల్లిక, ఆనపకాయ హల్వా గురించే వాళ్లు మాట్లాడుకునేవారు-పెదవి విరిచిందావిడ నీలాటి రేవ్వరో.

హఠాత్తుగా పిడుగువంటి వార్త వచ్చిపడింది. దాంతో జనం నిద్రా హారాలు వర్జించారు. అందరికీ మతులు పోయాయి. దీన్ని గురించిన కబుర్ల లోటీ ఏకాహాలూ సప్తాహాలూ జరిగాయి. కొట్టుకోడానికి సిద్ధమైన

రెండుపార్టీలవాళ్ళూ ఈదెబ్బతోటి ఏకాభిప్రాయాని కొచ్చేసి స్నేహితులై పోయారు. ఎవరో కవి అన్నట్టూ. "వెయ్యేల?"- ఆ వూళ్ళోపిల్లా మేకా, తాతా అవ్వా, రాయీ రప్పా కూడా ఏకమై, జాతిమత, ధనిక దరిద్ర, స్త్రీ పురుష, సత్ అసత్ విచక్షణ ఎంతమాత్రం లేకుండా ఏకగ్రీవంగా ఒక తీర్మానం చేశారు.

"సుందరం వెర్రివెధవా, నిష్ప్రయోజకుడూ కాబట్టి చిప్పచేతి కొచ్చి తీర్తుంది! అంచేత సుబ్బుల్ని వాడికివ్వకూడదూ" అని. రామదాసూ, ఇంతకూ అంతటి ఘోరమైన ఆ వార్త ఏమిటని అడగపేం? చెప్తావిను ఆ వార్త యిది; "సుందరం తుమ్మాయికి ముప్పావలా అప్పిచ్చాడు." నవ్వకు నవ్వకు తుమ్మాయంటే ఎవడో నీ కేం తెలుసు. వూళ్ళో వాళ్ళ నడుగు చెబుతారు.

వార్త వినగానే, "అవ్వ హవ్వ" అన్నారంతా, సుందరంమీద జాలిపడ్డారు. అతన్ని అసహ్యంచుకున్నారు. వేళాకోళం చేశారు. జోగి నాధం, అవధానీ, కోదండం, సుబ్బలక్ష్మి తండ్రి జగన్నాధం తాండవమాడిపోయారు. వార్త వినగానే "మా పరువు మంట కలిసిం". దన్నారు. జగన్నాధం హుటాహుటిని సుందరం యింటికెళ్ళి మండిపడ్డా డతని మీద.

"ఏమండీ అంత తప్పా ఇవ్వడం!" అన్నాడు సుందరం అమాయ కంగా.

"తప్పా! తప్పున్నరా! రామ రామ! చూస్తో చూస్తో వాడికెలా యిచ్చావయ్యా? తిరిగి ఇస్తాడనే?" అన్నాడు వెనకనే వచ్చిన జోగినాధం.

"ఎంతో కష్టంలో వుండి అడిగాడు - ఎందుకివ్వడేం?"

"ఆ మాత్రం మాకు తెలీదయ్యా? ఈ వూళ్ళో ఒక్క పిట్ట - ఒక్క గింజ, వాడికి అప్పివ్వదు తెలుసా? తుమ్మాయి అప్పులెగేస్తాడనే విషయం ఈ ఊరి పాపాయిలక్కూడా తెలుసు."

"ఎవ్వరూ అప్పివ్వలేదుకదా! వాడు తిరిగి తీర్చడని మీ కెలా తెలుసు?" అంటూ అడ్డు ప్రశ్న వేశాడు సుందరం.

"తిమ్మన్న పేరు వేరే చెప్పాలా ఏమిటయ్యా! మొహం చూస్తే తెలీదూ! హవ్వ వాడు నీకు అప్పు తీరుస్తాడూ! వేశాడులే టోపీ. తిలోదకా లిచ్చుకో సద్బ్రాహ్మడిని పిలిచి."

సుందరానికి పౌరుషం రేకెత్తుకొచ్చింది.

"సరేలెండి. అందరూ ఇవ్వక పోయినా నేను యిచ్చానన్న విశ్వాసంతో నాది నా కిచ్చేస్తాడు" అన్నాడు.

"ఆఁ! ఇస్తాడిస్తాడు" అని వెక్కిరించాడు కోదండం.

"సుందర్రావు పంతులూ! వాడు నీకు తిరిగి ఆ ముప్పావలా అప్పు తీర్చేస్తే నా కుడి చెవి కోసిస్తా" అన్నాడు జోగినాథం.

"నీ కుడి చెవి నాకెందుకు" అన్నాడు సుందరం.

ఈలోగా అవధాని వెక్కిరించాడు; "ఒస్సీ! చెవి కోసిచ్చేవాడివి నువ్వేనయ్యా! చేవుంటే డబ్బు కాయి పందెం....ఏమయ్యోయ్! సుందరం! —కబుర్లు కాదు. నువ్వు గాని వాడి దగ్గర ఆ అప్పు వసూలు చేస్తే నేను రెండు రూపాయలు పందెం ఓడిపోతా. ఇందుకు సాక్షి సుబ్రహ్మణ్యం గారే." అంటూనే రెండు రూపాయలు నా చేతిలో పెట్టాడు. సుందరం పక పక నవ్వి "సరే కానీండి" అన్నాడు.

ఈమాటు జోగినాథం బెదిరించాడు. "ఓడిపోతావు సుందరం, మానుకో నీ పందెం, లేకపోతే నేనుకూడా కాస్తా" అంటూ.

"కాయండి. ధైర్యమున్న వాళ్ళంతా కాయండి. చేతనైనంత కాయండి" అన్నాడు సుందరం.

"అప్పు వసూలు చెయ్యడాని కాఖరురోజు పౌర్ణమయ్యోయ్! ఇవాళ సప్తమి. జ్ఞాపకముంచుకో." అంటూ జోగినాథం మూడు రూపాయలూ, కోదండం మూడు రూపాయలూ కాశారు.

"చూడు సుందరం! నువ్వు కుర్రాడివి. ఏదో నిన్ను వెర్రివాణ్ణి చేసి డబ్బు దోచుకోడం నాకు సుతరామూ ఇష్టంలేదు. కానీ నీకు నీతి పాఠం చెప్పడానికి నేను కూడా కాస్తున్నా. అయిదు రూపాయలు. సుబ్రహ్మణ్యంగారూ!— ఇంటి కెళ్ళి డబ్బు తెచ్చిస్తా" అన్నాడు జగన్నాథం. ఈలోగా కబురందుకున్న కరణంగారు రెండూ, మునసబుగారు మూడూ, జగ్గయ్య పావలా తెచ్చారు పందేనికి."

చుట్ట కొంచెం ఘాటుగా పీల్చి అవతల పారేశారు సుబ్రహ్మణ్యం గారు. గొంతు సరిచేసుకున్నారు.

"రామదాసూ! చేసిన పాపం చెబితే పోతుందంటారు. అణా డబ్బులకి గొల్లుమనే పల్లెటూర్లో రూపాయిలకి రూపాయిలు ఇంత మంది పందెం కాసేస్తూంటే నాకూ మనసు పుట్టింది సుమా! "నేనో రూపాయి కాశాను సుందరం" అన్నా జంకుతూ. పందాలు మొత్తం పదహారుం బావలా చేరింది నా దగ్గరికి. సుందరం వెంటనే లోపలికెళ్ళి, పదహారుం బావలా తెచ్చి, నా దగ్గర ముడుపుంచాడు— ఆనక పేచీలు రాకుండా.

ఊళ్ళో ఊసుపోని వాళ్ళందరికీ ఉషారు హెచ్చింది. తుమ్మాయి బహు జాగ్రత్తగా తిరుగుతున్నాడు సుందరానికి మొహం చాటేస్తూ. సుందరం మాత్రం నిర్విచారంగా పూలరంగడల్లే నిశ్చలంగా తిరిగేవాడు. మామూలుగానే బెహరా హోటలు, చదరంగం తతంగం సాగిపోతోంది. అంతకన్న మామూలుగా సుబ్బులొస్తూ పోతూ వుంది సుందరం ఇంటికి.

అంతా బావుందిగానీ, ఈ చివరిది ఎవరికీ నచ్చలేదు. ఏది - ఈ సుబ్బులుకి సుందరంమీద మోజు. "ఇదంతా అసలు జగన్నాథం దగ్గరుండి సాగిస్తున్నాడు." అన్నారు పెద్దలు. ఓనాటి సాయంత్రం కరణం గారి అరుగుమీద పేకాట సందర్భంలో జగన్నాథాన్ని నిలేసి అడిగేశారంతా. "ఏమయ్యోయ్, నీ కూతుర్ని ఆ పూలరంగడి కిస్తావనుకుంటున్నారు ఊళ్ళో. నిజమా ఏమిటి కొంపతీసి!" అని.

తారాజువ్వలా లేచాడు జగన్నాథం:—"ఎవడన్నాడయ్యా! అసలు అన్నదెవడూ అంట. వాడిది గుండా చెరువా! ఏమయ్యోయ్ ఒకటే లెక్క. నా కూతుర్ని పాలేరాడికిస్తే ఇంకా సుఖపడ్తుంది. చూసి చూసి ఈ మిడి మిడి రంగడికా యిచ్చేది నేను! నిష్ప్రయోజకుడు. కానీ దాచుకోడం చాతకాదూ: పైగా ఆట రాకపోయినా పెద్దాళ్ళతో చదరంగం ఆడి పందేలు కూడానూ! పోన్లేవయ్యా. అవన్నీ వదిలెయ్. ఆ తుమ్మాయిని - ఆ దగుల్బాజీ తుమ్మాయిని నమ్మి ముష్టావలా అప్పిచ్చిన వెంగళాయిని నా అల్లుడుగా చేసుకుంటానూ! ఛూసి చూసి! - పావలా! అర్థా! ముష్టావలా ఆయె!" అంటూ చిన్న కథాకళీ నృత్యం చేశాడు.

అంతవరకూ నిరాహారంతో పరితపిస్తున్న ఆ వూరిప్రజలు పథ్యం పుచ్చుకోడం ప్రారంభించారు ఆరోజునుంచి - సుబ్బులక్ష్మిని సుందరాని కివ్వడం కల్ల అనే ధీమాతో, ఇంక తుమ్మాయి కథకూడా తేలిపోతే నిద్ర కూడా పోవచ్చు. ఆ యొక్క వాన చినుక్కోసం నోరు తెరుచుక్కూచున్న ముత్తెపు చిప్పలాగా, గడువురోజు పౌర్ణమి కోసం జనం ఎదురు చూడ సాగేరు.

"వేయికళ్ళతో కనిపెట్టి చూసేవారు తుమ్మాయి రాకపోకల్ని. సుందరం తుమ్మాయి ఇంటికెళ్ళనే వెళ్ళడు. ఓరోజు సుందరం షికారుకు బయల్దేరాడు. ఓ సందుమలుపు తిరిగేసరికి ఆ సందులోనే ఒక ఇంట్లో నుంచి బైటికొస్తున్నాడు తుమ్మాయి. సుందరాన్ని అల్లంత దూరంలో

చూడగానే పులిని చూసిన లేడల్లే ఛంగున పరిగెత్తాడు. సుందరం తరిమాడు. ఇద్దరూ కలిసి బోల్డు సందులంబడ పరిగెత్తారు. శివాలయం దగ్గర కొచ్చే సరికి సుందరం అలిసిపోయి ఇంటి దారి పట్టాడు తరమడం మానేసి.

కళ్ళు మూసుకు పరుగెత్తుతున్న తుమ్మాయి మాత్రం శివాలయం చుట్టివచ్చి అనుకోకుండా, హఠాత్తుగా ఆ సందు మొనలో సుందరాన్ని ఢీకొన్నాడు. ఇంక పరుగెత్తడానికి వీల్లేదాయె. ఆడా మొగా అరుగులమీద కెక్కిపోయి చూస్తున్నారు దొమ్మరిసాని గారడీ చూసినట్టు. జగన్నాధం గారు శివాలయం గోడమీద కూచుని గుడ్లు మిటకరిస్తున్నారు.

"ఏవండోయ్ సుందరంగారు! నమస్కారం! ఎక్కడికి బయల్దేరారు? షికారు కాబోలు—హెహ్హె ....!" అన్నాడు తుమ్మాయి—అప్పుడే సుందరాన్ని చూసినట్టు.

"నమస్తే" అన్నాడు సుందరం నిశ్చలంగా.

"కులాసేనా ?" అన్నాడు తుమ్మాయి యథాలాపంగా.

"ఆ ! కులాసాయే. మీరు కులాసాయేనా ?"

ఏడుపు మొహం పెట్టాడు తుమ్మాయి. "ఏవిటోనండి ఏం కులాసో! వంట్లో చూస్తే బాగులేదు. కీళ్ళవాతం ! అడుగుతీసి అడుగెయ్యలేకపోతున్నా! ఇంటో చూస్తే ఆవిడకి జ్వరం. పిల్లలకి కురుపులు. బియ్యపు గింజలేదు. అయ్యా ! ఏం చెప్పమన్నారూ ! ఇంక అటు చూస్తే మామిడితోట అపుడే పండు ముఖం పట్టింది. దొంగ భయం. పక్షి భయం. అయ్యా ! ఆ పండు మిగల ముగ్గిలోగా దింపాలి—అమ్మాలి. ఇంట్లో పొయ్యిమీద కుండ ఎక్కాలి."

"అయ్యో పాపం !" అన్నాడు సుందరం.

"ఎంత మాటెంతమాట ! హిహిహ్హి — సుందరం బాబూ.

వయసుకి చిన్నయినా ఘనమైన మనసు బాబూ నీది. ఎంత దయ! ఎంత దయా! అచ్చం ముమ్మూర్తులా మీ తండ్రి క్రిష్ణమూర్తిగారిని పోలావు. చచ్చి స్వర్గాన్నున్నాడు మహారాజు, ఏవిటో!....ఆc! అన్నట్లు చూడుబాబూ నీకు గుర్తుందో లేదోగాని నాకుంది సుమీ. అహర్నిశలూ నిద్రపోను. నేనూ మా ఆవిడా వూహలా ఒకటే ఇదై పోతూవుంటాం మీ ఇది తల్చుకుని. ఆc! చూడుబాబూ! తెలుసునా సంగతి? మరేం లేదు: కూలీల్ని మాట్లాడాను, ఒక్క మూడురూపాయలప్పిస్తివా—అది వాళ్ళ ఎదాన్న పారేసి పండు దింపించేసేస్తే పట్నం పంపిస్తా అమ్మకానికి. చేతికొచ్చిన కూడు చెడిపోతూంటే మనసొప్పుతుందా బాబూ మరీ? మరోకటి పట్నం నుంచి డబ్బొచ్చేదాకా నువ్వాగక్కర్లేదు. బాగా పండబారినపళ్ళు ఒక వంద ఏరి, ఈ ఊళ్లోనే నీ కళ్ళెదురుగుండా అమ్మిపారేస్తా. నీ డబ్బు నీకు పువ్వుల్లో ముడిచి యిచ్చేస్తా. బాబ్బాబు ఈ సారి కాదుకో! నా తండ్రి నా తండ్రి" అంటూ ప్రాధేయపడ్డాడు తుమ్మాయి.

ఒక్కక్షణం ఆలోచించాడు సుందరం. ఇటు చూస్తే దీనావస్థలో ఉన్న తుమ్మాయి. అటు చూస్తే తనవంక ఆత్రుతగా— తన జవాబుకోసం ఎదురు చూస్తున్న అశేష ప్రజానీకం . బుద్ధుడు గుర్తుకొచ్చాడు, హామ్లెట్ కనపడ్డాడు....అటా ఇటా? ఇటా అటా ....

"గబుక్కున జేబులో చెయ్యి పెట్టి మూడు రూపాయలూ తీసి తుమ్మాయి చేతిలో పెట్టేశాడు. చూస్తున్న జనానికి "హా"అనడానికి కూడా ఓపిక లేకపోయింది.

తుమ్మాయి అందరికన్నా ఎక్కువ ఆశ్చర్యపోయాడు. తక్షణం స్తుతివాక్యాలు ప్రారంభించాడు. "సరే మీరు ఇంక వెళ్ళండి. పళ్ళు దింపగానే నాకు డబ్బు మాత్రం ఇచ్చెయ్యండి" అంటూ చక్కా పోయాడు సుందరం. ఆ రోజు ఆ వూరి చరిత్రలో చెప్పుకోదగిన రోజు. జనం

విరగబడి నవ్వారు, విమర్శించారు. వెయ్యిందాల తిట్టుకున్నారు....ఏదో సంమేత చెబుతారు చూడూ—ముప్పావలా కోడిపిల్లకి దిష్టి తగిలిందని మూడున్నర ధరచేసే పంది పిల్లని దిగదుడిచారట ఎవడో, సుందరాన్ని శుద్ధ వెట్టివెంగళాయగా జమ కట్టేశారు జనం. ఇది జరిగింది నవమినాడు.

దశమి ఉదయాన చదరంగం బల్ల దగ్గిర తమాషా జరిగింది. అంతవరకూ రోజూ ఓడిపోతున్న సుందరం ఆవేళ జగన్నాథం దగ్గిర పావలా గెలిచాడు. మళ్ళీ ఆడి ఇంకో పావలా ఓడిపోయాడు జగన్నాథం. తరవాత మిగతా ముగ్గురూ తలో మూడేసి ఆటలూ ఆడి మూడేసి పావలాలు ఓడిపోయారు. సుందరం చదరంగంలో తమని గెలవడం ఏమిటని బోలెడు కోప్పడి పోయారు వాళ్ళు. పట్టుదలకి మధ్యాహ్నం వేశారు ఆట.

సాయంత్రం చీకటిపడేసరికి నాలుగు రూపాయలు గెలుచుకున్నాడు సుందరం.

జగన్నాథాది చతుష్టయం ధోరణి మారింది. వాళ్ళ చిరునవ్వు హరించిపోయింది. ఊళ్ళోకూడా సద్దుమణిగింది. జనం చిరాగ్గా ఉన్నారు:

ఏకాదశినాటి ఉదయం మధ్యాహ్నం కూడా ఒక్క ఆట పోకుండా నలుగురినీ గెలిచాడు సుందరం. సుందరంఆవాళసంపాయించిందిఏడున్నర.

జోగినాధానికి వేదెక్కింది; అవధానికి ఏడుపొచ్చింది. జగన్నాథం జోరుతగ్గింది. కోదండం కంగారుపడ్డాడు.

ద్విగుణీకృతమైన పట్టుదలతో ద్వాదశినాడు కూర్చున్నారు ఆటకి. ఊరి పెద్దలంతా ప్రేక్షకులుగా వచ్చారు. తాగిన కోతులల్లే తందనాలాడిపోతున్న చతుష్టయాన్ని టకటకలాడించి పారేశాడు సుందరం. ఇట్టే

ఆట కట్టేవాడు, సాయంత్రానికి మరో ఎనిమిది రూపాయలు ఒడేసి పుచ్చుకున్నాడు.

జనానికి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. చూసి చూసి చప్పట్లు కొట్ట డానికి మనసు రాలే దెవ్వరికీ.

"అసలీ సుందరం ఎవడు?"

"ఇంత ఆట ఎక్కడిదయ్యా వీడికి!"

గత ఎనిమిది రోజులుగా, ఆట పేరుచెప్పి రూపాయీ. కాఫీ సిగరెట్లకి ఇంకో రూపాయీ—మొత్తం రోజుకి రెండు రూపాయల చొప్పున, ఎనిమిది రెళ్ళు పదహారు రూపాయిలు వాడికి నష్టం అయిందనుకో. అయితే మొన్న,నిన్న, ఇవాళ కలిసి వాడు మన దగ్గిర గెలిచిన మొత్తం పందొమ్మిదిన్నరా. వీడిదుంపదెగా! నిముషాలమీద ఆటకట్టి పారేస్తుంటేనే! మతిపోగొట్టేస్తున్నాడా యె!

"ఉద్దండుడిలాగే ఉన్నాడే చూస్తే!" అన్నాడు జోగినాధం.

"ఎలాగేనా గడుసు బుర్రే సుమా?...." అంటూ సాగదీసుకున్నాడు కోదండం.

"నాకు మతిపోయింది" అని బాహాటంగా ప్రకటించాడు అవధాని.

అదేముక్క అందరూ విడివిడిగా అనుకున్నారు.

త్రయోదశి తెల్లవారింది. కాలవకి నీళ్ళకెళ్ళిన వంటవాడు, తుమ్మాయి మామిడిపళ్ళు బళ్ళకెత్తించి పట్టం పంపించబోతున్నాడని చెప్పాడు—పరుగునవచ్చి సుందరంతో.

పొద్దున్నే పనికట్టుకుని పదిమందినీ పిలిచి వచ్చింది సుబ్బలక్ష్మి తల్లి—"మా యింటికి పసుపుకుంకానికి రండి" అని.

నాకు అంతుచిక్కలేదు. ఆశ్చర్యంవేసి — జగన్నాధంకోసం బయలుదేరాను. అతగాడు, పొలంనించి ఇంటి కొస్తున్నాడు. ఇద్దరం కలిసి కాలవవడ్డుకి వచ్చేసరికి తుమ్మాయి మామిడిపండ్లబండి పట్టం బయలు దేరుతోంది. పెద్దకొడుకుని బండితోకూడా పంపుతున్నాడు.

మేం నవ్వుకున్నాం తుమ్మాయ్ తెలివికి.

ఇంతలో హుటాహుటిని సుందరం వచ్చేశాడు—సిగరెట్టు కాలుస్తూ. తుమ్మాయి కంగారుపడ్డాడు. మేం దగ్గిరికి వెళ్ళాం.

"దింపవయ్యా! పళ్ళుదింపు. వందపళ్ళు ఇక్కడే అమ్మి నా డబ్బు నాకిస్తానన్నావుగా" అన్నాడు సుందరం. తుమ్మాయి నసిగాడు.

"తొందరపడకు సుందరంబాబూ! బహు కుటుంబీకుడిని. కొంచెం జాలి చూపించు. పళ్ళు పట్నంలో అమ్ముకుంటే నాలుగు డబ్బులు ఎక్కువ ముడతాయి. ఈ పల్లెలో ఏం గిడుతుంది చెప్పు, చవకని అమ్ముకుంటే? నామాట వినుబాబూ. ఒక్కరవ్వ ఆగు. సాయంత్రానికి నీ డబ్బు పువ్వుల్లోపెట్టి నీకిస్తా.

"తుమ్మాయిగారూ ఇంక మనం ఇందుగురించి వాదించుకో వద్దు .... మొదట అనుకున్న ప్రకారం వందపళ్ళూ దింపండి; ఆనకే బండి వదుల్తాను." అన్నాడు సుందరం.

తుమ్మాయి మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు; కాని ఆటసాగలేదు. గోవిందా! అంటూ వందపళ్ళు-బాగా మగ్గినవి-తీసి ఓ గంపకెత్తి కూలాడి నెత్తిన పెట్టించాడు.

"పద నేనూ కూడా వుంటా. అమ్మించు"అన్నాడు సుందరం.

"చాలా చిత్రంగా వుందే కుఱ్ఱాడి వ్యవహారం! మొత్తంమీద వ్యవహార దక్షుడల్లేనే ఉన్నాడే".... అన్నాడు జగన్నాధం కొంచెం ఆశ్చర్యంతో.

ఊళ్ళో ప్రవేశించాం మెల్లిగా.

"మామిడి పళ్లు మామిడిపళ్ళు, రసాలు.... అరముగ్గినవండి ఆరగించండి" అంటూ కేక వేశాడు కూలివాడు. వాడి వెనక తుమ్మాయి, సుందరం, ఆ వెనక నేనూ జగన్నాధం నడుస్తున్నాం. ఊరు నడిబొడ్డుకి వెళ్ళేవఱకు ఓ చిన్న గుంపు తయారయింది— మా కూడా.

పళ్లు కొనటానికి ఎవడూ ముందుకు రావటంలేదు. అందరూ వింత చూస్తున్నారు ఆత్రుతగా. జగన్నాధంగా రిల్లు సమీపించే సరికి "ఏయ్, మామిడిపళ్ళూ!" అంటూ గావుకేక పెట్టింది సుబ్బలక్ష్మి గుమ్మంలో నుంచుని.

"బావుంటుందా సుబ్బలక్ష్మి?" అంది కథ వింటున్న పద్మ, సుబ్రహ్మణ్యంగారివేపు కళ్లు సన్నంగా చేసి చూస్తూ

"అడగాల్సినచోట అడగాల్సిన ప్రశ్న వేశావుతల్లీ!" అంటూ విరగబడి నవ్వారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. "సన్నగా పొడుగ్గా ఉంటుంది సుబ్బలక్ష్మి. గుండ్రని మొహం. కొట్టొచ్చే ముక్కుకి ఎడా పెడా పకా పకా నవ్వే పెద్దకళ్లు. కళ్ళనిండానూ, చుట్టూనూ, అలుక్కుపోయిన కాటుక. ఆ పైన దీపమంటి బొట్టు, సన్నని చక్కని పెదిమలు. సైజువారీగా గుచ్చిన ముత్యాల సరమల్లే పొందికగా అమరి తళతళలాడే పలువరుస.... ఆఁ.... నవ్వినప్పుడేం, - నవ్వినప్పుడూ ఆ యొక్క గులాబీరంగు లేత చిగుళ్ళూ వాటికింద ధవళ దంతాలూ, చిదిపితే పాలుగారే చెంపలమీద, కనీ కనపడ నట్లు రెండు సొట్టలూ, వంపుతిరిగిన సన్నని పెదిమలూ, ఈ మొదలైన యావత్తూ సరంజామా వాటివాటి పనులను అరక్షణం చేసేస్తాయి. ఆడది విస్తుపోతుంది ఆ నవ్వుచూసి, మొగాడు పిచ్చెత్తిపోతాడు. అన్నట్టు మర్చిపోయాను. ఆవేళ తలంటిపోసుకుంది. ఆ పిల్లతాలూకు ఉంగరాల జుట్టు మహా పొగరుగా అల్లరి చేసేస్తోంది గాలిలో ఎగురుతూ. పొడుగ్గా ఆ జుత్తు పిరుదులవరకూ దిగిపోయింది, అయిందా.... ఇంక కంఠం దగ్గిర కొద్దాం ....కంఠం ఎలా ఉందంటే...."

రామదాసుగారు కొంచెం గట్టిగా గొంతు సవరించుకున్నారు పొడి దగ్గులో. "హి హి హి ....పంతులుగారు కవిత్వంలో పడిపోతున్నారు. కథ చెబుదురూ.... హి హి హి" అన్నారు.

రామదాసుగారి మనసులో అసలు సంగతి గ్రహించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. కొంచెంగా నవ్వి కథ ప్రారంభించారు;

"ఆఁ. ఏం చెబుతున్నాను?....అదేఅదే....ఆ జగన్నాధం కూతురు సుబ్బులక్ష్మి గుమ్మంలో నుంచుని మామిడిపళ్లు కేకేసింది.

కొయ్యబారి పోయారు జగన్నాధం గారితోపాటు యావన్మందినీ. తమ్మాయి నివ్వెరబోయాడు. నోట మాట రాలేదు ఎవరికీ ఈ అనుకోని సంఘటనవల్ల.

"ఎలాగ వంద?" అంది సుబ్బులక్ష్మి ధైర్యంగా.

"నాలుగు రూపాయల పావలా అండి. ఒకటే ధర." అన్నాడు సుందరం అందుకుని. సుబ్బులక్ష్మి సిగ్గుతో తలవంచింది. లోపలికి వెళ్ళింది "అమ్మా! నాలుగుంబావలాయేనటే" అంటూ.

అందరం ఊపిరి బిగబట్టి చూస్తున్నాం. సుబ్బులక్ష్మి బయటికి వచ్చింది. అందర్నీ ఓమాటు కలియచూసింది. నిర్లక్ష్యంగా తల తాటిస్తూ "ఏయ్ అబ్బీ! గంపలో ఉన్నవి వందేనా?.... అయితే తెచ్చి లోపల పొయ్" అంది. క్షణాలమీద జరిగిపోయింది అంతా.

మెస్మరైజు అయినవాడివలె జగన్నాధంగారు స్వంతఇంటి గుమ్మం ఎక్కారు. ఈలోగా తమ్మాయి డబ్బుకోసం చెయ్యి చాచాడు. కాని సుందరం ముందుకు దూకి. తన చెయ్యే ముందుకి జాచాడు. సుబ్బులక్ష్మి మూడు విచ్చురూపాయలూ, అయిదు పావలాలూ సుందరం చేతిలో పోసింది సిగ్గుపడుతూ.

"తుమ్మాయిగారూ! మీరు నాకు బాకీవున్న మూడుమ్ముప్పావలా ఇదిగో, తీసుకుంటున్నాను. ఇదిగో ఓ పావలా వీడికి కూలీ ఇస్తున్నాను. మిగతా పావలా ఇదిగో మీది" అన్నాడు సుందరం.

కోపంతో, ఏడుపుతో తుమ్మాయి ఆపాదమస్తకం కంపించిపోయాడు. "క్రూరుడివి సుందరం! ద్రోహివి సుందరం!...." అంటూ బోలెడు తిట్టుకుంటూ పెద్ద పెద్ద అంగలువేస్తూ వెళ్ళిపోయాడు. సుందరం చేతిలోంచి లాక్కున్న పావలాని, నేలవేసికొట్టినంత విసురుగా జేబులో వేసుకుంటూ.

గుప్పిటలో డబ్బుని గుంపుకి చూపాడు సుందరం. "ఇదిగో తుమ్మాయి తీర్చిన అప్పు. దీనిమీద మీరందరూ పందెం కాసిన పదహారుంబావలా ఇలా ఇవ్వండి సుబ్రహ్మణ్యంగారూ" అన్నాడు సుందరం.

హాహాకారాలు చెలరేగాయి. గాలి దుమ్ములా లేచాడు జగన్నాథం కూతురిమీద: నువ్వూ-నువ్వూ....నీకు.. .నీకేమన్నా....ఈ పళ్ళు ఎందుకొన్నావు? ఆ?...."అంటూ నాలిక బయటపెట్టి గుప్పిట్లు బిగించాడు.... తలుపు చాటునుంచి ఆయన భార్య అందుకుంది. చాల్లేండి భాగోతం.... దాని మీదికలా ఒంటికాలిమీద లేచిపోతారెందుకు?....కొనమన్నదాన్ని నేనూ. ఇవాళ సుందరానికి మన సుబ్బుల్నిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యడానికి ప్రధానం జరుపుదాం అనుకుంటుంటే .... అందుకని మామిడి పళ్ళు కొనమన్నాను. మీరు రాగానే చెబుదాం అనుకుంటున్నాను" అంది సన్నగా.

పేరిశాస్త్రిగారు సులోచనాలు తగిలించుకుని పంచాంగం విప్పాడు. "దివ్యమైనముహూర్తం బాబూ! ఇవాళ. తమరిదే ఆలస్యం. సదస్యులు వచ్చారు" అన్నాడు.

జువ్వలా లేచాడు జగన్నాథం. "నిష్ప్రయోజకుడు. కానీ దాచుకోలేనివాడు...."

"చాల్లే నాన్నా మీకన్నా నయమే" అంది సుబ్బులు.

చాలా చిత్రంగాలేమూ ?....సరే నేను ముందుకొచ్చి తగులు కొన్నాను. ఎవడయ్యా నిష్ప్రయోజకుడు? అతనా మనవా?....హుం....తెలివంటే అతగాడిది. లౌక్యం అంటే అది....మీకు కాఫీలు, ఇడ్లీలుపెట్టి కబుర్లు చెబుతూనే చదరంగం ఆటలో మీ లోపాలు కనిపెట్టేసి, కిటుకులు నేర్చేసుకుని - మీకు ఇంతవరకూ ఖర్చు పెట్టిందీ, మీ దగ్గిర ఓడిపోయిందీ కలిపిన దానికన్నా నాలుగురాళ్ళు ఎక్కువే ఒడేసి లాగాడు మీ దగ్గిర.... పైగా తుమ్మాయిలాటి ఉద్దండుడి దగ్గిర్నించి సవ్యంగా అప్పు వసూలుచేసి దానిమీద పందేల రూపేణా పదహారు రూపాయలు గెల్చాడు. నీ కూతురికి ఇంతకన్న గొప్పవాడిని ఎక్కడ తెస్తావయ్యా? డబ్బుంది, తెలివి ఉంది, మంచి మనస్సు ఉంది ....లౌక్యం తెలుసూ...."

"అన్నిటికన్నా ముఖ్యం అయినది వాళ్ళిద్దరికీ ఇష్టం అయింది" అంది సుబ్బలక్ష్మి తల్లి తలుపుచాటునుంచి. సుందరం ముసి ముసి నవ్వులతో జగన్నాథానికీ, నాకూ, కరణంగారికీ నమస్కరించాడు.

సుబ్బులు జడ ఎగరేసుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

"అబ్బో! ఎంత లౌక్యం చూపావయ్యా ! ఇక్కడ కూడా" అనుకుంటూ. నేను ఫక్కున నవ్వాను.

కథ ముగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. కథ విని కిలకిల నవ్వింది పద్మ.

"నీకూ వస్తున్నాడులే, అలాటి మొగుడే-ఇంకో గంటలో....ఆ మాటకొస్తే ఇతగాడు సుందరాన్ని మించిన సుగ్రీవుడు" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. రామదాసుగారు సాభిప్రాయంగా చూశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారి వంక.

"సుగ్రీవుడ ందంగా ఉంటాడా?" అంది పద్మ.

అదోరకం పంచ్చుట

"చిత్రంగా ఉందే.... ఒక్క నిముషం ఉండండి. కోటు జేబులో ఉందేమో చూస్తాను" అన్నాడు అప్పారావు తొట్రుపడుతూ.

"అబ్బే తొందరేం లేదు. తాపీగా చూడండి" అన్నాడు టిక్కెట్టు కలెక్టరు— ఖాళీగా ఉన్న మూడవ తరగతి పెట్టెలో కాళ్ళు బారజాచి కూర్చుంటూ.

అప్పారావు కోటు తడవడం మానేసి కిందనున్న పెట్టెను కొంచెం పక్కకి లాగాడు.

"ఏవండీ మీరు అహోరాత్రాలు రైళ్ళలోనే తిరుగుతూ ఉంటారు. టికెట్టు కొనుక్కుని కూడా రైల్లో బల్ల అడుగున దూరి ప్రయాణం చేసిన ఆసామీ కథ విన్నారా?" అన్నాడు.

"ఎవరండీ. గుర్తులేదే" అన్నాడు టిక్కెట్టు కలెక్టరు సిగరెట్టు ముట్టిస్తూ.

"మహాద్భుతమైన కథలెండి. ఈ లైను లోనే జరిగింది. తెనాలి బెజవాడ స్టేషన్ల మధ్య. ఓ సుబ్బారావూ ఇంకో సింగారం తెనాలి నించి బెజవాడ బయలుదేరారు. సుబ్బారావు టిక్కెట్లుకొని, హడావుడిగా ముందు

నడుస్తూ ఇదిగో టిక్కెట్లు మీ దగ్గరుంచండి అని సింగారానికి అందించాడు. గోచీ సర్దుకుంటూ ఆదరా బాదరా వెనకాల వస్తున్న సింగారం అందుకుని జేబులో పడేసుకున్నాడు" అని ఆగి, కోటు జేబులో వెతకడం మొదలు పెట్టాడు. "చిత్రంగా ఉందే ఇక్కడ లేదు సుమండీ" అని ఆశ్చర్యం వెలిబుచ్చాడు.

"సరే కథ చెప్పండి."

"కథకేముంది. సుబ్బారావు అందిచ్చినవి రెండు టిక్కెట్లయితే సింగారం అందుకున్నది ఒక్క టిక్కట్టే. రైలు బైల్దేరాక వాళ్ళు సంగతి తెలుసుకున్నారు. "రెండూ నీకే ఇచ్చా"నంటాడు సుబ్బారావు. కాదొక్కటే నంటాడు సింగారం. ఇంకోటి కొనడానికి ఇద్దరి దగ్గరాకూడ డబ్బులేదు. "నేనిచ్చిన డబ్బుకి నాకు టిక్కెట్టిచ్చావు. ఆపైన నాకేం తెలీదు" ఆవటా అనేశాడు సింగారం. "అయితే నన్నుబల్ల కింద దూర మంటావా" అన్నాడు సుబ్బారావు బిక్క మొహం పెట్టి "నాకేం అభ్యం తరంలేదు" అన్నాడు సింగారం. "అతను మాత్రం ఏంచేస్తాడు చెప్పండి టిక్కెట్టు కలెక్టరుగారూ!" అన్నాడు అప్పారావు.

"మరే మరే. అంతే కదండి. తనకిమాలిన ధర్మం ఏముంది?." అన్నాడు టికెట్ కలెక్టరు.

"సరే,సింగారం బల్లమీద కూర్చున్నాడు. టిక్కెట్టులేని సుబ్బారావు బల్లకింద దూరాడు. అంతలోకే పక్క పెట్లోంచి మీవంటి ఆయనే ఒక టిక్కెట్ కలెక్టరు వచ్చాడు. చాలా మంచివాడు లెండి. అయినా ఈ సంగతి బల్ల క్రింద పడుకున్న సుబ్బారావుకి తెలీదుగా అసలే బల్లక్రింద నారింజ తొక్కలు, పిప్పి, చుట్టపీకెలు, బీడీముక్కలూ, పులిహోరలో మిరప కాయలు, ఎంగిలాకులు, వల్లకాడు, వశనపరం మొదలైనవి మోకాల్లోతున ఉన్నాయేమో సుబ్బారావు ఊపిరి సలపక ఉక్కిరి బిక్కిరై పోతున్నాడు,"

"పాపం."

"అంతలో 'టికెట్ టికెట్' అనే భయంకరమైన మాటలు వినిపించాయి. టకటకమంటూ బూటు కాళ్లు కనిపించాయి. సుబ్బారావు గుండె గుభేలుమంది...." అప్పారావు ఆగి, పరీక్షగా చూశాడు.

టికెట్ కలెక్టరు కళ్లు రెపరెపలాడించి మందహాసం చేశాడు.

"సరే టిక్కెట్ కలెక్టరువచ్చి సింగారాన్ని టిక్కెట్ అడిగాడు. సింగారం బల్లకింద సుబ్బారావుని తలచుకొని కొంచెం కంగారు పడుతూ టికెట్ అందించాడు.... అప్పుడేమయింది తెలుసాండి?"

"తెలీదండీ"

"ఆ కంగారులో సింగారం అందివ్వబోయిన టిక్కెట్టు చేతిలోంచి జారిపోయింది........ సింగారం వంగిచూస్తే కనబడలేదు. లేచి నుంచుని పంచె కుచ్చిళ్ళు దులిపాడు" అన్నాడు అప్పారావు.

"అప్పుడేమయింది?"

"ఏమవుతుంది. సింగారం టిక్కెట్టుతోపాటు ఇంకో టిక్కెట్టు కూడా కింద పడింది. ఆ రెండోది కూడా మంచిదే. తెనాలిలో సుబ్బారావు అందిచ్చిన రెండు టిక్కెట్లలో అది రెండవదన్న మాట. జారిపడి సింగారం పంచె కుచ్చెళ్ళలో పాదాలమీద ఉన్న మడతలో తలదాచుకుంది"

"చిత్రంగా ఉందే" అన్నాడు టిక్కెట్ కలెక్టర్.

"ఆవేళ రైల్లో ఎక్కిన టిక్కెట్ కలెక్టర్ కూడా అదేమాట అన్నాడండి- రెండు టిక్కట్లుచూసి రెండో అయన ఏడీ?" అడిగాడు.... "బల్లకింద పడుకున్నాడండి. అదో సరదా, అదో రకం ముచ్చటా లెండి" అన్నాడు సింగారం సిగ్గుపడుతూ

కథ విన్న టికెట్ కలెక్టరు కడుపుబ్బేలా, కణతలు ఎర్రబడేలా కంటనీరు తిరిగేవరకూ నవ్వాడు. నవ్వడం పూర్తి అయిపోయాక "సరే మీ టిక్కెట్ దొరికిందా" అని అడిగాడు గంభీరంగా.

అప్పారావు టికెట్ దొరకలేదు. ముచ్చెమటలు పోశాయి. జేబు రుమాలు తీసి మొహం తుడుచుకోబోయేడు. అందులోంచి ఒక టిక్కెట్టు నేలరాలింది. 'అదిగో' అన్నాడు అప్పారావు వంగి. ఆ వంగినవాడు అర నిమిషం వరకూ లేవలేదు. అర నిమిషం తరవాత నిటారుగా నిలబడి రెండు టిక్కెట్లు చూపించాడు. టిక్కెట్టు కలెక్టరు కళ్ళు విప్పార్చి చూశాడు అప్పారావు వంక.

"రెండోది నా పంచె కుచ్చెళ్ళలో ఉందండి.... మా నేస్తం...."

బల్లకింద పడుకున్న ఆ నేస్తం కింద పడున్న సిగరెట్ పీకతో చురక పెట్టాడు అప్పారావు కాలిమండ దగ్గిర. అప్పారావు కెవ్వుమన్నాడు.

సీత

సాయంత్రం ఐదున్నరకి సత్యనారాయణా, రాజూ, బీచికి బయలుదేరారు.

"అందమైన అమ్మాయిల సమూహం వస్తున్నదోయ్!" అన్నాడు ఎప్పుడూ సరదాపడే రాజు.

"ఔను చూస్తున్నాం" అన్నాడు సత్యం. అమ్మాయిలను యథాశక్తి చదువుతూ.

ఎత్తుగా విశాలంగా ఉండే రాజు నుదురు మరీ ఎత్తుగా అయ్యింది. అతని నున్నటి క్రాపు మరీ నున్నన అయ్యింది. అతని ఎర్రటి శరీరం ఇంకొంచెం ఎర్రబడింది.

సత్యం సిగ్గుపడ్డాడు రాజు పోకడలకి. మరీ కుర్రతనం కాకపోతే అమ్మాయిల్ని చూసినప్పుడల్లా అందాన్ని ఎక్కువ చేసుకోవడం ఏమిటని.

"అందరిలోకీ ఆ అమ్మాయి బాగుంది కదూ? ఇందరే కాదులే, ఎందరిలోనైనా ఆ అమ్మాయి బాగుంటుంది." అన్నాడు సత్యం.

ఆ బాగున్న అమ్మాయి, తక్కిన అమ్మాయిలూ దగ్గరగా వచ్చారు. సన్నగా నల్లగా పొడుగ్గా ఉండే సత్యం,—తెల్లగా బంతిపూల రథమల్లె ముద్దుగా ఉన్న ఆ అమ్మాయి బాగా దగ్గిరకు వచ్చినా విశ్వరూపం ఎత్తలేదు. మామూలుగా నడిచి పోయాడు.

తెల్లచీర కట్టుకున్న ఆ అమ్మాయి మాత్రం చాలా బాగుంది అనుకున్నాడు. రాజుతో కూడా అన్నాడు.

బీచి దగ్గర కాఫీ తాగుతూ మళ్లా చెప్పాడు రాజుకి—తెల్లచీరకట్టుకున్న అమ్మాయి చాలా బాగుంది అని. సాధారణంగా అమ్మాయిల అందాన్ని మెచ్చుకోని సత్యం, ఇవాళ ఈ తెల్లచీర కట్టుకున్నఅమ్మాయిని రెండవమాటు మెచ్చుకోడం చూసి రాజు ముచ్చట పడ్డాడు. ఆ అమ్మాయి మీద సత్యం కవిత్వం చెప్పలేదుకాని అందం అనే మాటకి నిర్వచనం ఆ అమ్మాయి అన్నాడు.

హిమవంతుడు కదిలాడు అనుకున్నాడు రాజు. ఇంటికి వెళ్ళినప్పుడు సత్యం మళ్ళా మెచ్చుకున్నాడు. "ఆ అమ్మాయి నవ్వితే ఎంత బాగుంటుంది!"

"ఎంత బాగుంటుందీ" అంటూ వంత చెప్పాడు రాజు.

* * *

ఆదివారం సాయంత్రం ఐదుగంటలకి లజ్ కార్నర్ లోఉన్న షాపు దగ్గర నిల్చున్నాడు సత్యం. నిన్న చూసిన అందమైన అమ్మాయి షాపులో రిబ్బనులు కొంటున్నది. రెండు నిమిషాల తరువాత ఆ అమ్మాయీ, స్నేహితురాలూ బయటకి వచ్చారు. ఆ అమ్మాయి ఎందుకో కిలారున నవ్వింది.

రాజు వచ్చాడు. సత్యం భుజంమీద చెయ్యివేసి "ఆ అమ్మాయి నవ్వు హిమమువలె శీతలంగానూ, వెన్నెలవలె తెల్లగానూ, ఆకాశమువలె నిర్మలంగానూ ఉన్నది" అన్నాడు.

పకాలున నవ్వాడు సత్యం. రోడ్డుదాటబోతున్న ఆ అమ్మాయి ఆగి వెనక్కి చూసింది క్షణంలో సగం సేపు. మిగతాసగం క్షణం సేపూ కంగారుపడింది. ఉత్తర క్షణంలో మల్లెపూల అంగడివేపు చూసి, "మల్లెపూలు కొనుక్కుందామే" అన్నది స్నేహితురాలితో.

"పట్టుదారంమీద ముత్యాలు జారినట్లు, ఈ అమ్మాయి సన్నటి స్వరంమీదుగా పెదవులు దాటి మాటలు అవతరిస్తున్నని" అన్నాడు సత్యం.

"ఇవాళ ఎన్ని కప్పులు కాఫీ తాగావు?"

"ఏం?"

"కవిత్వం ప్రకోపిస్తున్నది."

"ఏడిశావులే గాని.... హనుమాన్లూ బీచికి పద" అన్నాడు సత్యం.

"మా అమ్మావాళ్ళు నా బారసాల రోజున వారు రామరాజు అని పేరు పెట్టారట. అందరూ అదేమాట.... నువ్వూ అలాగే పిలూ" అన్నాడు రాజు.

సత్యం నవ్వలేదు. మల్లెపూలు కొనుక్కుని బీచీవేపు వెళ్తున్న ఆ అమ్మాయిని చూస్తున్నాడు.

బీచికి వెళ్ళే ట్రాములో ఎక్కారు ఆ అమ్మాయిలు ఇద్దరూ. రాజు, సత్యంవాళ్ళకి ఎదురుగా కూర్చున్నారు. ఆ అమ్మాయి కిటికీలోంచి బయటకిచూస్తున్నది. తల పక్కకు తిప్పి సత్యం జోక్సు కట్ చేశాడు. రాజు యధాశక్తి భూమి బీటవేసేట్లు నవ్వాడు.

ఆ అమ్మాయి తలమాత్రం ఇటు తిప్పలేదు, చలించలేదు. అలా మెడ పక్కకి తిప్పి, కళ్ళు ఇంకా పక్కకి తిప్పి రోడ్డుమీద బోర్డులు

అంత తీక్షణంగా చదివేస్తే, దరిమిలాను ఆ అమ్మాయికి మెడ నెప్పి పట్టడానికి అవకాశాలు లేకపోలేదు అనిపించింది సత్యనారాయణకి.

"రాజూ.... ఇది నీకు తెలుసా?"

"ఏది నాకు తెలుసా?"

"మా చుట్టాల అమ్మాయి ఒకర్తి ఉండేది. దానివి పంకజాలవంటి పెద్దకళ్ళు. కాని ఎప్పుడూ ఎటు చూస్తే అటే చూస్తూ ఉండేది. కళ్ళు కదిపేది కాదు. అట్లా ఉండగా ఏమయిందో తెలుసా?"

"ఏమి అయిందో తెలియదు" అని భావము.

"కొన్నాళ్ళలో అంత చక్కని పెద్దకళ్ళు చింతాకులంత చిన్నవయిపోయాయి."

ఆ అమ్మాయి మెడమాత్రం పక్కకి తిప్పలేదు. నవ్వలేదు. భ్రుకుటి ముడిచి కేంద్రీకృత దృష్టితో చూచిన సత్యానికి ఆ అమ్మాయి ముఖంలో ఏ చలనమూ కనిపించలేదు—అధమం చిరునవ్వు ఛాయలు కూడా....

ఎదురుగా వున్న రెండో అమ్మాయి మాత్రం పెదిమలు బిగించి నవ్వుఆపుకుంది.

శాంథోమ్ బీచి దగ్గర ట్రాము దిగి, వెంటనే రిక్షా ఎక్కి వాళ్ళు హాస్టలుకి వెళ్ళారు.

బీచిలో కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని సిగరెట్టు కాల్చాడు సత్యం.

"ఆ అమ్మాయి నిజంగా అందంగా ఉందోయ్" అన్నాడు రాజు.

"అందమేకాదు. ఆ అమ్మాయిది సూదివంటి సూక్ష్మబుద్ధి, చాలా తెలివైనది, దూరదృష్టి వుంది. సంపూర్ణమైన స్త్రీత్వం పొందింది....రాజూ "డిగ్నిటీ" అనే మాటకి పూర్తి నిర్వచనం ఆ అమ్మాయికి తెలుసును."

"ఔను. నిండుకుండ తొణకదు!" అన్నాడు రాజు.

"ఏమో పైన బుడగలు ఉన్నా తొణకదు."

"బుడగే వుంటే కొంచెం సేపేగా."

"ఏడిశావు కవిత్వం చదవకు."

"ఆ అమ్మాయి ఎవరో!"

"అలా ఆశ్చర్యపడుతూ ఉండు ఆకలిగా ఉంది. నేను ఇంటికి వెళ్తా."

* * * *

తిరిగి ఆదివారం వచ్చేలోగా ఆ అందమైన అమ్మాయిని ఆరు సార్లు చూశాడు సత్యనారాయణ. ఈ ఆరు సార్లలోనూ దాదాపు మూడు సార్లు ఒంటరిగా కనపడింది ఆ అమ్మాయి. పలకరించి మాట్లాడుదాం అనుకున్నాడు సత్యం. కాని, ఏమని మాట్లాడుతాడు? ఆ అమ్మాయి చూస్తే "హౌటు షో డిగ్నిటీ" అనే పుస్తకం నిత్యపారాయణ చేస్తున్నట్లుంది.... జవాబివ్వకపోతే....

లోకల్ రోమియోల తొందర, తాపత్రయం చూసి తను ఎన్ని సార్లో నవ్వుకున్నాడు. "వీళ్ళుబొత్తిగా పసివాళ్ళు, డిగ్నిటీ తెలీదు" అని. అసలు చదువు సంస్కారం కల ఒక అమ్మాయిని పలకరించి మాట్లాడడానికి ఎందుకు ఇన్ని ప్రశ్నలకి జవాబు చెప్పుకోవాలో. పరస్పరం వాళ్ళకింత భయం ఏహ్యాత ఎందుకు కలగాలి? అమ్మాయి నవ్వు చూసి అబ్బాయీ, అబ్బాయి చొరవ చూసి అమ్మాయీ తొందరపడి, పరస్పరం అంచనాలు వేసి విలువలు కట్టి, అపోహలు ఏర్పరచుకున్నారంటే అది వాళ్ళ తప్పు కాదు. చుట్టూ వున్న గాలి, నీరు, మనుష్యులూ వాళ్ళకుసంస్కారాల ఫలితం....

సత్యానికి నవ్వొచ్చింది. తను సమాజంయొక్క సంస్కారం గురించి ఇంత హఠాత్తుగా ఇవాళ ఆలోచించడం సిల్లీగా కనపడ్డది. తన

దాకా వస్తేకాని తెలీదు-అని సామెత చెప్పాడు ఒకాయన. బహుశా ఆయన దాకా వచ్చాక ఆయన ఈ సామెతచెప్పి వుంటాడు.

మొత్తానికి దక్షిణ హిందూదేశపు భావిపౌరులు అయిన యువకులు అందరిలాగానే సత్యం కూడా ఈ అమ్మాయితో మాట్లాడి, ఆమెపేరు, ఆమె ఏం చదువుతున్నదీ అడిగి తెలుసుకోటానికి భయపడ్డాడు. కాకపోతే జంకాడు. లేకపోతే సందేహించాడు. పుస్తకాలలో ప్రవహించే వాక్యాలకీ, జీవితంలో తూచి అనవలసిన మాటలకీ, తెలుపుకీ, నలుపుకీ ఉన్నంత తేడా వుంది ....'నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నా. నా హృదయం నీకు అర్పిస్తున్నా" అని మీరు ప్రేయసి వేపు చూస్తూ అనగలరూ!

అందుచేత ఆదివారంలోగా సత్యం ఆ అమ్మాయిని చూసిన ఆరు సార్లలోనూ అధమం ఒక్కసారి అయినా పలకరించలేదు. ఆ అమ్మాయి అంతకన్నా తొణకలేదు.

తనలాగే ఆ అమ్మాయికి కూడా ఇంత విచక్షణ తెలిసినా, ఆమె కూడా అందరితోపాటుగానే ప్రవర్తిస్తుంది. ప్రవాహంలో కలిసిపోతుంది. ఎందుకు అంటే—అది మనుష్యులమీద ప్రేమదేవత శాపం....ఇలా అనుకోవడం ఒక ఓదార్పు.

యుగాల నాటి అనాగరిక మానవుడికీ, దివి నుంచి దిగిన పాపికీ సంస్కారం తెలీదు.మనసులో ప్రేమపొంగినా, అసహ్యం పుట్టినా తక్షణం వెల్లడిస్తారు-ఏడ్చి, కొట్టి, కరిచీ-సంస్కారం పొంది మనస్తత్వాల రహస్యాలు ఊహించగల మనం. మన మనసులని దాచేసుకుంటాం. మన మనస్సులో భావాలు దాచుకుని, వ్యతిరేకమైనవి చెప్పటానికీ, మోసం చెయ్యటానికీ, అబద్ధం చెప్పడానికీ మన "భాష"ని సృష్టించాం. ఎదటివాడికి నీమీదఇష్టమని నువ్వు తెలుసుకుని ఆనందిస్తూ, నీ ఇష్టాఇష్టాలు నీలోనే దాచుకుని వాడి ఆవేదన చూసి ఉపేక్షించగల నిన్ను శాడిస్టు అన్న వాణ్ణి నువ్వు సినిక్ అంటావు.

సామెత చెప్పినట్లు తనదాకా వచ్చింది కాబట్టి అంతర్యాల ముసుగులు తొలగించి నగ్నీకృతం చెయ్యడానికి నిశ్చయించాడు సత్యం. లోకాన్ని మరమ్మత్తుచెయ్యడం గురించి పుస్తకాల్లో చదివాడు. తనని మరమ్మత్తు చేసుకోటం తన దగ్గిరే చదువుకుంటాడు.

ఆదివారం సాయంకాలం అమ్మాయిల కాలేజీలో కార్నివాల్‌కి వెళ్ళాడు సత్యం. రాజు గేటు దగ్గిర కనపడ్డాడు. లోపల పదివేలమంది సత్యాలున్నారు. పదివేల మంది అందమైన అమ్మాయిలు ఉన్నారు. దీపాలు ఉన్నవి.సంగీతం ఉంది. హంగామా ఉంది, ఆనందం ఉంది. విద్యుద్దీపాల కాంతివలె సంస్కారం కుంభవృష్టిగా కురుస్తుంది. ప్రవహిస్తుంది.

"ఏమిటి సత్యం. ఈ గూడకట్టూ నువ్వూను" అన్నాడు గార్డిన్ మధ్య నించున్న రాజు.

"సింపుల్‌గా ఉంటుందని"

"సింపుల్‌గా ఉండటమే ఒక పోజు" అన్నాడు ఒక శోభనాద్రి

"రే టెంత?"

"ఆ?"

"నీ విట్టుకు రేటు ఎంతా అంటున్నా"

"విట్టుకాదు. సూక్తి. సూక్తి ఒక్కంటికీ ఒక సిగరెట్ ఛార్జి"

ఇద్దరూ సిగరెట్ అంటించారు. కార్నివాల్ చూస్తూ తిరగసాగారు. అంతా జూదం. బెటింగ్. మంచి ఉద్దేశంతో కాబట్టి తప్పులేదు అనుకున్నాడు సత్యం.

హఠాత్తుగా ఆ అమ్మాయి కనపడింది స్నేహితురాలితో. ఇంతవరకూ కార్నివాల్ ఎక్కడి నించి చూడాలో నిర్ణయించుకోలేని సత్యానికి సరి అయిన మార్గం దొరికింది-ఆ అమ్మాయి అడుగు జాడలే.

రౌలట్ బల్లదగ్గిర ఆగాను ఆ అమ్మాయిలు. దాని పేరు వీల్ ఆఫ్ ఫార్ట్యూన్.

నాలుగో నెంబరు మీద పావలా కాసింది ఆ అమ్మాయి. ఎనిమిదో నెంబరు మీద పావలా పెట్టాడు సత్యం. చక్రం గిర్రున తిరిగి ఆగింది చివరికి గెల్చిన నెంబరు 32.

డబ్బులు పోయినందుకు ఆ అమ్మాయి తమాషాగా నవ్వింది. సత్యం కూడా నవ్వాడు. బీటుకు 8×4=32 అన్నాడు గట్టిగా. జనాంతకం విని కిలకిల నవ్వింది ఆ అమ్మాయి.

"సుమతీ! తొరగా రావే" అన్నది ఎవరో అమ్మాయి దూరం నించి.

"రావే పోదాం" అంటూ ఈ అమ్మాయి స్నేహితురాలి చెయ్యి పట్టుకుని బయలుదేరింది.

"అమ్మయ్య. పేరు తెలిసింది. ఈ పిల్లపేరు సుమతి" అన్నాడు సత్యం.

* * * *

మర్నాడు ఉదయం తొమ్మిది లోగా అనేకమంది పరిచితులని కలుసుకుని, "సుమతి" అనే అమ్మాయి ఆడ పిల్లల కాలేజిలో బి. యే. మొదటి సంవత్సరం చదువుతున్నదని తెలుసుకున్నాడు సత్యనారాయణ.

సాయంత్రం వరకు చాలా జాగ్రత్తగా ఆలోచించి, చివరికి సుమతికి ఉత్తరం రాయడానికి నిర్ణయించాడు. ప్రేమలేఖ కాదు. ఎంత మాత్రం కాదు. బొత్తిగా కాదు—కేవలం పరిచయం కోరుతూ ఆ రాత్రి ఉత్తరం రాశాడు హాస్టలుకి ....అపార్థాలకు, చిరాకులకు, పరాకులకు అవకాశాలు లేకుండా సవ్యంగా సంస్కారంగా రాశాడు.

ఆ అమ్మాయిని తాను చాలాసార్లు చూశాడు అనీ, తనని కూడా ఆ అమ్మాయి చూసిందనీ సూచించి, కార్నివాల్ నాటి సంఘటన వివరించి ఆమెతో మాట్లాడాలని తాను ఆశిస్తున్నాననీ. అభ్యంతరం లేకపోతే హాస్టలు వద్ద కాని, బీచ్‌వద్ద కాని తాను కలుసుకొని మాట్లాడతానని అతడు రాసిన లేఖ సారాంశం.

తరువాత మువ్వయి రోజులలో సత్యం సుమతికి పదిహేను ఉత్తరాలు రాశాడు. ప్రతి ఉత్తరం చిన్నదిగా ఉండేది. బాధ తెలిసిన భాషలో భాష తెలిసిన బాధతో ఉండేవి. ఆ అమ్మాయి ఆ వాక్యాలు పైకి చదువుతే ఆమె లేత పెదవుల మీదుగా రావడానికి అర్హత కలిగిన అందమైన మాటలు ఊహించి రాశాడు. ఆమె ఫలానా ఐస్‌క్రీం పార్లర్లో ఐస్‌క్రీం తింటూ ఉండగా తాను ఆమెని చూడడం ఆమె చూసి ఉండవచ్చు. ఆ ఫలానా పార్లరుకు ఫలానా రోజున సాయంత్రం వస్తే తాను సంతోషిస్తాను అని రాసేవాడు. కాకపోతే బీచికాంటీను దగ్గరేనా సరే అన్నాడు. కావలిస్తే తన స్నేహితురాలిని వెంటబెట్టుకుని రావచ్చు అని సూచించాడు. ఈ శతాబ్దంలో వచ్చిన కవిత్వాల అందం యావత్తూ పుణికి పుచ్చుకున్న అందమైన వాక్యాలు రాసేవాడు.

కాని అతను సూచించిన చోటుకి కోరిననాడు, చెప్పిన టైముకి ఆమె రాలేదు. అతను నిరాశతో చూసిపోయేవాడు. అతడు ఎదురుచూడని క్షణాన హఠాత్తుగా అవతరించేది: అదృశ్యమయ్యేది.

ఈ ఉత్తరాలు రాయటం ప్రారంభించిన తరువాత సత్యం కూడా డిగ్నిటీలో ప్రాథమిక సిద్ధాంతాలు అమలుపరిచాడు.

ఆ అమ్మాయి రోజూ కనబడుతూనే ఉంది. ట్రాములో, బస్సులో బీచిలో, ఐస్క్రీం పార్లర్ —హాస్టలు గేటు మళుపులో.

ఇప్పుడు సత్యం ఆమెకి ఎదురైనపుడు అల్లరిచేయడు. ఆమెదృష్టిని ఆకర్షించ ప్రయత్నించడం గట్టిగా జోక్సు కట్ చెయ్యడం మానేశాడు.

అసలు ఆమె కనబడగానే ఆమెని తప్ప మిగతా ప్రపంచాన్ని అంతా చూసే వాడు చాలా మంచివాడిలాగ, ఆమె ఉనికి తెలియనివాడిలాగ ఎటో చూస్తూ వెళ్ళిపోయేవాడు.

అతనికి ఒకటే ధైర్యం తను ఉత్తరాలు రాస్తున్నాడు. తను చెప్పు కోవలసినవి అవి చెబుతున్నవి. ఇష్టపడి ఆ అమ్మాయి ఇంటర్వ్యూ ఇస్తే తరువాత తను చెప్పుకుంటాడు.

ఆ అమ్మాయి కూడా అతను ఎదురైనపుడు చాలా మామూలుగా నిశ్చలంగా వెళ్ళేది.

ప్రతి ఉత్తరంలోనూ ఆ అమ్మాయి నవ్వూ, ఆమె చలనం, విన్యాసం తనలో రేకెత్తించిన అనుభూతిని అక్షరాలలో నింపి పంపేవాడు.

రాజు ఒకమాటు అపశ్రుతి పలకడానికి ప్రయత్నించాడు. పక్షుల పాటలు నీ కోసం కాదు వాటి కోసం. కాని నువ్వు అవి విని అనుభూతి పొందుతావు. అమ్మాయి చిరునవ్వూ అంతే, నవ్వులన్నీ నా కోసమే అని ఎవడి మటుకు వాడే అనుకుంటే పక్షులన్నీ పాటలు ఆపేయవలసివస్తుంది అని.

సత్యం నవ్వాడు "నీకు తెలీదు లేవోయ్"అంటూ.

ఇరవై అయిదు ఉత్తరాలు రాశాక ఒక చిన్న సంఘటన సంభవించింది.

లంచ్‌లో ఆ అమ్మాయి బస్సు ఎక్కింది. తనూ ఎక్కాడు కుర్రాడి లాగ. లాయిడ్స్ రోడ్డు దగ్గర ఆమె దిగి ఒక ఇంట్లోకి వెళ్లింది.

హఠాత్తుగా ఒక ఆలోచన మెరిసిన ఫలితంగా తక్షణం టాక్సీ ఎక్కి ఇంటికి వెళ్ళాడు. షెడ్డులో కారు తీసుకుని మళ్ళీ వచ్చాడు. బస్సు ఆగేచోట పక్కగా ఆపి కూచున్నాడు. ఆరు సిగరెట్లు, ఆరవై వేల ఆలోచనలూ....

ఆ అమ్మాయి రోడ్డు మలుపు తిరగడం చూసి కారు స్టార్టుచేసి పక్క వీధులంట తిరిగి అటునించి వచ్చాడు. ఆమె దగ్గర కారు ఆపాడు తను అప్పుడే ఆమెని చూచినట్లు.

"హలో!....మీరు కాలేజీకేనా?"

అవునన్నది ఆ అమ్మాయి.

"అభ్యంతరం లేకపోతే కారులో ఎక్కండి. అక్కడ డ్రాప్ చేస్తాను"

సందేహించి అమె అంది: "అక్కరలేదండి. థేంక్స్."

"పరవాలేదు రావచ్చును" అన్నాడు సత్యం కొంచెం తలవంచుకుని.

"అబ్బే వద్దండి బస్సులో వెళ్తా"

ఒంటరిగా వెళ్ళిపోయాడు సత్యం.

* * * *

సాయంత్రం రాజు తీర్పు చెప్పాడు: "ఆ అమ్మాయిది తప్పు కాదు. నీ తప్పుకాదు. నీ పర్సనాలిటీ, నీ ఆంతర్యానికు తగినట్టు ఉండదు. నువ్వు రాసే ఉత్తరాలు చదివి నీ మొహం చూస్తే నమ్మరు నిన్ను."

రాత్రి తొమ్మిదింటికి వేగ తరిమిన పావురంలాగ వసగెత్తుక వచ్చాడు రాజు.

"సత్యం! పొద్దున ఆ అమ్మాయి కారెక్కక పోవటం ఆమె తప్పూ కాదు, నీ తప్పూ కాదు. మన పొరపాటు."

"ఏమిటి నువ్వనేది?"

"సుమతి పేరు సీత."

"ఊఁ?...."

"సీతని సుమతీ అంటే పలుకుతుందా?"

"నిజమే."

"అక్షరాలా.... ఇప్పుడే తెలిసింది. మా అత్తయ్య కూతురు సుగుణా, మీ ఏంజెలా లజ్‌కి వచ్చారు ఇందాక. నువ్వు ఇంటికి వెళ్ళగానే షాపింగ్ చేసుకొని ఏంజెలు బస్సెక్కి వెళ్ళి పోయింది. సుగుణని పలకరించాను. మీ ఇంటిదాకా వచ్చిందిలే. పాంగ్రిలానించి ఏంజెల్‌తో కలిసి వచ్చిందట—"సుమతి నీకు ఫ్రెండా" అన్నా. "సుమతి కాదు. దీని పేరు సీత" అంది. ఆశ్చర్యపడ్డాను. "ఏవిటి బావా! విశేషా" లంది కనుబొమలెగరేస్తూ. "అదే అదే సీత పేరు సుమతి అనుకున్నాను" అన్నా.

"కాదు సీత పేరు సీతే, సుమతి పేరు సుమతే. పోతే సీత హాస్టలులో ఉంది. సుమతి అడయారులో వాళ్ళమ్మా నాన్నా అక్కచెల్లెళ్ళతో ఉంది." అని చెప్పింది.

సత్యం గుండె ఝల్లుమంది. "అయితే మన ఉత్తరాలు మువ్వయీ ....యు మీన్....లెటర్స్....ఐ మీన్...."

రాజు సుస్పష్టమైన తెలుగులో వాక్యీకరించాడు. "అవును" సీత అనుకుంటూ నువ్వు రాసిన ఉత్తరాలు సుమతికి వెళ్ళాయి. ఆ సుమతి ఎవరో నీ ఉత్తరాలు చదువుకుని ఏమయిపోతుందో వెండితెరమీద చూడాల్సిన విషయం. పోతే, సీత నిన్ను గురించి ఏమీ అనుకోటం లేదు. నీ ఉత్తరం ఒక్కటీ ఆమె పేర వెళ్ళలేదు కనుక. నువ్వు రోడ్డుమీద ఆ సీతని చూసినప్పుడు మడి కట్టుకొంటున్నావు, బంగారు తండ్రిలా తల వంచుకుని పోతున్నావు. అందువల్ల ఇప్పుడు సీత దృష్టిలో నువ్వు ఎవరు? బాటసారివి. బైపాపర్‌వి. శ్లోకం చదువు? "సుమతీ సుందరి! ప్రీత్యర్థం —నమస్కారం సమర్పణమ్"

ఆరాత్రి అనిర్వచనీయమైన వైరుధ్య అనుభూతుల సంఘర్షణల మధ్య తుపాను గాలిలో రావి ఆకువలె రెపరెపలాడే గుండెలతో సత్యం సీతకి మొదటి ఉత్తరం రాశాడు. చాలా పెద్ద ఉత్తరం!

"నిన్న కారులో ఎక్కనందుకు—మిమ్మల్ని ఇప్పుడు అభినంది స్తున్నాను. మీ పేరు సుమతి అనుకుని మూడు ఉత్తరాలు రాశాను. అవి మీకే చేరినవన్న అభిప్రాయంతో 'వన్ వే ట్రాఫిక్' అయినా మనకి పరిచయం ఉంది అన్న ఉద్దేశంతో మీకు నేను నిన్న కారుమీద లిఫ్ట్ ఆఫర్ చేశాను. అంతేకాని అపరిచిత లందరినీ కారులో ఎక్కమని అడిగే అలవాటు నాకు ఎన్నడూ లేదు. ఈ పొరపాటు అర్థం చేసుకోమని కోరుతున్నాను. దయచేసి రేపు ఐస్ క్రీం పార్లర్ కి సాయంత్రం ఐదు గంటలకి వస్తే మీకు వివరిస్తాను." ఇదీ ఆ లేఖ సారాంశం.

మర్నాడు సాయత్రం సీత పార్లర్ కి వచ్చింది. కానీ చాలా మంది స్నేహితురాళ్ళతో—ఉంది. సత్యం పలకరించలేదు. ఆ అమ్మాయి చాలా చలాకీగా ఉంది.

రోజులు దొర్లుతున్నాయి రోడ్లు అరుగుతున్నాయి.

సీత కనబడుతూనే ఉంది. ఎప్పుడూ—ఒక ఊర్మిళ ఒక మాండవిక, శ్రుతకీర్తి కూడా ఉంటారు. ఎన్నో అపాయింటుమెంట్లు నిర్ణయించాడు. సత్యం సీతకి రాసిన ఉత్తరాలలో ఆయా చోట్లకి వచ్చేది. కాని అతను చెప్పిన రోజుకాదు. కోరిన టైముకి కాదు. హఠాత్తుగా కనపడేది కిలారిన నవ్వు నవ్వుతూ వెళ్ళిపోయేది.

సీతకి ఉన్న చీరలు మొత్తం ఎన్ని రకాలో అతనికి కంఠతా. అన్నీ చాలా సింపుల్ గా, ఆడంబర రహితంగా ఉంటాయి. అందుకే హఠాత్తుగా ఒకనాటినుంచి ఆమె జార్జెట్టు రంగుల చీరెలు కట్టడంతో చివుక్కు మంది అతని మనసు. ఆమె స్వచ్ఛమైన అందానికి ఈ ఆడంబరాలు ఒక అపశృతి అనుకున్నాడు. రాజుకి చెప్పాడు.

"నీ కేం మధ్య?" అన్నాడు

"అహఁ.... ఐమీన్.... ఎందుచేతో ఈ షోకులు ఆ సీతకి తగవేమో ననిపిస్తున్నది" అన్నాడు సత్యం.

"ఇష్టం లేదా నీకు?"

"అలా అని కాదనుకో....ఏమిటో అంత మంచి అమ్మాయి ఇలా అయిపోయిందని....బాధ....చిరాకు"

"సత్యం ! నీకు పొసెసివ్ ఇన్‌స్టింక్ట్సు బయలుదేరు తున్నదోయ్!" అన్నాడు రాజు.

సత్యం ఉత్తరం రాశాడు.

"సీతా! నాకు మతిపోతున్నది. రేపు సాయంకాలం పార్లర్‌కి తప్పకుండా రావాలి. ఇది ఆఖరి ఉత్తరం. నువ్వు వస్తావు-అని నమ్ముతున్నాను. నువ్వు వచ్చి రేపు నాతో మాట్లాడక పోయినా, అధవా నేను కోరిన టైముకి ఆ చాయలకి వస్తే చాలు. నేను సంతోషిస్తాను. నీకు వీలున్నప్పుడే మాట్లాడవచ్చు.... సీతా! నేను నీకు ఎంతో గౌరవమైన స్థానాన్ని ఇస్తున్నాను. నిన్ను ఉద్ధరించడానికి చెప్పటంలేదు. నిజం.... పోతే "అసలు నీకు ఎందుకు ఇంత పట్టుదల?" అని నువ్వు అడిగితే నేను ఏం చెప్పలేను. ఏం మాట్లాడుతావు అంటే—ఏమో! కాని ఒక్కటి బాగా తెలుసు. నీతో మాట్లాడాలని నిన్ను జీవితాంతం ఆరాధించుకునే అదృష్టం పొందాలి అని.దీనికి 'ప్లెటోనిక్ లవ్'అని పేరు పెట్టవద్దు. అలా అని నిన్ను పొసెస్ చేయాలి అని ఆశలేదు....ఏమిటో సీతా ! నాకేం తెలీదు. నీతో మాట్లాడాలి అంతే. నీ పరిచయం కావాలి. అధమం హలో! అని పలకరించే పరిచయం. నేను నీతో మాట్లాడాక నీకు ఇష్టమైతే నువ్వు ఇంకోసారి కనపడ్డప్పుడు మాట్లాడవచ్చు. అసహ్యమైతే చీదరించుకోవచ్చు. కాని ఒక్కసారి మాట్లాడి నా బాధ వెళ్ళబోసుకొనే అవకాశం మాత్రం ఇయ్యి. ఇదే నా వినతి."

సీత మర్నాడు అసలు కనపడలేదు.

ఆ రాత్రి సత్యం సీతకి ఇంకొక తుది లేఖ వ్రాశాడు.

"సీతా ఇది రెండో తుది లేఖ.నవ్వవొద్దు.... ఇది నిజంగా ఆఖరు ఉత్తరం. నువ్వు రేపైనా తప్పకుండా నా వినతి మన్నిస్తావు—అని ఆశిస్తున్నాను. నువ్వు నిర్లక్ష్యం చేస్తే, మోసం చేస్తే నేను పడే బాధ మితి దాటుతుంది. బహుశా మతిపోయి సద సద్వివక్షణ సన్నగిల్లుతుంది....నీ స్నేహితురాలు ఒకామె నాకు బాగా తెలుసు. ఆ అమ్మాయికి నా కథ చెప్పి నాసంగతి నీకు వ్యక్తిగతంగా చెప్పమని ఆమెని కోరవలసి వస్తుంది. నిన్న నువ్వు లక్‌లో షాపులో స్నో కొనుక్కుని బయటికి వస్తూ, నన్ను చూసి నీతో ఉన్న స్నేహితురాలితో ఏదోచెప్పి పకాలున నవ్వావు. నీతో ఉన్న ఆ ఊర్మిళ ఎవరో కాని ఆమె కూడ నవ్వింది. నువ్వు ఎందుకు నవ్వావో ఆమెతో నా గురించి ఏం చెప్పావో ఊహించి అంచనాలు వెయ్యదల్చుకోలేదు. నీమీద పూర్తి విశ్వాసం ఉంది—అనుకుంటున్నాను. కాని నా విషయం నీ ఫ్రండ్సుకి చెప్పటం మంచిదికాదు .... కాని నువ్వు ఆ పని చేశావు గనక, నేనూ అంతే చెయ్యబోతున్నాను. రేపు నువ్వు కన పడకపోతే నీ స్నేహితురాలితో చెప్తాను. ఆమె నా తరఫున నీతో మాట్లాడుతుంది. రేపు నువ్వు పార్లరుకి వస్తే ఏ గొడవా ఉండదు"

మధ్యాహ్నం పోస్టాఫీసుకి వెళ్ళి ఉత్తరం రాస్తున్నాడు సత్యం పోస్టువారు వుంచిన బల్లమీద ఆనుకుని. సీత వచ్చింది. తనకి ఎదురుగా నించుని తలవంచుకుని ఉత్తరం రాస్తోంది. సత్యం కొంచెం ఆగి వెనక్కి చూశాడు. కొద్ది దూరంలో నించున్న ఇద్దరు సత్యభామలు తనని పూర్తిగా చదువుతున్నారు అనిపించింది. తల వంచుకుని ఉత్తరం పూర్తి చేసి వెళ్ళిపోయాడు.

సాయంత్రం 5 గంటలకి ఐస్‌క్రీం పార్లర్‌కు వచ్చింది సీత. కాని కూడా చెలికత్తెలు ఉన్నారు. సత్యం లోపలికి వెళ్ళాడు నిశ్చలంగా. కూర్చుని కాఫీ తాగుతున్నది సీత. ఇతని వేపు చూడలే, చెలికత్తెలు మాత్రం మాటలు ఆపేశారు.

కాఫీలు పూర్తిచేసుకుని వాళ్ళు బీచికి వెళ్ళారు. తనకి చెలికాడు దగ్గర లేకపోవడం లోటు అనిపించింది సత్యానికి. గబ గబా నాలుగు వీధులు నడిచి రాజు ఇంటికి వెళ్ళాడు. తిరిగి బీచికి వచ్చేసరికి అరున్నర అయింది. చీకటి పడుతూంది.. మెయిన్ రోడ్డు దాటి బీచి రోడ్డు ప్రవేశించేసరికి సీత ఎదురుగా వస్తున్నది. కూడా ఒక్క ఊర్మిళే ఉంది.

బాగా దగ్గరకు వచ్చాక సీత కొంచెం తటపటాయించింది ఆగి. ఇది చూసిన సత్యం సందేహిస్తూ ఆగాడు.

అందంగా, అమాయికంగా, మెత్తగా, సున్నితంగా సంస్కారంగా స్టయిలిష్‌గా అడిగింది సీత.

"మిస్టర్ సత్యం మీరేనా అండి?"

అసలు ఈ అమ్మాయితో ఎట్లా మాటలు మొదలుపెట్టాలా అన్నది పెద్దసమస్య సత్యానికి. ఈ అమ్మాయి ఈ క్షణాన ఇంత సునాయాసంగా పరిష్కరించబడింది, ఈ హఠా త్ప్రశ్నతో కథ ఈ విధంగా జరుగుతుందని ఎరగని సత్యం కంగారుపడ్డాడు కొంచెం.

"ఔనండి" అన్నాడు చివరకి.

"మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి. ఈ పక్కకి రండి" అన్నది సీత. రాజు తిన్నగా బీచివేపు నడిచాడు. ఊర్మిళ రోడ్డు దాటి ఇంకో శ్రుతకీర్తితో మాట్లాడుతూ నించుంది.

మెడలో ఒంటిపేట గొలుసు పళ్ళకింద నొక్కిపట్టి కనురెప్పలు వాల్చి, చర్చి గోడకి చేరబడి గోడమీద నీడలో నిలబడింది సీత. సత్యం ఆమె ఎదురుగా, అవకతవకగా అపభ్రంశంగా నించున్నాడు—తప్పు చేసిన కుర్రాడు తల్లిఎదుట నించున్నట్టు.

సీత చేతిలో నలిగిన ఉత్తరం ఉంది. అది సత్యం రాసినది.

"ఈ ఉత్తరం...."

సత్యం మాట్లాడలేదు.

"మీరు ఇలా ఉత్తరాలు రాస్తే, ఇవి హాస్టలు అధికారులు చూస్తే మా నడతని సస్పెక్టు చేస్తారండి."

సత్యం కొంచెం స్థిమితపడ్డాడు. "సారీ....కాని మీరు నేను అడిగిన అవకాశం ఇచ్చి ఉంటే అన్ని ఉత్తరాలు రాయకపోదును" అన్నాడు.

"మీరు ఇన్ని రాయకపోతే నేను ఇవాళ మీతో మాట్లాడకపోదునండి....సరే ఇప్పుడు చెప్పండి మీరు చెప్పదలచుకున్నదేదో."

"అదెలాగండి.... ఇప్పుడు ఇక్కడ నించున్నపాటున నేనేం మాట్లాడగలనండీ.... మీరు రేపుగానీ...."

"సారీ, ఇంకోమాటు కలుసుకుందికి వీల్లేదండి" అంది సీత కటువుగా.

"మీరు అట్లా అంటే ఎలా చెప్పండి? ఇలా రోడ్డుమీద నిలబడి..."

సీత కొంచెం మెత్తబడింది.

"అబ్బే మళ్ళా రేపు ఇంకోమాటూ....కలుసుకుందికి వీలుండదేమోనండి."

సత్యానికి తెలుసు ఆమెకి నిజంగా రావాలనే ఉందని....తను ఇంకో మెట్టు కిందకి దిగాడు.

"అబ్బే, రేపే అని అనటం లేదండి. మీకు వీలు ఉన్నప్పుడు ఎప్పుడేనా సరే.... అసలు నేను మిమ్మల్ని పలకరించే అవకాశం కోసం ఎదురుచూస్తున్నాను. కాని ఎప్పుడూ మీతో మీ ఫ్రెండ్సు ఉంటారు.... అదృష్టవశాన ఇవాళ మీరే ఈ ప్రసక్తి చేశారు" అన్నాడు.

"అహా. అది కాదులెండి.... మీరు ఎవరో అమ్మాయికి చెపుతాను అని. ఆ అమ్మాయి సీతతో మాట్లాడుతుందనీ ఏదో ఏదో రాశారు. అందు కని ఇప్పుడు నేనే పలకరించాల్సి వచ్చింది."

సత్యం మాట్లాడలేదు.

వంచిన తల పైకెత్తి ధైర్యంగా అతని మొహంలోకి చూస్తూ సీత దమాయింపు అభినయించింది. "ఇప్పుడు చెప్పండి మీరు చెప్పదలచు కున్నది" అంటూ.

"అదే చెప్పాను కదండి. ఇలా హఠాత్తుగా కలుసుకుని రోడ్డుమీద ఏం చెప్పమంటారు.... రేపు వీలయితే...."

"సరే. రేపు మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకి రండి ఈ పోస్టాఫీసు దగ్గరకి."

సత్యం అంగీకరించి ఇంగ్లీషులో వందనాలు తెలిపాడు. "సరే మీరు వెళ్ళండి. మీ స్నేహితురాలు పాపం కాసుకుని ఉంది" అన్నాడు.

సీత మెల్లిగా బయలుదేరి వెళ్ళింది.

* * * *

పోస్టాఫీసు పక్కని చెట్టు నీడని కారు ఆపాడు సత్యం. ఒంటి గంటయింది. సీత ఇంకా రాలేదు.

ఎండ తీవ్రంగా ఉంది. గాడుపు వీస్తున్నది. రోడ్డుమీద ఎక్కడా మనుష్యులు నడవడం లేదు. పక్షులుకూడా ఎండకి బెదిరి గూళ్ళలో కునుకుతున్నాయి.

ఎండ వేడితో వేడి గాడుపుతో నిండి నిర్మానుష్యమై, మండుతూ ఉన్న తారు రోడ్డులో దూరంగా ఎండమావులు కనబడుతున్నవి. ఆ నిశ్శ బ్దతలో, స్తబ్ధతలో, శూన్యతలో ఎడారిగీత వంటి ఎండిన సంగీతం

మందంగా ఈదుతోంది. సముద్రఘోష నిర్విరామంగా ఉపశ్రుతి వేస్తూంది. జీవితంలోని నిర్జీవతను ఇంత నిర్దయతో ఆలాపించే ఎడారి రాగంలో అపశ్రుతి ధ్వనిస్తూ గవర్నమెంటు బస్సు మహావేగంగా వెళ్ళిపోయింది, తిరిగి నిశ్శబ్దత.... స్తబ్దత.. శూన్యత.

ఒంటిగంటమీద మూడు నిముషాలుఅయింది. సిగరెట్టు అంటించాడు సత్యం. రెండు పీల్పులతో చిరాకు పుట్టింది, విసిరి నేలకు కొట్టాడు.... సీత ఇంకా రాలేదు.

పరాకుగా పాట మొదలు పెట్టాడు. రెండు నిమిషాలసేపు తను పాడింది విన్నాడు. తను పాడిన రాగం ఏదో జాలిపుట్టించేట్టుగా, బాధని ధ్వనించింది....సంతోషంగా ఇంటిదగ్గర ఈల పాట వేసి బయలుదేరిన తను ఇప్పుడు ఆవేదనతో నిండిన ఈ రాగాన్ని ఎందుకు ఆలాపించాడు? అది ఎలా ధ్వనించింది? తను మనస్సులో నిజంగా బాధపడుతున్నాడా?... పర్యవసానం బాగుండ దేమోనని భయమా?

సీత తనతో మాట్లాడటానికి ఇలాటి సమయం-ఈ మిట్టమధ్యాహ్న మపుడు మండుతున్న తారురోడ్డు పక్క ఎందుకు నిర్ణయించింది?.... తను చెప్పి ఉండవలసింది—మధ్యాహ్నం వద్దు. సాయంత్రం మాట్లా డదామని..మధ్యాహ్నం మాట్లాడడానికి ఒప్పుకున్నది సాయంత్రం అంటే ఎందుకు ఒప్పుకోదు. మధ్యాహ్నానికి సాయంత్రానికి తేడా ఏముంది.

చాలా ఉంటుంది అనుకున్నాడు సత్యం. నలుపుకీ తెలుపుకీ, ఏడుపుకీ నవ్వుకీ ఉన్నంత తేడా—అశుభానికీ శుభానికీ ఉన్నంత, ఇష్టతకీ అయిష్టతకీ ఉన్నంత.

ఈ తేడాలు తెలిసే—వాటి విలువలు తెలిసే సీత తమ సమాగ మానికి ఈ మిట్టమధ్యాహ్న ముహూర్తం నిర్ణయించిందా?

అసలు నిన్నటితో కథ ముగించక, ఇవాళ తిరిగి మాట్లాడడానికి సీత ఎందుకు అంగీకరించింది?....భయపడింది కాబోలు— అనుకున్నాడు సత్యం. తను ఇంకో అమ్మాయికి చెప్తాను అని బెదిరించాడుగా, కేవలం మూడో వ్యక్తికి ఈ కథ తెలుస్తుందేమోననే భయం సీతకి ఉంటే ఆమె నిన్ననే నిర్మొహమాటంగా, కటువుగా, సరిఅయిన, బరువైన మాటలతో కథ ముగించును. "అబ్బాయ్? నువ్వు ఎవరి ద్వారాను రాయబారాలు పంపనక్కరలేదు. దయచేసి ఈ విషయం మరిచిపో, ఇక ఉత్తరాలు రాయకు, నాకు యిష్టంలేదు" అని చెప్పి ఉండును.

సీత అలా చెప్పలేదు కాబట్టి ఆమెకి ఇష్టం ఉంది....అందువల్ల భయం లేదు. అయితే, ఇంక ఆమెని బాధించేది ఏమిటి....సందేహం. అనుమానం....ఎందుకంటే సత్యం ఉత్తరాలు తన ప్రవర్తన, ప్రవృత్తి ఏర్పరచే అభిప్రాయాలతో తన ఆకారం—పెర్సనాలిటీ ఏకీభవించదు. రెండింటికీ వైరుధ్యం ఉంది. సీత ఇది చదువుకున్నది. అందుకే సీతకి సందేహం. ఈ అబ్బాయిలో తాను ఉంది అనుకుంటున్న సిన్సియారిటీ. నైతికౌన్నత్యం నిజంగా ఉన్నవా-అనీ ఈ అబ్బాయి లోకంలో స్వయంగా నిలవగలడా? అనీ....ఇతని నీడలో నిలిచిన వారికి విశ్రాంతి. సంతృప్తి దొరుకుతాయా అని....

అమాయికంగా నిన్నుచూసి ఆరాధిస్తున్నట్లున్న అతని కళ్ళ వెనక మోసం. కౌటిల్యం ఉండగలవా? సీతకి ఎక్కడా కనపడలేదు. తాత్కాలిక లక్ష్యసాధనకి తలపెట్టే ఆశల చాయలు అతనిలో ఆమెకు దొరకలేదు. ఆమె చదివిన మనుష్యులకీ, ఈఅబ్బాయికీ పోలికలేదు. వైరుధ్యం ఉన్నది. ఈ వైరుధ్యం, ఈ అబ్బాయిలో కనబడే ఈ అమాయకత్వం, మంచితనం ఈప్రేమ—ఇవి అన్నీ నిజంగా ఉన్నవా? అభినయమా?....ఇది సీత సందేహం... భయం కాదు.... సీతకి .... ఈ సందేహం తీరితే ఆపైన పర్యవసానం తెలుపా నలుపా అన్నది వేరే విషయం.

నీకూ నాకూ కలపి ఇంకో రేపు లేదు అని మొదట గంభీరంగా ధ్వనించిన సీతకీ, తరువాత రెండు నిముషాలలో సత్యాన్ని నిర్భయంగా చూచి అతని మాటలోని "సిన్సియారిటీ"ని తూచిన సీతకీ తేడావుంది. అందుకే సత్యం మళ్ళీ బతిమాలగానే "రేపు"కి అంగీకరించింది....

సత్యం టైము చూశాడు ఒంటిగంటా అయిదు నిముషాలు అయింది. అరఫర్లాంగు దూరంలో ఉన్న హాస్టలు గేటులోంచి సీత బయటకు వస్తూంది. కూడా ఒక శ్రుతకీర్తి ఉంది. ఒక్క నిముషంలో సీత కారుదగ్గరికి వచ్చింది. కారు దిగి బయటకు వస్తూ చిరునవ్వు నవ్వాడు సత్యం. సీత నవ్వింది బదులుగా, సీతకి ఇంత శ్రమ ఇచ్చి నందుకు ఇంగ్లీషులో విచారించాడు సత్యం. శ్రుతకీర్తి ఆగకుండా తిన్నగా పోస్టాఫీసులోకి వెళ్ళి ఒక కార్డుకొని మహా వేగంతో రాత ప్రారంభించింది. ఈ "ఇందుకు సాక్షురాలిని" సీత ఎందుకు తెచ్చిందో అంతుపట్టలేదు సత్యానికి....

పోస్టాఫీసు కటకటాలకి జేరబడి నించుంది సీత. ఎదురుగా ఎండలో నిలబడ్డాడు సత్యం. తల వంచుకుని సీత అన్నది; "చెప్పండి మీరు చెప్ప దలచుకున్నదేదో."

ఆశ్చర్య పడ్డాడు సత్యం. పని తొందరలో ఉన్న తాసీల్దారు, ఒక్క క్షణం తెరిపిచేసుకొని ఉద్యోగాభ్యర్థనార్థంవచ్చి ఎదురుగా నిలిచిన కుర్రాణ్ణి చెప్పవయ్యా, నీ గోడు అన్నట్టుగా ఉంది. ఇలా అడిగితే అర్జునుడు, రోమియో, డాన్‌వాన్ కలసి రిహార్సలు వేసుకున్నా ఒక్క ముక్క అనలేరు. మాట పెగలదు. పోతే, అర్జునుడు, రోమియో, డాన్‌వాన్ కూడా కానిసత్యం, తనువేసుకున్న రిహార్సలు ఇటువంటి సన్నివేశానికి కానందు వల్ల జవాబివ్వలేక పోయాడు. తలవంచుకున్నాడు.... తనని, ఇంకోళ్ళ ఎదుట ఫూల్‌చేసే ఉద్దేశంతోనే సీత ఇంకో అమ్మాయిని తెచ్చిందా?"

తటాలున తల ఎత్తాడు సత్యం. తనవేపు చూస్తున్న సీత కళ్ళు, తన చలనం చూడగానే వాలిపోటం చూశాడు. నవ్వొచ్చింది.

ఆ నవ్వుకే ఇంకా కొంచెం తెలుపు రంగు వేసి జవాబు చెప్పాడు: "ఎలా సీతా! ఇంత ఎండలో, ఈ రోడ్డుమీద నుంచుని నేనేమి చెప్ప గలను?—దయచేసి ఈ కారులో ఎక్కు, మెరీనా హోటలుకు వెళదాం. అక్కడ వివరంగా చెప్తాను."

"సారీ అలా వద్దండి. ఇక్కడ చెప్పండి. ఇక్కడ ఎవరూ లేరుగా మన మాటలు వినడానికి?" అంది సీత.

సీత బుజాలు తడుముకుంది. అయినా, తను చెప్పిన అభ్యంతరం ఇతరులువింటారని కాదుగా.

నవ్వుతూ అన్నాడు సత్యం: "పోనీ మీ ఫ్రెండుని కూడా రమ్మనండి మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే. ఇంకా మేరీనాలో కూర్చోటానికి ఇష్టంలేకపోతే కారులోనే చెబుతా. తిరిగి వచ్చి మీ హాస్టలు దగ్గర డ్రాప్ చేస్తా"

"అక్కర్లే అవసరం లేదండి ఇక్కడ చెప్పవచ్చండి."అంది సీత.

"చెప్ప కూడ దనలేదు నేను. చెప్పలేను అంటున్నా."

ఇద్దరికీ మనస్సులు చివుక్కుమన్నవి. మరుక్షణంలో వాని క్రీనీడలు ఇద్దరిమీదా పడ్డాయి.

సత్యం మళ్ళా ఒక మెట్టు తగ్గాడు. మనసు కుదుటపరచుకుని, "పోనీలెండి మీకు ఇప్పుడు వీలు లేకపోతే సాయంత్రం కలుసుకుందాం"

"వీల్లేదండి. ఇప్పుడే చెప్పండి చెబుతే. ఇంకోమాటు కలుసుకుం దుకు వీలుఉండదు" అంది సీత కొంచెం మొండిగా.

సత్యం ఈ దెబ్బకి తట్టుకోలేక పోయాడు. "సరేలెండి,

అయితే నేనేం చెప్పలేను. మీరు వెళ్ళొచ్చు" అన్నాడు.

ఇంటర్వ్యూ ఇంత అపభ్రంశంగా, హఠాత్తుగా అపశ్రుతులతో ముగుస్తుందని ఇద్దరూ అనుకోలేదు. సీత మనస్సు చివుక్కుమంది. అతను తనని "వెళ్ళు" అని అంత హఠాత్తుగా, అంత పొగరుగా అన్నందుకు.

సుడి గుండాలతో గాడుపు చెలరేగింది.

"సరే వెళ్తా లెండి. మీ రింక ఉత్తరాలు రాయవద్దు" అంటూ సత్యం రాసిన తుది లేఖ అందించింది.

"రాయను లెండి" అంటూ లేఖ అందుకో బోయాడు సత్యం. జారి కింద పడిపోయింది ఆ ఉత్తరం. ఒక్క క్షణం కిందకి చూశాడు సత్యం. తిరిగి సీతవేపు చూశాడు. ఉత్తరం తియ్యకుండా అలాగే వదిలేసి కారు తలుపు తీశాడు.

సీత చలించింది. విచారించింది. తను అనుకోని విధంగా కథ తిరిగింది. కాని తను పూర్తిగా బాధ్యురాలు కాదేమో అనుకుంది—అయితే ఈ తిరుగుబాటు తనకి ఇష్టం లేదా....తక్షణం సీత రెండడుగులు ముందుకు వేసింది. చివరి ప్రయత్నం.

"ఏమండీ ...అసలు మీకు నా ఎడ్రసు ఎలా తెలిసింది?" అంది తటాలున.

ఉద్విగ్నుడై కళ్ళుమూసుకుని కారు ఎక్కుతున్న సత్యానికి సీత మాటలు బరువు తెలియలేదు. పరిస్థితులు ఇలా వక్రించాక, తిరిగి అతన్ని ఈ ప్రశ్నతో నిలవేసి,—బహుశా అతను చెప్పదలచుకున్నది అతనికి తెలియకుండానే చెప్పించి, సక్రమపరచాలనే ఉద్దేశాల, ఆశల, ఛాయలు సీతలో ఉన్నవని అతను గ్రహించలేదు.

కోపంతో, కసితో, బాధతో, పసివాడిలా జవాబిచ్చాడు సత్యం:

"నే నింకేం చెప్పను, నేను వెళ్ళిపోతున్నా." అని.

తన సదభిప్రాయాన్ని, తన ఆశని, తన వినతిని, తనని లక్ష్యం చేయకుండా సత్యం తిరిగి అవమానించినందుకు కోపంతో సీత చెంపలు ఎర్రబడినవి. పెదవులు వణికాయి. స్వస్తివాచకానికి నాంది చదివింది. "అయితే, సరేలెండి: ఇంకెప్పుడు ఉత్తరాలు రాయకండి" అంని మహా కోపంగా.

"రాయను లెండి" అన్నాడు సత్యం కారుస్టార్టు చేస్తూ.

రోదసిలో విహరిస్తున్న శతసహస్ర దేవతల కంఠాలు ఎడారి సంగీతపు నిర్జీవరాగాన్ని ఆలాపించాయి.

సముద్రుడు వినలేక హోరున ఘోషించాడు.

కారు స్టార్టుచేసి తిన్నగా ఉన్న రోడ్డు చివరికి చూసిన సత్యానికి దూరంగా ఆ తారురోడ్డు మీద మెరుస్తున్న ఎండమావులు కనపడ్డాయి.

"ఎండమావులు" అనుకున్నాడు.

నూరు గజాల కారు పరుగెత్తేసరికి సత్యం కారుకి బ్రేకు వేసి ఆపాడు. తను పావు నిముషం క్రితం ఎండమావులు అనుకున్నవి నిజంగా ఎండమావులు కావు. రోడ్డు పక్క కార్పొరేషన్ పంపుకి చిల్లుపడి మంచి నీళ్ళు రోడ్డు మీద చిన్న తటాకం వలె నిలిచాయి.

"ఎండమావులు కావు" అనుకున్నాడు కారు ఆపిన సత్యం.

అనిర్వచనీయమైన అనుభూతికి లోనై అర్థం కాని ఊహలతో వెనక్కి చూశాడు.

దూరంగా పోస్టాఫీసు దగ్గర ఎండలో నిలిచిన సీత శిలావిగ్రహం వలె అక్కడే నిలచి వుంది. పావు నిముషం నిశ్చేష్టుడై చూశాడు సత్యం.

సీత ఒంగి నేల మీద పడివున్న నలిగిన ఉత్తీరం తీసింది మళ్ళీ తల వంచుకుని నిలుచుంది.

ఆనందంతో, పట్టరాని ఆనందపు బాధతో ఆ అబ్బాయి సత్య నారాయణ హృదయం ఉధృతంగా కొట్టుకుంది.

కారు మళుపు తిప్పకుండానే వెనక్కి నడిపాడు మహావేగంతో వందగజాల దూరంలో ఉన్న పోస్టాఫీసుకి తను చేరేవరకూ సీత అలాగే నించుని ఉంటుందా. ఉండదా అనే ప్రశ్న అతని హృదయం అడిగింది.

దిగంతాలకు పోయి వచ్చిన ఆ ప్రశ్న అతని చెవులలో ప్రతి ధ్వనించింది. ఆ ప్రశ్న సీతని స్పృశించింది.

"ఉంటానా, ఉండనా" అని ప్రశ్నించుకుంటూ నిలచింది సీత మహావేగంతో వెనక్కి వస్తున్న కారును చూస్తూ.

